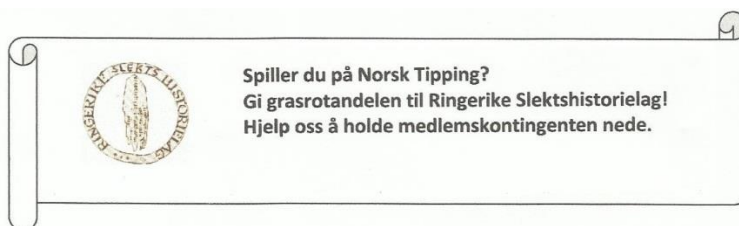

Nr. 1 - 2015

Innholdsfortegnelse

Side	
2	Fra redaksjonen
3	Ny utgivelse - den eldste kirkeboken for Norderhov, 1704-1716
3	Ny utgivelse - tingbok for Ringerike, 1704-1707
4	Sten Høyendahl «Findeqvinden» Kari Sørum i Heradsbygda - finsk eller norsk?
16	Rune Arenfeldt Berg Hvem var Peder Gjesval? - om tolkning innen genealogi
20	Ragnvald Lien Håndverkere ved Sognedalens Jernverk 1750-1770
24	Sten Høyendahl Jørgen Moe i hans siste år - slik sønnen Moltke så ham
29	Tom Larsen Om prostituerte i Christiania
32	Else Marie Abelgård Marthe Lundesgaarden - ei myndig «grautkjerring»
37	Nils Elsrud Ole Andersen Persokrud under Skagnes
47	Tom Larsen Straffanger i Hønefoss distriktsfengsel (1874)
55	Sten Høyendahl Født på Ringerike, bosatt 1865 i Vestre Aker
66	Sten Høyendahl Herr Otte Jacobssøns liste over sagfolk i Norderhov 1685
69	Prestedatteren og eventyrsamleren - en presisering i ettertid
70	Årsberetning 2014
71	Regnskap 2014 og budsjett 2015
72	Årsmøtoreferat 10. februar 2015
73	Peter August Gödecke Wid Tyrifjorden
15, 28, 31, 46, 68, 69	Fra gulnede aviser
65	Fra bokhyllene - En Karriol-resa i Norge

Fra redaksjonen

Ringerike Slektshistorielags nettsider vil i nærmeste framtid bli utviklet gjennom en løsning med ferdige maler gjennom Joomla, et kjent program for webredigering. Vi har mye materiale som skal legges ut, blant annet en rekke protokoller fra fattigvesenet i Norderhov i tidsrommet 1846-1905, avfotografert av Tom Larsen. Også transkribert materiale (avskrift av tingbøker og andre kilder) vil heretter bli lagt ut på lagets nettsider.

På forsiden av dette nummeret ser vi Theodor Kittelsens maleri «Grautkjerringer» fra 1904. Den myndige kvinnen i forgrunnen er Marthe Lundesgaarden fra Soknedalen, og Else Marie Abelgård, hennes tippoldebarn, gir i sin artikkel en oversikt over hennes etterkommere. Marthe fikk selv aldri vite at hun var blitt festet til lerretet. Kittelsen malte bildet lenge etter hennes død, og brukte da et fotografi.

Jørgen Moe pryder baksiden av bladet. Det er nå to år siden vi feiret hans 200-årsjubileum samtidig som Truls Gjefsens biografi ble lansert, men det er noe med denne dikteren fra Steinsfjerdingen - vi blir aldri helt ferdig med ham. På farsgården Mo er det nå dukket opp et trettitalls brev fra sønnen Moltke Moe, og blant disse finner vi et budskap fra sommeren 1881, da Moltke oppholdt seg i bispebyen Kristiansand hos sin dødssyke far. Sten Høyendahl gjengir i en kort artikkel dette brevet, som beskriver en tung og trist tid for familien.

Sten Høyendahl holdt for noen år siden et foredrag om den mye omtalte finnekvinnen Kari Sørum i Heradsbygda, og uttrykte den gang sterk tvil om hun var av finsk avstamning slik alle har trodd. Han har ikke klart å fastslå slektskapet med full sikkerhet, men argumenterer sterkt for at hun må ha vært datter av Nils Auensen Rognstad på Østre Toten, som midt på 1600-tallet eide halve Sørum. Nils Rognstad var opprinnelig eikerværing og sønn av Auen Olsen Holte. Kari Sørum var en kvinne som sa nøyaktig det hun tenkte og ikke unnlot å skjelle ut folk høyt på strå i lokalsamfunnet. Selvsagt fikk hun mange fiender.

Rune Arenfeldt Berg ser nærmere på Peder Gjesval i Hole, en bonde på 1600-tallet som tidligere har fått bred omtale i bladet. Denne mannen overlot gården til sin sønn, ble strand-

sitter i Nedre Eiker og livnærte seg resten av sin tid som smed. Berg filosoferer i sin artikkel over denne mannens uvanlige veivalg.

Ragnvald Lien forteller om masmestre, hammersmeder, smeder og messingsmeder ved Sognedals Jernverk midt på 1700-tallet, der masovnen ble opprettet i 1752. Dette er den tids spesialister i industrien, folk vi ellers sjelden hører om.

Nils Elsrud fortsetter sine fortellinger om folk fra Ådalen, denne gangen om Ole Andersen Persokrud under Skagnes, en mann som vel må karakteriseres som en uansvarlig person. Men kvinnetekke hadde han absolutt, denne karen, skal man dømme etter alle fødslene som fant sted i hans farvann.

Tom Larsen har sett på protokollene over prostituerte i Kristiania. Disse begynner i 1840-årene, og vi ser at flere kvinner fra Ringerike gjorde sitt for å overleve i tidens trøstesløse fattigkvarterer.

Larsen fortsetter med sine oversikter over fanger ved Hønefoss distriktsfengsel, og er nå kommet fram til 1874. Martin Johannessen Berg i Haug er dømt for delaktighet i barnefødsel i dølgsmål, men får likevel ikke mer enn 25 dagers vann og brød. Adskillig verre går det for piken, Barbro Steingrimsdatter fra Gol, som dømmes til syv års fengsel. I Hønefoss distriktsfengsel sones bare korte straffer, og Barbro overføres derfor til Christiania tukthus.

Sten Høyendahl fortsetter med sine lister over utflyttede ringerikinger, og tar nå for seg Vestre Aker, der 100 menn og 115 kvinner i 1865 oppga fødested Ringerike. Området omfatter sentrale hovedstadsbydeler i dag som Frogner og Majorstua, men også Lilleaker, Sørkedalen og Nordmarka. Vi får en oversikt over innflytternes sosiale status, som gir en helt annen yrkesmessig sammensetning enn tilsvarende for ringerikingene som i 1865 holdt til i Christiania. Høyendahl gjengir også en liste over sagfolk i Norderhov i 1685.

Den svenske dikteren Peter August Gödecke (1840-1890) er glemt for lengst, men også han skriver seg inn i rekken av utlendinger som har gitt hyllestikt til Ringerike. Vi tar med hans dikt *Wid Tyrifjorden* fra 1869.

Ny utgivelse - den eldste kirkeboken for Norderhov, 1704-1716

Den eldste kirkeboken i Norderhov er ført i pennen av sogneprest Jonas Ramus, som i 1690 tiltrådte sitt embetskall. Han er vel i ettertid mest kjent som Anna Colbjørnsdatters ekte-mann, men var også forfatter av en norsk kongehistorie. Han var alvorlig syk i sine siste år, og søkte avskjed i 1717.

Kirkeboken begynner i oktober 1704 og er kronologisk ført, men er problematisk å finne fram i, ikke minst på grunn av prestens hånd-skrift. På det beste er den fullt forståelig, men i enkelte perioder, særlig mot slutten, er den svært vanskelig å tyde. Mellom september 1710 og mai 1711 er den ikke ført, og mest sannsynlig er noen ark fjernet i ettertid. Kirkeboken har ellers åpenbare svakheter - vi ser av barnas alder ved dødsfallene at mange ikke er oppført som døpt.

Den transkriberte kirkeboken er for enkel-hets skyld inndelt i fem deler: døpte, trolovede, viede, begravede og de som måtte stå offentlig skrifte, i hovedsak for å ha begått leiermål uten-for ekteskap. Det er laget alfabetiske registre over ektepar, døpte og begravede. Både trans-kripsjonen og registreringen er foretatt av Sten Høyendahl.

Vi vil heretter legge transkribert materiale ut på lagets nettsider, men har likevel latt tryk-ke et mindre opplag av denne kirkeboken. Heftet er på 130 sider inkludert de alfabetiske registrene. Det leveres i samme format som eldre utgaver av Hringariki, og koster kr 150 eksklusive porto (medlemspris kr 100). Det kan bestilles hos Sten Høyendahl, tlf 902 09 842, eller via e-post:

sten.hoyendahl@gmail.com

Ny utgivelse - tingbok for Ringerike, 1704-07

Denne protokollen er registrert av arkivverket som tingbok I-25, men er egentlig en akts-protokoll, en særegen protokoll som fra slutten av 1690-årene ble ført for Ringerike og Hal-lingdal. Aktsprotokollene var et tillegg til ting-bøkene, og mange skriftlige partsinnlegg og dokumenter som berørte saken ble - i motset-ning til i tingbøkene - innført her. Sakene i det som feilaktig kalles tingbok I-25 er da heller ikke ført kronologisk, og usedvanlig mange rettelser gjort i ettertid. Det synes helt tilfeldig hvilke saker som er medtatt i denne protokol-len. Også noen saker fra 1708 er innført her, og en mer riktig betegnelse hadde vært tingbok I-25 (1704-1708). For 1704 er bare saker fra Hallingdal medtatt. Transkripsjonen er foretatt av Sten Høyendahl.

Neste tingbok for Ringerike og Hallingdal begynner først i juli 1709. Det er med andre ord en lakune i tingbøkene mellom august 1705 og juli 1709, men flere aktsprotokoller dekker dette tidsrommet. De befinner seg på Statsarkivet på Kongsberg, men er ikke regis-trert som tingbøker og er følgelig ikke avfoto-grafert. Et stort antall rettssaker mellom august

1705 og juli 1709 vil man derfor ikke finne i de ordinære tingbøkene, men vi vil i løpet av året foreta transkripsjoner av de aktuelle sakene i aktsprotokollene med henblikk på ut-givelse.

Flere av de innførte skjøtene i tingbok I-25 er fra før 1690, da de lokale pantebøkene be-gynner. Av spesiell interesse er den i særklasse lengste saken i protokollen. Kreative bønder i Soknedalen har ved bestikkelser fått Jon Chris-toffersen Røyseng, tjener for tømmerhandleren Anders Christensen, til å utstede falske leve-ransesedler. Det viser seg at også Haaken Jørn-sen Oppen, tjener for Hans Halvorsen Pay på Bragernes, har gjort seg skyldig i dette. Det ble felt dom i saken, men denne ble appellert til lagtinget.

Vi har latt trykke et mindre opplag av denne tingboken. Heftet er på 89 sider med person-, navn- og stedsnavnregister i tillegg, og er i samme format som eldre utgaver av Hringa-riki. Prisen er kr 100 eksklusive porto (med-lempris kr 50). Det kan bestilles hos Sten Høyendahl, tlf 902 09 842, eller via e-post: sten.hoyendahl@gmail.com

”Findeqvinden” Kari Sørum - finsk eller norsk?

I 1652 slo finnen Henrik og hans kvinne Kari Nilsdatter seg ned på Sørum i Heradsbygda. De kom raskt i konflikt med øvrigheten og skaffet seg mange uvenner, og for Henrik endte det dramatisk da han i 1661 ble slått i hjel i sitt eget hjem av to karer fra Modum. Kari ble kalt finnekvinnen på Sørum, og er i ettertid holdt for å være finsk innvandrer. Mye taler likevel for at hun var etnisk norsk.

av Sten Høyendahl

Fra midten av 1600-tallet er det oppbevart mye kildemateriale fra sorenskriver og fogd. Mange detaljer om Kari og Henrik på Sørum viser seg å være direkte motstridende - den ene kilden slår den andre i hjel, og det er mer enn noen gang nødvendig med kildekritikk.

Allerede i 1930 hadde statsarkivar S. H. Finne-Grønn en lengre utredning om saken i *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift*. Henriks ublide skjebne har heller ikke gått upåaktet hen i det lokalhistoriske miljøet - både Gudmund Bakke og Olav Norheim har skrevet om drapet.

Strid på Toten

Henrik og Kari bodde i 1649 i Vardal på Toten, og hadde nok vært gift en stund, siden eldste-sønnen Paal Henriksen ifølge sogneprestenes manntall av 1664 for Norderhov var 24 år gammel. Paal skulle da vært født rundt 1640, men disse manntallene er temmelig upålitelige når det gjelder alder. Eldstedatteren Marte Henriksdatter, som var gift med finnen Per Steffensen Haug på Tyrstrand, hadde imidlertid sønnen Per som ifølge manntallet for Hole var født rundt 1663. Hun kan derfor ikke være født lenge etter 1640. Henrik har trolig vært en av de første finnene som kom hit til landet, og var kanskje ikke noen vanlig skogfinne.

I Vardal kom Henrik og Kari i 1649 i strid med fogden Niels Bentssøn. Rettsdokumentene er ikke oppbevart, men det vises til saken i en tvist i 1660 mellom Henrik og Frans Nielssøn, trelasthandleren på Bragernes som eide Sørgefoss. Da la Frans Nielssøn fram et provsbrev utstedt 10. juli 1649 på Toten, der det framgikk at Henrik hadde truet Niels Bentssøn på livet da han skulle reise til Valdres. Frans la også fram et forlik, utstedt 24. juli 1649 på La på

Toten, om at Henrik aldri mer skulle unnsi Niels Bentssøn med unyttige ord og gjerninger *Wnder Liff, ære, goetz och formues fortabelse*.¹

Vold på kirkeveien

Henrik møter vi første gang i Norderhov i 1652 som oppsitter på Sørum sammen med en Halvor,² og i 1653 er han blitt enebruker av gården.³ I en tømmertvist vinteren 1658 forklarte Kari og Henrik Sørum at de i 1656 hadde mottatt 31 tylfter tømmer på Niels Rasmussøns vegne.⁴

Høsten 1658 hadde fogden innstevnet kromannen Christen Christensen i mølla for å ha mishandlet Kari Sørum.⁵ Christen ble neste sommer stevnet til tinget av Kari for å høre vitner. Per Jonsen ved mølla fortalte at Kari en søndag før prekenen hadde kommet til hans hus, blå og blodig i ansiktet, og sagt at dette hadde Christen gjort mot henne. Christen hadde samme dag vært i Hans Trulsens hus ved mølla og spurt om det ikke var en finnekvinne der inne: Alle de finner som i verden er, vil hun gjøre åt på meg, sa han, *der schal Spreche en dieffuel i hindes hoffuet*. Han hadde også sagt at når han så Kari i kirken, fikk han så vondt i øynene at de kunne sprette ut.⁶

Christen Christensen ble dømt til å bøte 8 ørtuger og 13 mark sølv, samt 4 mark sølv for hvert slag han hadde gitt Kari. I tillegg kom rettsomkostninger samt for tort og svie. Retten tok ikke stilling til Christens lidelser ved å se Kari i kirken, og overlot dette spørsmålet til en høyere rettsinstans med en treffende kommentar: *thj saadant gaar offuer Woris forstand*.⁷

¹ Statsarkivet på Kongsberg (SAKO), Ringerike og Hallingdal sorenskriveri (RH sskr), tingbok I-3, fol. 25b (1660, 11. desember).

² Riksarkivet (NRA), Rentekammeret (RK), lensregnskap Akershus (lensr. Akh.) len, RH fogderi, Norderhov prestegjeld, legg 211.1, kontribusjon 1652.

³ *ibid.*, legg 216.5, kontribusjon 1653.

⁴ SAKO, Eiker, Modum og Sigdal (EMS) sskr, tingbok I-26, fol. 130a (1658, 20. februar). Ellers bodde en Per finne på Sørum i 1658 - han og en annen finne hadde vært på gaupejakt i Borgeruds mark med bondens samtykke, og blitt overfalt av noen soknedølinger, jf SAKO, RH sskr, tingbok I-2, fol. 64a (1658, 10. desember).

⁵ SAKO, RH sskr, tingbok I-2, fol. 57b (1658, 6. november).

⁶ *ibid.*, fol. 97a-b (1659, 15. juli). «Å gjøre åt» var et folkelig uttrykk for å bedrive trolldomskunster.

⁷ *ibid.*, fol. 106b-107a (1659, 12. oktober).

Finnene hadde ord på seg for å beherske trolldomskunsten, og Christens utgydelser har nok vært forankret i en viss redsel for mørkets makter. Hjemtingsretten følte seg rimelig nok ikke kompetent på slike områder, men vi vet ikke om problematikken ble ført videre for Christiania lagting ettersom protokollene derfra er gått tapt.

Dette var ikke eneste gang Kari ble utsatt for vold. I 1660 hadde Per Stubdal gitt henne to knivsår, mens Henrik var blitt stukket hele ni ganger. Henrik viste fram sine sår på tungen, og Per ble dømt til å gi dem 20 riksdaler *for deriff Suie brech*, en betydelig sum i en tid da ei ku var verdt 3-4 riksdaler. I tillegg måtte han ut med 8 daler i avsoning med fogden.⁸

Klammeri ved Sørgefoss

Trelasthandleren Frans Nielsson hadde i januar 1660 trukket Henrik Sørum for tungen som følge av brudd på hus- og hjemfreden få dager tidligere. Anfinn Sjursen vitnet om at han nylig var ved Sørgefoss da han hørte Frans rope om hjelp inne i sitt hus. Da Anfinn kom inn, så han *Suenschefinden Paa Sörum* og kona hans gyve løs på Frans, og Henrik hadde en stor teljekniv i hånden. Sammen med Mads Torgersen, trelasthandlerens tjener, drev Anfinn ekteparet ut av huset, og etter det sto både mann og kone utenfor og ropte over tyve ganger at Frans var en skjelm. Så gikk de nedover bakken og *schelte baade et och andet Huelchet vij Inted kunde forstaa, thj det vare finsch*.

Anfinn og Mads tok så Henriks hest, som Frans sa han hadde kjøpt, og satte den på stallen selv om Kari prøvde å hindre dette. Henrik hadde hatt tre hunder med seg, og Frans fikk Mads til å skyte den ene som hadde gått til angrep på ham. Etter det hørte Anfinn *diße ord aff findernis Mund*: at Frans ikke alltid var tilstede på sagbakken, han kunne også oppsøke andre steder.⁹ Dette ble i ettertid oppfattet som en trusel mot trelasthandleren.

Tjuv, tjuv, skjelm

Frans Nielsson var en innflytelsesrik mann, sønn av lagmann Niels Hanssøn i Christiania som eide mye gods på Ringerike. En slik person var høyt hevet over vanlige bønder, og visste godt å bruke sin makt mot dem som opponerte. Anfinn Sjursen hadde tidligere vitnet til

hans fordel, og da saken i desember 1660 ble gjenopptatt, stilte Frans med enda et vitne.

Tomas Gudbrandsen Ask var kommet kjørende til Sørgefoss og så at Anfinn holdt Henrik fast ved den nordre sagstua. Senere sto finnen oppe på bakken og ropte tjuv, tjuv, skjelm flere ganger til Frans, og han hadde også trukket kniven. Frans hadde da henvendt seg til Tomas, skjelvende av raseri, og bedt ham merke seg hva finnen hadde gjort: *See Thommiß, huor denne Finde görer mig offuerlast*.

Tomas kunne også bekrefte at Frans hadde spurt Henrik om han ville selge hesten, og at Henrik hadde fått 12 riksdaler for den.¹⁰

Kari Sørums versjon

Kari hadde forholdt seg nokså taus i retten, men ga i ettertid sin versjon av tumultene i en supplikk av 1. januar 1662 til kongen. Jeg har lett etter supplikken, men den befinner seg trolig på Rigsarkivet i København, og jeg har derfor ikke fått lest den i original. Finne-Grønn har muligens basert seg på en avskrift.

Herr framgår at Frans Nielsson i januar 1660 hadde sendt bud etter Henrik, som kjørte til Sørgefoss med hest og slede. Frans hadde spurt om Henrik ville selge hesten, men det ønsket ikke Henrik. Frans spente likevel hesten fra sleden, feide til Henrik med en *degen*, og lot hans hund slå i hjel. Henrik hadde selv ikke fått med seg alt som var skjedd, ettersom han neste dag gikk til Frans' husfolk og spurte etter hunden. Og svaret var, ifølge den trykte versjonen av supplikken: *Så I ikke det, Henrik Sørensen, at Frans Nielsson hugget Eders hund i hjel?*

Henrik ville nå hjem til Sørum, men fikk bud om at Frans ville snakke med ham. Da han kom inn i huset, ble han angrepet av Frans og drengene hans, og fikk hendene bundet bak på ryggen. Så ble han ført til lensmannsgården, der han satt i jern på halvannen uke før han slapp løs.

Karis versjon av det som hadde hendt stred altså på flere punkter mot vitneprovne til Anfinn Sjursen og Tomas Ask.

Rettergang

Taktfullhet var ikke Kari Sørums sterke side, og de som skulle stevne henne på Frans Nielssons vegne fikk hard medfart. Hun kalte stevnevitnet Ole Johansen en skjelm, og ba ham *Kiöse ham sin Röff*. Hun kalte også sagfogden

⁸ *ibid.*, tingbok I-3, fol. 29a-b (1660, 11. desember).

⁹ *ibid.*, tingbok I-2, fol. 116b-117b (1660, 19. januar).

¹⁰ *ibid.*, tingbok I-3 fol. 26a (1660, 11. desember).

til Frans for en skjelm, ettersom han gikk her i skogen og merket tømmer og påsto at folket på Sørum skyldte tre riksdaler: *hand schall bliffue saa Merchet i sin pande igien, Sig ham det.*¹¹

Jon Hallkjennrud og Hans Trulsen kom senere til Sørum i samme ærend, og da hadde Kari jagd dem ut baklengs ut av døren etter å ha støtt dem for magen med en ildraker av jern - *ehnn Jernbrand thiuff.*¹²

Saken ble gjenoptatt i desember 1660, og Christen Christensen i mølla, Karis gamle uvenn, møtte som Frans Nielssøns prokurator. Frans hadde forfattet et skriftlig innlegg med spørsmål om ikke Henrik burde stikkes gjennom hånden med en kniv, ettersom han hadde hatt til hensikt å skade Frans.¹³ Dette var på ingen måte et sadistisk trekk fra trelasthandlens side. Denne straffemåten sto faktisk i mannhelgebolkens kapittel 13 i Christian 4.'s Norske Lovbog, som mer eller mindre var en avskrift av Magnus Lagabøtes landslov:

Stinger mand anden met kniff [sageslös, saa hand gaar der aff til sengs, oc bliffuer ved liffuit: da stande hannem derfor til rette, oc böde effter 12 mends dom. Oc konningens ombudsmand skal vere plictig, at lade före hannem til ting, [(om hand gribis met ferske gierninger) oc lade samme kniff sticke igjennem hans haand: [vden hand vil sig der fra kiöbe med otte örtuger oc tretten marck til konningen.

Nå ble neppe denne type middelalderstraff praktisert så sent som i 1660, og det var nok Frans klar over. Men ordbruken var sikkert egnet til å skape en smule dramatisk stemning på tinget, og det var nok i høyeste grad tilsiktet.

Dom i saken

Dommen ble avsagt i januar 1661. Når det gjaldt de ærerørige ordene som Henrik og Kari hadde brukt mot Frans, ble det lagt vekt på at deres *Löfve ord och thalle* ikke kunne aktes - som når man i dag sier at en person ikke har injurierende kraft. Dette gikk tilbake på retts-saken i Vardal i 1649. Retten la vekt på at Henrik den gang hadde forpliktet seg til ikke å forse seg mot noen, og dét hadde han syndet mot ved å kalle Frans Nielssøn for skjelm og tyv. Slike grove påstander hadde han da heller ikke kunnet framlegge bevis for.

Både Henrik og Kari måtte etter mannhelgebolkens 21. kapittel bøde 4 mark sølv for *derið*

Munds Rombtallennhed, Fiolle meelle (fjolle-mæle), og deres ord skulle ikke forringe Frans Nielssøns ære på noen måte. Henrik ble også funnet skyldig i å ha truet Frans, og måtte bøde ytterligere 4 mark sølv og stille kausjon for at han ikke skulle foreta seg noe. I så fall skulle han borge for seg selv i kongens jern på Akershus festning inntil den gunstige høye øvrighet fant å ville benåde ham.

Retten slo også ned på at Kari hadde anklaget Frans for å ha drept hunden med en sabel, og bemerket at når en menneske en gang har måttet bøde for *Sinn Munds v-Sandferdighed*, kunne vedkommende ikke videre anses i tale enn det som intet gjelder. Ettersom hunden utvilsomt var blitt skutt med borse, ble Frans frikjent for denne anklagen, som ikke skulle komme hans rykte til klander. Dersom Kari nok en gang lot slike ord forlyde, skulle hun straffes *Som det Sig bör.*

Nå var det jo ingen tvil om at det var Frans som hadde sørget for at hunden ble drept. Retten la altså vekt på en ubetydelig detalj som at hunden var blitt skutt, og ikke hogd i hjel med sabel. Vi aner her en viss vrangvilje mot Kari fra hjemtingsrettens side.

Så hadde også Henrik krenket Frans' hus- og hjemfred ved å dra kniv mot ham i hans eget hus, og det var det alvorligste punktet i tiltalen. Henrik slapp å få en kniv stukket gjennom hånden, men måtte betale dobbelt bot, 6 örtuger sølv, samt dobbelt bot for brudd på hus- og hjemfreden. Bøtene tilfalt kongen, men Henrik måtte også gi samme beløp til Frans.

Det ble heller ikke sett med blide øyne på at Kari hadde overfalt stevnevitnene: *Slige Vidner Eragter Vj at vere fredhellig.* Hun måtte derfor bøde 4 mark sølv til kongen, og Henrik måtte ut med 10 riksdaler til Frans for kost og tæring. I tillegg måtte de betale kost til lensmannen for tiden i arresten, ettersom retten mente at de satt i gode omstendigheter.¹⁴ At det var en sivilperson som hadde latt Henrik pågripe og ført ham til lensmannsarresten, ble ikke kommentert.

Den sterkestes rett

Frans Nielssøn hadde tross alt god grunn til å være opprørt. Både Henrik og Kari hadde gjentatte ganger skjelt ham ut for skjelm og tyv, det aller verste noen kunne bli kalt på denne tiden. Skjelmer og tyver var æreløse mennesker, og 1600-tallets mennesker var svært bevisste på at deres ære ikke skulle tilsmusses. Frans tilhørte

¹¹ *ibid.*, tingbok I-2, fol. 136b (1660, 10. august).

¹² *ibid.*, tingbok I-3 fol. 26a (1660, 11. desember).

¹³ *ibid.*, fol. 25a-26a (1660, 11. desember).

¹⁴ *ibid.*, fol. 40b-42a (1661, 22. januar).

da også den lille overklassen som fantes her i Norge, og lensmannen fant neppe noen grunn til å stille kritiske spørsmål da trelasthandlernes menn kom til arrestlokalet med Henrik mellom seg.

Henriks finske bakgrunn var neppe avgjørende her, slik statsarkivar Finne-Grønn i 1930 har hevdet. Frans Nielsson hadde utvilsomt reagert på samme måte mot enhver bonde som hadde skjelt ham ut slik Henrik hadde gjort.

Drap og pågripelse

Så skjedde det fatale høsten 1661 - Henrik Sørum ble overfalt i sitt eget hus av to moinger, Helge Christoffersen Grøterud og Lars Auensen Flattum, og døde senere av skadene. På denne tiden var det slik at den dreptes etterlatte måtte stevne ugjerningsmennene, men øvrigheten kunne gripe inn med tiltale dersom de etterlatte ikke ønsket å føre privat sak. Kari tok imidlertid initiativ til å fengsle Helge Grøterud, og førte ham til tinget 3. februar 1662 på Tanberg. Her ble Helge tiltalt for å ha tatt Henrik av dage *paa Mordische Vis*.

Mattis finne hadde besiktiget Henrik dagen før han døde, og hadde telt opp femten blodige hodesår. Begge armene var brukket, og den ene hånden var gjennomboret av en kårde. Henrik hadde fortalt at den yngste av de to hadde holdt ham fast mens den eldste hadde slått ham over armene.

Kari anså Helge som hovedmannen i drapet. Han burde derfor lide på steile og hjul, og hans gods burde være forbrutt under kronen. Kari krevde også at Christen Christensen i mølla, hennes gamle uvenn, skulle straffes, da han hadde vært sammen med gjerningsmennene like før, traktert dem med øl og brennevin, og gitt dem en kårde. Helge hevdet da også at hans «tilskynder» var Christen i mølla. Også bygdelensmannen Ole Torkelsen Hønen, som hadde holdt Henrik fengslet, ser ut til å ha vært innblandet - han skal ifølge Helge ha egget de to til å slå *Arme och been i thue paa hannem*. Ole nektet i retten for å ha sagt dette. Han var ingen vanlig bonde, gift med en datter av den rike Christen Lagessøn på Kjølstad i Modum, tidligere lagmann i Fredrikstad.

Helge fortalte at han og Lars Flattum hadde hatt gående en hest som var kommet inn på en av Henriks rugbråter. Paal, Henriks eldste sønn, hadde da skutt hesten slik at den døde. De to gikk nå til Sørum og forlangte erstatning, men Henrik hadde tatt ei børse ned fra veggen og truet dem. Helge hadde da hogd ham med

kården, tatt fra ham børsa og slått ham med den - *Meente derfor at Vere Nöduerge*. Lars hadde dessuten slått ham med ei øks. Så hadde de to gått tilbake til Christen i mølla og sittet der og drukket fra fredag til søndag.

Det ble avsagt dom for at Henrik *Vden No-gen beuislig Aarbage* var drept i sitt eget hus. Helge Grøterud burde derfor halshogges, og mestermannen skulle sette hodet på en stake.¹⁵

Lars Flattum kommer for retten

Lars Flattum ble deretter framført 3. mars 1662 for sitt hjemting på Hovland i Modum. Oberst Hans Jacob Schört hadde etter henvendelse fra Kari Sørum bedt fogden David Sinclair om å pågripe Lars, som åpenbart sto i de militære rullene. I retten ble også framlagt stattholder Iver Krabbes befaling av 20. februar 1662 om å fengsle Lars.

Kari unnlot å møte på Hovland med sine vitneprov, og saken kunne derfor ikke fremmes. Hun ble derfor henvist til å saksøke Lars til hans verneting innen månedsdag. Lars skulle da sitte fengslet til prosessen var endt.

Lars forklarte seg likelydende med Helge Grøterud, og ba om allmuens skussmål. De svarte at de aldri hadde hørt Lars lage klammeri av noe slag, og ingen hadde noe å beskylde ham for.¹⁶

Saken ble gjenopptatt 20. mars, denne gang på Tanberg tingstue. Lars ble her dømt til døden med mindre den høye øvrighet ville benåde ham *formedelst hans fatige quinde och mange Smaa börns schyld*.¹⁷

Kari Nilsdatter av Norderhov - det er første gang vi ser Kari med farsnavn - sendte høsten 1662 en supplikk til stattholderen. Her klaget hun over at Lars Flattum var rømt, og gikk rundt på Modum og tok seg arbeid. Hun fikk da også stattholderens tillatelse til å søke etter Lars og ta ham til fange, og fogden skulle gi henne all mulig assistanse.¹⁸ Lars ble imidlertid ikke oppsporet. Han står på en gjeldsliste i 1670 som skyldig drøye 300 riksdaler, og det tilføyes at han er fredløs.¹⁹

Når det gjelder Helge Grøterud, har det ikke vært mulig å få bekreftet om han ble henrettet. Fogderegnskap mangler for Buskerud fogderi i de aktuelle årene.

¹⁵ *ibid.*, tingbok I-4, fol.15a-18a (1662, 3. februar).

¹⁶ *ibid.*, EMS sskr, tingb. I-29, fol. 6a-8a (1662, 3. mars).

¹⁷ *ibid.*, RH sskr, tingbok I-4, fol. 29a-b (1662, 20. mars).

¹⁸ NRA, Stattholderarkivet, ekstraktprotokoll 1662-69 (1662, 5. og 7. august).

¹⁹ SAKO, EMS sskr, tingbok I-36, fol. 7b (1670, 28. febr.)

Siste rettsmøte i drapssaken fant sted i oktober 1662 på Tanberg tingstue, der Christen i mølla ble frikjent for Karis beskyldninger.²⁰

Skiftet etter Henrik Sørum ble holdt 5. februar 1665, over tre år etter hans død. I boet var det bare løsøre, ikke jordegods.²¹

Skifte på Rognstad

Nils Auensen Rognstad på Østre Toten var sønn av Auen Olsen Holte på Eiker. Allerede i 1612 satt han som leilending på Rognstad, og ifølge landskatten 1618 for Hadelands fogderi eide han blant annet 10 lispund mel i Sørum. Han var gift med Berte Paalsdatter, og hans barn var Paal Nilsen på Håkenstad i Jevnaker og Per Nilsen Rognstad, som senere kom til Ringnes i Stange, samt døtrene Kari og Guri, sistnevnte gift med Tomas Larsen Trap.

Det ble skiftet etter Berte Paalsdatter i 1663. Hennes odelsgods utgjorde 10 lispund i Sørum uten bygsel og 1½ lispund med bygsel i Kise på Toten, mens ektemannen Nils, som fortsatt var i live, eide odelsgods i fem gårdparter. Alt jordegods var pantsatt.²² Parten i Sørum må således ha tilhørt Bertes slekt før 1618.

I skiftet ser vi at datteren Kari var gift, men ektemannens navn er ikke nevnt. Kari hadde fått hjemgift med 50 riksdaler, og hadde fortsatt 12 daler til gode. Hennes arvepart utgjorde nærmere 49½ daler.

Henrik finne het ikke Sørensen

Finne-Grønn gjengir i sin artikkel Kari Sørums supplikk, et bønneskrift av 1. januar 1662, riktignok i modernisert form. Her står det at Henriks farsnavn var Sørensen. Det stemmer rett og slett ikke - den som har skrevet av supplikken har åpenbart lest Henrik Sørum som Henrik Sørensen. Henrik Sørum var blant dem som 2. august 1661 satte sitt segl under kongehyllingen,²³ trolig det eneste segl etter ham som er oppbevart. Det er dessverre i dårlig stand, men initialene er mest sannsynlig HH, og farsnavnbokstaven kan under ingen omstendigheter være en S.

²⁰ *ibid.*, RH sskr, tingbok I-4, fol. 73b-74a (1662, 31. oktober).

²¹ *ibid.*, tingbok I-6, fol. 2b-4b (1665, 5. februar).

²² Statsarkivet på Hamar, Toten sskr, skifteprotokoll 1, fol. 187a-193b (1663, 10. april). Halve Sørum var Berte Paalsdatters odelsgods, og hennes herkomst har vært mye debattert - se # 25658 i *Digitalarkivets Brukarforum*. For en mer grundig innføring vises til Jan Fr. Engedahls artikkel «Om Niels Oudensen Rognstad på Toten», *Vestoppland Slektshistorielags Tidsskrift* nr 3/1987, s. 222f.

²³ NRA, arvehyllingen 1661 (4B skap 26, N:hov A1 12a).

Søren er den danske formen for Severin, et navn som ikke ble benyttet av finnene - de brukte i hovedsak bibelnavn og helgennavn. I finnemanntallet 1686 er det en oversikt over finnene i Sør-Norge, der Søren finne fullstendig glimrer med sitt fravær. I avskriften av den nest eldste tingboken for Ringerike (1658-1660) kommer vi riktignok over finnen Søren, men det er en feiltyding av *finden Sörum*.

Om Henriks seglinitialer var HH, var nok hans farsnavn Henriksen. Han hadde selv sønnen Henrik (*Heikki*), et svært populært navn blant finnene. I finnemanntallet 1686 finner vi bare Henrik og Hans av personnavn som begynner på H, og Hans var lite brukt.

Var Kari Sørum etnisk norsk?

I artikkelens tittel er det stilt spørsmål om Kari Nilsdatter på Sørum var av finsk eller norsk avstamning. Når vi går tilbake i kildene, finner vi detaljer som trekker i begge retninger. Jeg er av den oppfatning at hun var etnisk norsk, men kan ikke framlegge bevis for det. Jeg mener at hun var datter av Nils Auensen Rognstad og Berte Paalsdatter på Østre Toten.

Og hvorfor tror jeg Kari var norsk? Jeg skal forsøke å argumentere for dette.

1. Kari og Henrik bodde i 1649 i Vardal på Toten. Også i dag er det ganske lang avstand mellom Norderhov og Toten, så hvorfor kom de av alle steder til en gård i Heradsbygda? Finner flest - ikke bare på Ringerike - holdt seg i skogstraktene der de kunne dyrke sin gamle bråtekultur. Det er derfor rimelig å anta at Kari og Henrik er satt inn på Sørum etter påtrykk av Nils Rognstad, som eide halve gården - og som jeg holder for å være hennes far. Mot dette taler at Nils Rognstad var en velstående bonde med mye jordegods. Det ville ikke være naturlig å gi sin datter til en innvandret finne uten jord eller annen eiendom - et uvanlig stort sosialt sprang mellom brud og brudgom.

2. Unge Paal Henriksen, sønn av Kari Sørum, kommer i 1665 på tinget og viser til sin landherre på Toten, Paal Rognstad.²⁴ Paal Henriksen hevder altså at det er den unge Paal Rognstad, Nils Auensens eldste sønn, som er deres landherre og eier halve Sørum som de bruker. Nå var det borgermester Hans Eggertssøn Stockfleth i Christiania som eide den andre halvparten av Sørum. I kraft av sin sosiale posisjon var han beste mann i gården og rådet

²⁴ SAKO, RH sskr, tingbok I-6, fol. 36a (1665, 27. juli).

over bygselen, og bestemte følgelig hvem gården skulle leies ut til. Tidligere hadde han vært fogd på Ringerike, og var der beryktet for sine metoder til å berike seg. Hans Eggertsson døde i 1664, men bygselen fulgte stadig hans part.

3. Kari virker svært så talefør ved flere anledninger, og det er jo rimelig dersom hun var norskfødt. Hun blir sitert flere ganger i tingbøkene, stort sett i forbindelse med skjellsord, og det ser ikke ut til at hun manglet evnen til å uttrykke seg på norsk.

4. Også etter Henriks død er Kari mye omtalt i tingbøkene, men hun kalles aldri lenger finnekvinn. Hun omtales bare som enken Sørum eller Kari Sørum. Det finske synes ikke lenger interessant, men da Henrik levde, kom det finske alltid i fokus.

5. Eldstesønnen til Henrik og Kari på Sørum het Paal, og det het også eldstesønnen til Nils Auensen og Berte Paalsdatter på Rognstad. De andre barna til Henrik og Kari var Henrik, Marte, Gudbjørg, Inger, Kirsti og Anne. Med ett unntak var alle disse helt vanlige finnenavn. Unntaket er Gudbjørg, et norrønt navn og følgelig ufinsk. Så kan man spørre seg hvorfor et ektepar av finsk avstamning skulle gi sin datter et slikt navn. Var det en norsk kvinne som av en eller annen grunn skulle oppkalles? Vi har riktignok Gudbjørg Narvesdatter på Ask like i nærheten, men hun hadde neppe noen tilknytning til folket på Sørum - hun var ellers mor til den før nevnte Tomas Gudbrandsen på Ask.

På den annen side kan navnet Gudbjørg ikke sees i slekten på Rognstad. Vi finner heller ikke navnene Nils og Berte blant barna på Sørum, men Nils og Berte Rognstad levde til ut i 1660-årene, og mange unnlot på denne tiden å oppkalle foreldre som fremdeles var i live.

Var Kari Sørum av finsk slekt?

Den rådende oppfatningen har vært at Kari Nilsdatter på Sørum var innvandrer av finsk slekt, og svært mye av kildematerialet går da også i den retning - som i følgende punkter:

1. I Karis supplikk fra 1662 står det ifølge Finne-Grønn: *siden jeg og min salige mand er kommet her til landet*. Umiddelbart ser det som om dette eliminerer alle hypoteser om at Kari skulle være etnisk norsk. Da må man spørre seg: Er det sannsynlig at Kari, om hun var etnisk finsk innvandrer fra Sverige, selv ville være i stand til å formulere et klageskrift? Et

dokument med godt språk som måtte være pent satt opp fordi det skulle til kongen personlig?

Mest trolig hadde Kari fått en skriver til å ta seg av dokumentet, og i slike tilfelle kan det lett bli en upresis framstilling. Dokumentet ble nok lest opp for henne før avsendelse, men hun kan likevel ha ansett en slurvet formulering som uvesentlig.

2. Kari omtales i flere tilfelle i tingbøkene som *finde quinden*. Nå kan vel et slikt uttrykk like gjerne bety finnens kvinne, en som lever sammen med en finne. Christen Christensens utfall mot Kari på tinget i 1659 bunnet nok i redsel for finnenes trolldomskunster.

Anfinn Sjursen sa at både Henrik og Kari hadde skjelt ut Frans Nielsson på finsk, og at han hadde hørt dette *aff findernis Mund*. Igjen må vi spørre oss, hvor presis var Anfinn i sitt vitneprov, og noterte skriveren hans utsagn korrekt? Var det *både* Henrik og Kari som skjelte ut trelasthandleren på finsk? Kan Kari ha vært språklig påvirket av ektemannen, og brukt noen finske uttrykk blandet med totning?

3. I tingboken for 1675 ser vi at Nils Rognstads arvinger 18. november 1670 solgte halve Sørum. Her står datteren Guri Nilsdatter med sin ektemann, Tomas Larsen Trap, mens Kari Nilsdatter er oppført alene.²⁵

Kari Sørum var på denne tiden gjengift med Erik Larsen, og i slike tilfelle ble ektemannens navn alltid medtatt. Om Kari Sørum var identisk med Kari fra Rognstad, hvorfor ble ikke hennes annen ektemann oppført i skjøtet? Kan det ha vært gnisninger i familien på Rognstad fordi Kari hadde giftet seg med en mann som sto langt under henne sosialt?

Erik Larsen kalles ofte Keyler, kanskje en forvanskning av et finnenavn, men han omtales aldri som finne. Var det slik at Kari Nilsdatter Rognstads søsken bevisst ikke tok med navnet på hennes ektemann i skjøtet fordi de anså ham som sosialt underlegen? Dette er spørsmål vi aldri vil få sikre svar på.

Oppsummering

I januar 2008 holdt jeg et foredrag i regi av Ringerike Historielag og Ringerike Slektshistorielag med samme tittel som i denne artikkelen. Jeg nevnte da at kildematerialet midt på 1600-tallet er omfattende, og at nye opplysninger kan framkomme i saken - det er mange uregistrerte dokumenter i Riksarkivets ned-

²⁵ *ibid.*, tingbok I-11, fol. 48b-49a (1675, 3. august).

støvede pakkesaker! Jeg ga også den gang uttrykk for at Kari Sørum mest sannsynlig var norskfødt, datter av Nils Rognstad på Toten, men at dette ikke kunne fastslås med sikkerhet.

I dag, syv år senere, står saken på stedet hvil. Nye opplysninger av betydning er ikke funnet, og en gjennomgåelse av tingbøkene for Hadeland og Toten har ikke gitt resultater. Vi får kanskje aldri noen glassklar løsning om denne stridbare damen i Heradsbygda, men likevel: Jeg har fortsatt liten tro på at vi her har to jevngamle kvinner som begge heter Kari Nilsdatter, én som bor på Sørum og en annen som datter av Nils Rognstad, eier av halve Sørum - *det* ville være for mye av et tilfelle.

Epilog

«Finnekvinnen» Kari Sørum giftet seg med Erik Larsen Keyler og drev gården videre, men bare i kort tid. Gården blir delt i to bruk, og herr Otte Jacobsson, den intrigante sognepresten i Norderhov, blir ny eier. Mange nye brukere kommer til gården. I leilendingskatten 1666 og 1668²⁶ nevnes Erik som oppsitter på det ene bruket, men i 1669 har Rolv Gjurdson overtatt og er der noen år framover. Det andre bruket ble i flere år drevet av Eilev, som tidligere hadde tjent i Tinn i Telemarken og bodd i Sigdal,²⁷ og fra 1676 er det Ole og Jens som driver hvert sitt bruk.

Erik og Kari Sørum har i 1675 god kjennskap til noe som tre år tidligere hendte med en bråte ved Skjærdalen,²⁸ og i 1677 forteller Kari Sørum i en åstedssak at hun *til forn haffuer boed paa Sörum wed atten aars tid*.²⁹ De har altså flyttet fra Sørum, åpenbart til Skjærdalen, men får likevel hengt Sørum-navnet på seg - alle ringerikinger kjente til Kari Sørum. Det navnet lot seg ikke endre ved flytting til nytt bosted.

Sørum-navnet hang også i ettertid ved Karis ektemann. Erik Larsen Sørum er i 1677³⁰ og 1678³¹ fullmektig for borgeren Peder Nielsson Kongsberg i Christiania - det gjelder hogst i Marigårds skog i Ullerål. Som representant for en slik herremann må man tro at Erik har hatt

egenskaper noe utenom det vanlige. Han er likevel kommet fullstendig i skyggen av sin handlekraftige hustru.

Kari Sørum lever fortsatt i 1690 - hun blir sammen med mange andre tilårskomne folk innstevnet av Jacob Luth for å vitne i en åstedssak i Skjærdalen, men de færreste av vitnene møtte fram, heller ikke Kari.³² Dette er siste gang vi hører om henne i levende live.

Datteren Gudbjørg Henriksdatter forteller under en åstedssak i Nærstadmarka høsten 1703 at moren i sin tid hadde hatt en bråte der, Finnebråten, til leie av Engebret Nærstad. Torsten Myre i Haug mente imidlertid at det var Henrik Sørum som hadde inngått avtalen med Nærstad-bonden. Den 80-årige finnen Henrik Eskilsen på Krokskogen møtte opp på åstedet og vitnet om at Kari 47 år tidligere hadde leid ham til å hogge, rydde, så og høste denne bråten.³³

Mange etterkommere

Henrik og Kari på Sørum hadde syv barn, men sønnene Paal og Henrik blir etter 1666 borte i historiens mørke, og det samme gjelder døtrene Inger og Anne. Tre av døtrene har derimot satt klare spor etter seg på Tyrstrand. Marte, den eldste, giftet seg med finnen Per Steffensen som brukte Nord-Haug.

Kirsti Henriksdatter hadde en problematisk tilværelse. Hun var gift tre ganger, og hennes tredje ektemann, den balstyrige Sjur Olsen Hovi, ble i påsken 1704 drept av sin stefar under et drikkelag på Sørum.³⁴

Gudbjørg Henriksdatter er mye omtalt i tingbøkene - hun ble kalt Finne-Gudbjørg (*finde Gubiör*),³⁵ og var en svært vidløftig dame som stadig rotet seg opp i vanskeligheter. Hun ble i 1685 dømt for tyveri av høy på Pjåkerud, men frikjent på lagtinget.³⁶

Marte Haug og Kirsti Hovi hadde mange barn, og det stridbare ekteparet på Sørum har et stort antall etterkommere over hele østlandsområdet.

²⁶ NRA, RK, Akershus stiftsamt (1666-1677), RH fogderi, leilendingskatt som utskrives årlig.

²⁷ Enkelte detaljopplysninger om Eilev og Rolv Sørum oppgis i en sak der de avgir vitnemål, jf SAKO, RH sskr, tingbok I-10, fol. 31a-32a (1672, 30. mars).

²⁸ *ibid.*, tingbok I-11, fol. 83b (1675, 9. oktober).

²⁹ *ibid.*, tingbok I-13, fol. 43a (1677, 20. juni).

³⁰ *ibid.*, tingbok I-13, fol. 28b (1677, 6. april).

³¹ *ibid.*, tingbok I-14, fol. 18a (1678, 19. mars).

³² *ibid.*, tingbok I-21, fol. 72a-b (1690, 19. august).

³³ Statsarkivet i Oslo, Christiania lagting, tingbok A-9, fol. 97b-98b (1703, 19. oktober).

³⁴ Høyendahl (2006), s. 12-16.

³⁵ SAKO, RH sskr, tingbok I-22, fol. 142b (1693, 16. november).

³⁶ Høyendahl (2010), s. 52-55, og (2012), s. 36-37. Se også SAKO, RH sskr, tingbok I-10, fol. 20a-22b (1672, 21. mars), fol. 47a-b (1672, 31. mai), fol. 55a-b (1672, 18. juli), fol. 60b-61a (1672, 19. august) og fol. 91b (1672, 30. september).

Nordre Sørums i 1932 - nyere bebyggelse. Fotografiet er utlånt av Gunvor Marie Bollingmo.

Litteratur

Bakke, Gudmund: Blant fogder og sageiere på Ringerike på 1600-tallet. *Hringariki* nr 1/2004, s. 3-12.

Finne-Grønn, S. H.: Overgrep mot finnerne paa Ringerike. En mordsak i Norderhov 1662. *Norsk Slektshistorisk Tidsskrift*, bind 2 (1930), s. 314-323.

Høyendahl, Sten: «Gud hielp ham som gaar i skoug og skiul». En familietragedie på Sørums i Norderhov i 1704. *Heftet Ringerike* 2006, s. 12-16.

Høyendahl, Sten: Gudbjørg Henriksdatters tapte ære. *Heftet Ringerike* 2010, s. 52-55.

Høyendahl, Sten: To kvinner i Skjærdalen gjenvinner sin ære. *Heftet Ringerike* 2012, s. 36-37.

Norheim, Olav: «...paa mordisk vis indkommet udi hennes hus og gaard». *Heftet Ringerike* 2005, s. 47-49.

Trykte kilder

Kong Christian den fjerdes Norske Lovbog af 1604. Feilberg & Landmark (Chra 1855). Avfotografert 1981.
Finnemantallet 1686. Utgitt for Kjeldeskriftfondet av Erik Opsahl og Harald Winge (Oslo 1990).

Vedlegg - Henrik og Kari Sørums etterslekt

Henrik H. (?) Sørums, trolig f. i Sverige, drept høsten 1661 på Sørums i Norderhov
g. **Kari Nilsdatter**, f. ca 1615, n. 1690, til Skjærdalen på Tyrstrand

Barn:

1. Paal Henriksen, f. ca 1644, n. 1666, ukjent skjebne
2. Henrik Henriksen, f. ca 1659, n. 1665, ukjent skjebne
3. Marte Henriksdatter, f. ca 1640, d. før 1716

g. Per Steffensen Nord-Haug, f. ca 1630, d. ca 1715, skifte 1716 18/5 på Tyrstrand

Barn:

- 3.1 Per Persen Pjåkerud, f. ca 1663, n. 1723
- 3.2 Paal Persen, f. ca 1666, trolig død som barn
- 3.3 Nils Persen, f. ca 1676, på Nord-Haug 1697, n. 1716
- 3.4 Hans Persen, n. 1716
- 3.5 Eli Persdatter, f. ca 1660, bgr 1724 12/12, Nakkerud på Tyrstrand

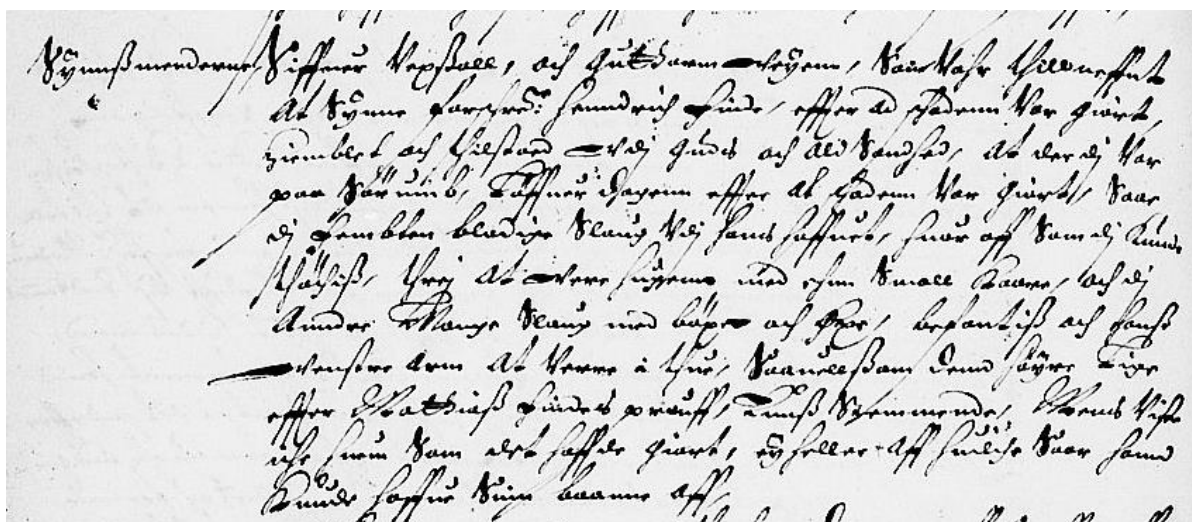
g. Ole Olsen Nakkerud, skifte 1720 10/6

Barn:

- 3.5.1 Ole Olsen Nakkerud, f. ca 1680, bgr 1742 23/4, Nakkerud
g1 (1716 4/8 Hole) Ragnhild Alvsdatter, f. ca 1690, bgr 1720 19/8, Nakkerud
Barn:
 - 3.5.1.1 Ole Olsen, dp 1716 30/8, bgr 1720 17/10, Nakkerud
 - 3.5.1.2 Nils Olsen, dp 1718 17/8
 - 3.5.1.3 Eli Olsdatter, f. 1720 17/8, hj.døpt, bgr 1720 19/8, Nakkerud

- g2 (1722 29/12 Hole) Helle Gundersdatter, f. ca 1689, bgr 1749 19/10, Nakkerud
 Barn:
- 3.5.1.4 Ragnhild Olsdatter, dp 1723 3/6
 - 3.5.1.5 Eli Olsdatter, dp 1725 18/3
 - 3.5.1.6 Mari Olsdatter, dp 1727 2/3
 - 3.5.1.7 Kari Olsdatter, dp 1731 8/7
- 3.5.2 Arne Olsen Bure, f. ca 1684, bgr 1720 16/5, skifte 1720 11/6, ungar, omkom på fjorden
- 3.5.3 Tore Olsen Nakkerud, f. ca 1690, bgr 1754 25/8, Nakkerud, skifte 1754 12/12
 g1 (1720 13/7 Hole) Anne Larsdatter, f. ca 1683, bgr 1733 8/3, Nakkerud, skifte 1734 2/8 ³⁷
 Barn:
- 3.5.3.1 Kirsti Toresdatter, dp 1720 11/8, bgr 1792 1/4, Nakkerud
 g. Lars Olsen Nakkerud, f. ca 1709, bgr 1767 28/4, skifte 1767 9/11
 - 3.5.3.2 Sofie Toresdatter, dp 1724 30/4, n. 1742 som vanfør og vanvittig, d. før 1754
- g2 (1742 19/11 Hole) Anne Olsdatter, f. ca 1720, bgr 1804 5/9, Nakkerud
- 3.5.3.3 Ole Toresen, dp 1742 2/12, d. som barn
 - 3.5.3.4 Ole Toresen, dp 1744 26/1, n. 1762
 - 3.5.3.5 Eli Toresdatter, dp 1746 27/2, n. 1801
 g. (1771 14/12 Hole) Erik Torkelsen Grefsrudeie, f. ca 1744, husmann, bgr 1806 16/11,
 - 3.5.3.6 Lars Toresen, dp 1748 31/3, bgr 1763 14/8, Nakkerud || Pjåkerud på Tyrstrand
 - 3.5.3.7 Mari Toresdatter, dp 1751 8/8, trolig d. som barn
- 3.5.4 Marte Olsdatter, f. ca 1701, n. 1720
- 3.6 Kari Persdatter, f. ca 1665, d. før 1716
 g. Sjur Mikkelsen Kolkinn, f. ca 1650, bgr 1734 4/9 på Tyrstrand, skifte 1735 6/3
 Barn:
- 3.6.1 Nils Sjursen Kolkinn, f. ca 1695, bgr 1720 9/5 på Tyrstrand
 - 3.6.2 Mikkel Sjursen Kolkinn, n. 1735
 - 3.6.3 Jon Sjursen Kolkinn, f. ca 1711, bgr 1749 17/5 på Kongsberg, ungar
 - 3.6.4 Marte Sjursdatter, f. ca 1690, bgr 1762 1/1, Kolkinn
 g. Engebret Gulsen Taje u. Kolkinn, bgr 1743 14/7
 Barn:
 - 3.6.4.1 Sybille Engebretsdatter, dp 1717 1/8, bgr 1775 30/4, Fegri på Tyrstrand
 g. (1745 29/12 Hole) Augustinus Hermansen Fegri, dp 1721 6/4, bgr 1785 9/1, Fegri
 - 3.6.4.2 Eli Engebretsdatter, dp 1720 24/3
 - 3.6.4.3 Gul Engebretsen Taje u. Kolkinn/Grefsrudeie, dp 1723 13/5, n. 1775
 g. (1749 30/12 N:hov) Barbro Jonsdatter, f. ca 1726, bgr 1775 27/8
 - 3.6.4.4 Malene Engebretsdatter, dp 1726 3/3
- 3.6.5 Anne Sjursdatter, n. 1735
- 3.6.6 Eli Sjursdatter
 g. Nils Gundersen Moro på Modum, bgr 1754 6/4 på Kongsberg, 86 år
- 3.6.7 Gunhild Sjursdatter, n. 1735
- 3.6.8 Jøran Sjursdatter Kolkinn, f. ca 1696, bgr 1760 5/6 på Kongsberg, gammel besovet pike
- 3.6.9 Mari Sjursdatter, n. 1735
- 3.7 Kirsti Persdatter, n. 1716, g. Reier Stranda
4. Gudbjørg Henriksdatter, f. ca 1653, d. april 1729, trolig ingen barn
 g. Tomas Gudbrandsen, f. ca 1651, sagmester i Skjærdalen, d. ca 1690 på Tyrstrand
5. Inger Henriksdatter, n. 1665, ukjent skjebne
6. Kirsti Henriksdatter, f. ca 1655, d. ca 1730
 g1 Johannes Hovi, d. ca 1682 på Tyrstrand
 Barn:
- 6.1 Henrik Johannessen Pjåka, f. ca 1676, bgr 1738 22/3 på Tyrstrand, skifte 1738 26/6
 g. Ingeborg Taraldsdatter Solberg, f. ca 1680, n. 1738
 Barn:
 - 6.1.1 Johannes Henriksen Asbjørnhus, f. ca 1711, bgr 1768 18/9 på Modum, skifte 1769 12/4
 g. (1725 3/2 Modum) Anne Gudbrandsdatter, f. ca 1691, bgr 1768 18/9
 Barn:
 - 6.1.1.1 Gudbrand Johannessen Asbjørnhus, dp 1735 4/9, n. 1776
 g. (1760 12/11 Modum) Marte Tomasdatter
 - 6.1.1.2 Henrik Johannessen, dp 1739 3/10, bgr 1740 21/6, Asbjørnhus
 - 6.1.2 Harald Henriksen, dp 1721 29/6, d. som barn

³⁷ I skiftet etter Anne Nakkerud var det fem bøker: en huspostill til en verdi av 2 ort, en reisehuspostill til 2 ort, *Den himmelske HerreDag* til 1 ort, *Den bedendes Kiæde* til 12 skilling, og en salmebok til 12 skilling.

Fra rettssaken 3. februar 1662 om drapet på Henrik Sørum. Her følger synsmennenes vitnemål, omsatt til moderne norsk: «Sjur Veksal og Guttorm Veien som var utnevnt til å syne Henrik finne etter at skaden var gjort, hjemlet og tilsto ved Guds og all sannhet at da de var på Sørum lørdagen etter at skaden var gjort, så de femten blodige slag i hans hode, hvorav de kunne anta at tre var hogd med en smal kårde, og de andre mange slagene med bøks og øks. Hans venstre arm befantes også å være i stykker, så vel som den høyre i samsvar med Mattis finnes prov. Dette sa de enstemmig, men de visste ikke hvem som hadde gjort dette, ei heller hvilke sår som ble hans bane».

- 6.1.3 Marte Henriksdatter, f. ca 1702, bgr 1734 15/7, Oppsal på Tyrstrand, skifte 1734 18/10
g. (1726 des. Hole) Gul Gulsen Oppsal, f. ca 1673, bgr 1758 15/9, Oppsal
Barn:
 - 6.1.3.1 Kirsti Gulsdatter, dp 1727 jan., n. 1749
 - 6.1.3.2 Eli Gulsdatter, dp 1728 25/4, bgr 1728 6/5, Oppsal
- 6.1.4 Kari Henriksdatter, f. ca 1711, ugift, til Bekkelaget i Østre Aker, n. 1764
- 6.1.5 Sara Henriksdatter, f. ca 1716, trolig bgr 1742 3/1 i Hole
- 6.1.6 Anne Henriksdatter, dp 1719 7/4, Hollerud på Tyrstrand, n. 1769
g. (1748 7/6 N:hov) Johann Nicolaus Locke, f. 1699 21/4 i Arnstadt, Thüringen, fellbereder, til Hamnor i Hole, bgr 1768 7/12 på Bekkelaget i Østre Aker, skifte 1769 14/2
Barn:
 - 6.1.6.1 Margrete Johansdatter Locke, dp 1748 15/7, Hamnor i Hole, n. 1816
g. (1768 19/3 Chra) Syver Christiansen, f. ca 1716, bgr 1813 6/3 (97 Aar), Bekkelaget
 - 6.1.6.2 Ingeborg Johansdatter Locke, dp 1749 6/12 i Hole, bgr 1767 7/9, Bekkelaget
 - 6.1.6.3 Johan Fredrik Johansen Locke, dp 1751 19/4, bgr 1753 12/1 i Hole
 - 6.1.6.4 Anne Kirstine Johansdatter Locke, dp 1755 2/11 i Hole, bgr 1760 12/7, Bekkelaget
 - 6.1.6.5 Johan Nikolai Johansen Locke, dp 1758 17/9 i Aker, bgr 1759 2/5, Bekkelaget
 - 6.1.6.6 Cathrine Maria Johansdatter Locke, dp 1760 8/4 i Aker, d. 1820 4/5 i Ås
g. Christen Christensen Bekkevoll, f. ca 1749, skredder, bgr 1808 19/1 i Ås
- 6.1.7 Eli Henriksdatter, dp 1725 29/7,³⁸ bgr 1797 14/3, Fure søndre, Modum, oppg.skifte 1783 17/11
g. (1750 7/11 Hole) Lars Olsen Fure søndre, f. ca 1726, bgr 1770 11/11, Fure, skifte 1771 11/4
Barn:
 - 6.1.7.1 Henrik Larsen Fure, f. 1751 17/7, bonde, d. 1828 10/11, Fure søndre
g1 (1783 9/8 Modum) Kari Gudbrandsdatter, f. ca 1757, bgr 1789 22/1, Fure
g2 (1791 29/10 Modum) Kari Nilsdatter, f. ca 1770, n. 1829
 - 6.1.7.2 Johannes Larsen Fure, f. 1753 20/3, n. 1801, salmaker, Fure
g. (1779 30/12 Modum) Ingeborg Hansdatter, f. 1751, n. 1801
 - 6.1.7.3 Ole Larsen Brekke, f. 1755 22/2, skifte 1817 29/5
g1 (1776 8/6 Modum) Marie Kolbjørnsdatter, f. ca 1729, bgr 1801 29/12, skifte 1801 30/12
g2 (1802 2/10 Modum) Marie Andersdatter, f. ca 1777, d. 1849 24/1

³⁸ At Eli Henriksdatter er datter på Pjåka bekrefte ved at hun ved trolovelseren 1750 holdt til på Hamnor i Hole, der søsteren Anne bodde. Ved skiftet etter ektemannen Lars Olsen ble dessuten Gudbrand Johansen Asbjørnhus, sønn av hennes avdøde bror Johannes Henriksen, anordnet som en av formynderne - det ble oppgitt at Gudbrand var søskenbarn av hennes barn.

- 6.1.7.4 Amund Larsen, f. 1756 20/10, bgr 1757 23/1, Fure
- 6.1.7.5 Ingeborg Larsdatter, f. 1757 24/11, d. som barn
- 6.1.7.6 Ingeborg Larsdatter, f. 1760 1/1, n. 1783
- 6.1.7.7 Amund Larsen, f. 1761 4/12, n. 1783
- 6.1.7.8 Anders Larsen, f. 1764 20/2, bgr 1779 18/7, Fure
- 6.1.7.9 Malene Larsdatter, f. 1767 4/1, n. 1783
- 6.1.7.10 Lars Larsen, f. 1769 12/7, n. 1783
- 6.2 Eli Johannesdatter, f. ca 1680
 - g. Ole Taraldsen Hovi, f. ca 1683
 - Barn:
 - 6.2.1 Tarald Olsen, dp 1717 3/3
 - 6.2.2 Hans Olsen, dp 1719 9/7, bgr 1720 17/4, Hovi
 - 6.2.3 Marte Olsdatter, dp 1719 9/7, bgr 1719 14/11, Hovi
 - 6.2.4 Marte Olsdatter, dp 1721 29/9
- g2 Arne Gudbrandsen Hovi, d. ca 1684
 - Barn:
 - 6.3 Ingeborg Arnesdatter, f. ca 1684
 - g. (1720 5/10 Hole) Ole Bentsen på Krokskogen
 - Barn:
 - 6.3.1 Christian Olsen, dp 1721 26/4 i Hole
- g3 Sjur Olsen Hovi, knivdrept 1704 24/3 på Sørum i Norderhov
 - Barn:
 - 6.4 Ole Sjursen Hovi/Røysing i Norderhov, f. ca 1691, bgr 1761 15/11, Røysing
 - g. Mari Johansdatter, f. ca 1695, bgr 1757 8/4, Røysing, skifte 1757 17/5
 - Barn:
 - 6.4.1 Sjur Olsen, hjemmedøpt, bgr 1718 22/12, Hovi, død straks
 - 6.4.2 Sjur Olsen, dp 1721 3/2, bgr 1721 2/3, Hovi
 - 6.4.3 Ole Olsen, dp 1722 30/12, d. som barn
 - 6.4.4 Siri Olsdatter, dp 1725 25/3, d. før 1801
 - g1 (1751 11/2 N:hov) Ole Halgrimsen Sørum, dragon, f. ca 1731, bgr 1753 17/6, skifte 1753 14/8
 - Barn:
 - 6.4.4.1 Mari Olsdatter, dp 1752 1/1, skifte 1768 14/4, Sørum
 - g2 (1755 2/1 N:hov) Ole Aslesen Sørum, korporal, f. ca 1725, bgr 1811 11/4, Sørum
 - Barn:
 - 6.4.4.2 Olea Olsdatter, dp 1755 6/7
 - 6.4.4.3 Asle Olsen Sørum, dp 1757 21/8, d. 1822 6/6 som dagarbeider på Vaker
 - g. (1793 17/10 N:hov) Randi Andersdatter Klekken, f. ca 1749, d. 1823 18/5, Klekken
 - 6.4.4.4 Ole Olsen Aslaksrud i Haug, dp 1760 24/2, bgr 1800 14/12, Aslaksrud
 - g. (1790 21/10 N:hov) Anne Nilsdatter Aslaksrud, d. ca 1793, ingen barn
 - 6.4.4.5 Else Olsdatter, dp 1762 9/5
 - 6.4.4.6 Per Olsen Sørum, dp 1765 24/3, d. ca 1840, ugift gårdbruker
 - 6.4.5 Johannes Olsen, f. ca 1728, bgr 1756 29/6, Hamnor i Hole, dragon, skifte 1756 17/12
 - g. (1751 15/7 N:hov) Mari Halgrimsdatter Sørum, dp 1726 1/9, skifte 1767 24/8
 - Barn:
 - 6.4.5.1 Berte Johannesdatter, dp 1751 14/11, Røysing, d. som barn
 - 6.4.5.2 Olea Johannesdatter, dp 1755 30/11, Røysing, skifte 1774 26/4 på Trøgstad
 - 6.4.6 Berte Olsdatter, dp 1731 11/11, bgr 1749 2/3, Røysing
 - 6.4.7 Kirsti Olsdatter, dp 1735 11/9, n. 1758
 - 6.4.8 Ole Olsen, dp 1737 5/5, n. 1758
 - 6.5 Johannes Sjursen Hovi, f. ca 1696, n. 1731
 - 6.6 Kari Sjursdatter, f. ca 1690, bgr 1771 24/3, Kauserud
 - g. Hans Christensen møller på Kauserud u. Pjåkerud, f. ca 1679, bgr 1755 28/12, skifte 1756 16/3
 - Barn:
 - 6.6.1 Sjur Hansen Kauserud, f. ca 1712, bgr 1787 28/1, Kauserud
 - g1 (1754 3/1 Hole) Anne Marie Jensdatter, f. ca 1722, bgr 1768 7/2, Kauserud
 - Barn:
 - 6.6.1.1 Christian Sjursen, dp 1755 7/4
 - 6.6.1.2 Hans Sjursen Kauserud, dp 1757 3/10, n. 1801
 - g. (1781 27/12 Hole) Kari Christoffersdatter, f. ca 1756, bgr 1813 15/8, Kauserud
 - 6.6.1.3 Jens Sjursen Kvernevollen u. Kauserud, dp 1760 7/9, n. 1810
 - g. (1792 18/10 Hole) Berte Christoffersdatter, n. 1810

- 6.6.1.4 Kirsti Sjursdatter, dp 1763 10/4, n. 1803
 - g. (1798 18/8 Hole) Jakob Jakobsen Kvernevollen u. Kauserud, dp 1772 16/2, n. 1803
 - 6.6.1.5 Anders Sjursen, dp 1767 21/4, bgr 1812 31/5, Kauserud
 - g2 (1769 26/1 Hole) Mikol Nilsdatter, f. ca 1726, bgr 1802 19/3, Kauserud
 - 6.6.2 Christian Hansen, dp 1717 14/3, trolig bgr 1726 27/3
 - 6.6.3 Truls Hansen, dp 1719 29/9, bgr 1721 2/3
 - 6.6.4 Truls Hansen Skjærdalen, dp 1721 9/11, bgr 1762 4/4, Skjærdalen
 - g. (1754 28/12 Hole) Eli Larsdatter, f. ca 1732, n. 1762 som fattig enke, bgr 1789 19/4, Støa
 - Barn:
 - 6.6.4.1 Hans Trulsen, dp 1756 18/1, husmann og sagmester, d. 1814 14/10, Skjærdaleie
 - g. (1785 27/8 Hole) Anne Jonsdatter Støa, f. ca 1765, n. 1801
 - 6.6.4.2 Marte Trulsdatter, dp 1757 29/9, n. 1762
 - 6.6.4.3 Lars Trulsen, dp 1760 1/11, bgr 1776 12/4, Hovieie
 - 6.6.5 Sara Hansdatter, dp 1723 20/5, bgr 1799 1/12, Kauserud
 - Barn utenfor ekteskap med Tollev Persen Haug:
 - 6.6.5.1 Hans Tollevsen, dp 1756 18/1, trolig husmann under Storøya
 - g. (1766 16/10 Hole) Jon Engebretsen Kauserud, f. ca 1747, bgr 1791 14/8, Kauserud
 - 6.6.6 Christen Hansen, dp 1725 29/4, bgr 1725 1/7
 - 6.6.7 Christen Hansen Kauserud, dp 1727 mars, innerst, bgr 1799 21/12, Kauserud
 - 6.6.8 Marte Hansdatter, f. ca 1729, n. 1756
 - 6.6.9 Kirsti Hansdatter, dp 1730 mars, d. som barn
 - 6.6.10 Kirsti Hansdatter, dp 1732 okt., n. 1756
7. Anne Henriksdatter, n. 1665, ukjent skjebne

Kari Nilsdatter hadde ingen barn i annet ekteskap med Erik Larsen Keyler (f. ca 1636) - Sørum/Skjærdalen på Tyrstrand.

Fra gulnede aviser

Ringeriges Ugeblad, 23. januar 1846

Undertegnede er i Besiddelse af et mekanisk Vandhjul, hvilket jeg agter at lade komme til almindelig Kundskab. Kunsten og Fordelen af at benytte det af mig opfundne Vandhjul istedet for de Almindelige ligger deri, at der ved Dettens Benyttelse ikke behöves Vandfald, men

blot sagterindende Elvevand; man kan saaledes paa et og samme Sted bygge Mölle her, hvor man sætter over med Baad og Færge.

Om det forlanges, kan Attester fra duelige og bekjendte Mecanici præsteres, angaaende Realisationen af denne Opfindelse.

Hurum paa Ringeriget den 22de Januar 1846.

Syver Hurum

Merknad

Syver Andersen (1801-1871) på Oppigarden Hårum i Hole ble omtalt som *en urolig Mand med godt Hoved, og en stor Tusindkunstner*. Han hadde i sin tid vært om bord på *Kong Ring*, den første dampbåten på Ringerike som i 1837 ble satt på vannet, og ble alltid tilkalt når det var noe galt med maskinen. Allerede i 1820-årene hadde han lært seg urmakeri mens han lå i garnison i Christiania, og flere av hans slagur oppbevares fortsatt. Hans verksted befinner seg i dag på Ringerikes Museum.

Fra *Hole bygdebok*, bind II

Hvem var Peder Gjesval?

- om tolkning innen genealogi

Et skifte fra 1733 i Norges eldste by, Tønsberg, ble presentert av Sten Høyendahl her i *Hringariki* nr 2/2011. Det ga nytt liv til min slektsforskning som lenge hadde stått i stampe. Min «stamfar» *Michel Clausen* (1687-1761), stiger i Kongsberg, var ikke lenger stamfar. Hans far *Claus Michelsen*, sagfut i Hønefoss, samt hans far igjen *Michel Olsen* (1617-1671), sageier i Eiker, og som var gift med *Gunhild Pedersdatter*, født på Nordre Gjesval i Hole, fikk et ord med i laget. Plutselig hadde jeg fått Peder på Gjesval som stamfar.

av Rune Arenfeldt Berg

Det kan kanskje være interessant for Ringerikes slektsforskere å bli del i en aldri så liten utforskning, eller nærtolkning der jeg spør: Hvem var denne Peder? Artikkelen vil nødvendigvis gjøre rede for noen av de utfordringer en slektsforsker vil møte, og må ta stilling til.

Våre tolkninger og rekonstruksjoner

Enden, eller oppgjørets tid, slik når rike folk gikk fra livet, kunne av og til være barnløst. Arven skulle uansett fordeles, og da måtte alle slektinger i nærheten regnes opp, med den følge at skiftet ble riktig stort og omfattende. Koplingen til kjøpmannen i Tønsberg lå slettes ikke i dagen i min tidlige slektsforskning, selv om en datter av Michel Clausens brorslekt (bosatt i Kongsberg) tjenestegjorde nettopp hos kjøpmannen. Ikke at dette ga grunnlag for å foreta denne koplingen, før den virkelig ble oppdaget. En slektsforsker må imidlertid hele tiden utvide søket; slektsforskning handler ikke kun om en dal, men mange, og den handler ikke minst om forflytninger. Som allerede ingressen ovenfor antyder, sprer slekten seg stort: vi skal til Tønsberg, Kongsberg, Hønefoss, Eiker, og Hole med Ringerike. Alt innenfor Østlandet som vi kan si, selv om uttrykket «østlandet et sted» er alt for vagt for en slektsforsker.

Sten Høyendahl er en ypperlig formidler av sine forskningsresultater her i *Hringariki*; all ære til den jobben han gjør med å gi oss del i disse. Akkurat det samme kan sies om en annen kilde slektsforskere benytter seg av - om de finnes - nemlig bygdebøkene. Og det er nettopp bygde-

boka for Hole, skrevet av Gudmund Bakke, det er naturlig å hente fram. Når man tenker over det - et fantastisk arbeid er nedlagt her. Men ikke alltid like korrekt. Det er dette vi må ta innover oss som brukere. Vi slektsforskere som holder oss til vår egen navle (selv hvor mye denne utvides når det kommer til stykket) får av og til en kunnskap som kan bryte med bygdebokforfatterens - eller Sten Høyendahls formidling, kanskje? Sikre kan vi aldri være. Og usikkerheten står verken til forkleinelse for verken bygdebokforfatteren eller Sten Høyendahl; situasjonen vi står i skyldes uansett at vi er nødt til å tolke!

Vi tolker egentlig den informasjon vi innhenter som slektsforskere hele tiden. Desto bedre tolkere vi er, desto større framgang har vi. De dryppene vi innhenter gir oss bilder som setter fantasien i sving. Det er som om vi kjenner at noe ulmer, det pirrer kanskje, man aner noe usagt, at noe er skjult, en opplysning passer enda ikke inni helheten, noe kan til og med tyde på at en opplysning er feil! Og dess lenger man kommer tilbake i tid, der informasjonene er fattigere, blir tolkningsmulighetene større, og sikkerheten ditto mindre. Man mister de nyere tiders kryssjekkmuligheter. Når vi befinner oss på 1600-tall, har vi også helt andre kilder å forholde oss til. Kirkebøkene og folketellingene svikter oss. Man må rekonstruere.

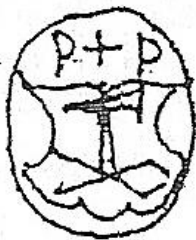
Tolkningene av Peder Gjesvals liv

Det som er spennende i dette konkrete tilfelle er at Gudmund Bakke har en helt annen tolkning av Peder Gjesval, enn de muligheter som Høyendahls artikkel åpner for. Når vi ser bort fra at Bakke i sin rolle som bygdebokforfatter virker betydelig sikrere i sin sak, er allikevel de nye opplysningene som Høyendahl serverer såpass urovekkende, at han ikke vil trekke noen konklusjoner. Høyendahl er rett og slett for erfaren til å falle i den fella, at han ville påstå at bygdeboka tar feil. Han serverer sine nye opplysninger, han fabler en smule, men med alle mulige forbehold. Men går det an å trekke en konklusjon?

Det som vanskeliggjør tolkningen er uansett det fenomen at man tydelig nok har to stk. Peder Gjesval, den eldre og den yngre. Først noen ord om navnet: Jeg holder som Høyen-

dahl fast ved Peder, og som han redegjør for. Bakke har imidlertid gjennomført Per, og han tolkes med dette som å være en bonde. La oss først skildre «Per Gjesval» ut i fra de opplysninger Bakke (eller bygdeboka) gir:

- 1) 1617 - Per Gjesval har dette året betalt skyld for gården Nordre Gjesval (fra gammelt av *Guetzwald* som Jens Nilssøn i 1594 skriver ligger 3 *pileskudd fra Kroksund* og som han passerer på vei til Hole kirke). Det er skolemester i Oslo Peder Mattsen som mottar denne. Nordre Gjesval, som ligger sentralt til i bygda, har også jorden tett inntil Vikskilen i Tyrifjorden. Det vil si at Søndre Gjesval ligger innenfor geografisk, og eies av **Johan Garman** i Christiania fra og med 1647. (Ingen hvem som helst: Garman, som kanskje er mest kjent for sin virksomhet i Nordmarka utenfor hovedstaden, var stor magnat. I Buskerud hadde han sammenlagt inntekter av 11 gårder, hvorav åtte gjorde ham såkalt «bygseksrådige»). Uansett: Da Per Gjesval betaler skyld på gården, regner Bakke ham som bruker og bonde.
- 2) 1626 - Peder Gjesval opplyses å være lensmann for Hole, noe som er opplyst i bygningsskattemanntallet 1617-1642. I 1632 oppgir samme kilde at han heter Peder Andersen, men på seglet fra 1628 har Peder Gjesval initialene PP. Sistnevnte opplysning gjør oss nesten sikre på at han bærer navnet Pedersen (men akkurat det samme som sønnen, dessverre). Lensmann. Da kan vi regne ham som skrivekyndig, han innehar med andre ord dannelsen, noe som kan tyde på at han er danskættet.

- 3) 1642 - Peder Gjesval er innkalt som tingsvitne, og opererer i denne saken som skogfut på Ringerike. Bakke tolker, og sier at dette er en oppgave han fint har kunnet kombinere som lensmann. Men Obs: Da har han plutselig *enda* en syssel som drar ham bort fra landbruket.
- 4) 1651 - året som står som et stort ulykkesår: Peder Gjesval nevnes som «drept», og videre i en klagesak til stattholder opplyses det at «han hadde mistet en hest som fogdens tjener brukte i skyssferd over skogen, og klaget til statt-

holder Hannibal Sehested, antagelig på grunn av manglende oppgjør for hesten ...», opplyser (og tolker) Bakke.

Det er Høyendahl som i sin tekst reiser spørsmålet om hvem som døde i 1651. Far eller sønn? Høyendahl har funnet flere opplysninger som gjør det vel verdt å stille spørsmålet. Den sterkeste opplysningen er nok den at tingretten i Modum behandlet 29. mars 1665 en skiftesak, der Peder Gjesval var innkalt som vitne. Det handler om en gammel sak fra 1628, der det er åpenbart at den frammøtte på tinget **Peder Pedersen smed** er identisk med Peder Gjesval. Han kjenner saken fra 1628. Så kan man undre: Hvem andre enn «gamle» Peder Gjesval kan sitte med disse opplysningene?

Det kan selvsagt innvendes at sønnen kunne hatt disse opplysningene, gitt av faren, men ville ikke dette vært presisert under rettsaken (nettopp for å styrke sannhetsgehalten)? Høyendahl har ved å følge opp denne opplysningen funnet ut at Peder Pedersen smed er den samme Peder som for tellingen 1647 var blitt «strandsitter» og bosatt på gården Spirstø under Stenberg i Nedre Eiker. *Og man finner samme mann også i prestemanntallet 1665 på samme sted i Eiker med nettopp navnet Peder Gjesval, 80 år!* Har vi ikke dermed fått svaret? Sønnen døde i 1651, og Peder Gjesval den eldre levde videre. Han flyttet til Eiker. Ikke bare det: Han var smed.

Hva skjer når vi tolker på nytt?

Bygdeboka har innenfor sine rammer (og tolkninger) for det første gitt Peder Gjesval bondens stempel. Han regnes som «leilending». Man kan imidlertid finne en viss eiendomsopptatthet hos ham, som skiller ham ut fra bonden, som mer skal være opptatt av jorden. Bakke har funnet noen bygselspapirer; vi skal komme tilbake til disse litt senere.

Men først og fremst er Peder Gjesval lensmann, og han kobles til skogkjøp. Hans livsløp avrundes dramatisk, tilsynelatende, og som slektsforskere er vi alltid opptatt av når en person døde. Ikke så rart heller at Bakke tolker det slik at Peder Gjesval faktisk døde på Hole i 1651. At Nordre Gjesval siden går til datteren Maren Pedersdatter og hennes ektemenn, først **Hans Engelsen** (som betaler bygselskatt til skolemester i Oslo, magister Jess) og siden i 1652 til andre ektemann **Syver Iversen** (som opprinnelig kom fra Hadeland og var sønn etter Iver Kløvstad på Brandbu), behøver ikke i utgangspunktet sees på som en merkverdighet.

Det forleder uansett Bakke til å tro at det ikke eksisterer noen sønn Peder Gjesval. *For i Bakkes verden eksisterte han nemlig ikke - det er først ved Høyendahls gjenfunne skifte fra 1733 den yngre Peder Gjesval dukker opp!* Skiftet er nemlig helt klar på at Peder Gjesval hadde en sønn, nemlig han vi må kalle Peder Gjesval den yngre.

Peder Gjesval den yngre kan vi med dette skiftet rekonstruere som født ca. 1620. Han dør dermed i 30 års alder, han var gift og hadde tre døtre: Karen, Ingeborg og Anniken. At han dermed *ikke* overtar Gjesval i 1647, kan også forklares ved at Peder Gjesval som bygdeboka gjør rede for bygselet på ødegården Utvika. I 1633 betalte han også bygselsavgift for gården Øverby. Disse stedene var kanskje ment for sønnen? Eller var det sønnen som bygslet? Da betyr dette kanskje uansett at sønnen ikke skulle overta på Gjesval? At datteren til Peder den yngre, Karen, opplyses som gift med tømmerhandler **Jens Hansen Ørtlein** på Strømsø gir også et signal om at Gjesval'enes livsførsel bør studeres nøyere. Vi skal se til de andre opplysningene vi har om Peder Gjesval den eldre (og om den yngre sammenlagt), samt det vi vet om søsknene til Peder Gjesval den yngre:

- 1) Nordre Gjesval gis som nevnt ovenfor til søsteren Maren Pedersdatters menn i 1647, samme året Peder smed, alias Peder Gjesval den eldre flytter til Nedre Eiker. At denne personen så sent som i 1665 vitner og kaller seg for «Peder Gjesval» og er 80 år, gir fødselsdatum 1585. Nå er tidsangivelser og alder en svært usikker affære på denne tiden, men vi ser godt at dette ikke virker urimelig, men passer godt inn. Både Maren Pedersdatter (1678) og andre ektemann Syver Iversen (1680) vitner i rettsaker der de husker sin far og «verfar»s handlinger. Alt tyder på at han har levd lenge.
- 2) Kun en av døtrene til Peder Gjesval forsvinner inn i det vi overflatisk vil kalle en bondeslekt, akkurat med Nordre Gjesval. Men begge mennene til Maren Pedersdatter blir lensmenn. Hos de andre finner vi det bemerkelsesverdige *fraværet* av bondeslekt: *Min* stammor Gunhild Pedersdatter ble gift med **sagverkseier** Michel Olsen på Eiker, datteren Karen Pedersdatter Gile i Norderhov, var første gang gift med Lars Jacobsen **skredder**. Datteren Elsebet Pedersdatter var gift med **tømmerhandleren** Jens Andersen på Strømsø (i Drammen) og enda en datter, Karen Pedersdatter, var gift med nettopp **kjøpmannen** i Tønsberg, uten barn. Enda

en datter Maren Pedersdatter var gift med den aller første Resch, en gren som siden knyttes til Kongsberg Sølvsverk. Deres slektskap fant jeg jo bekreftet i fadderlistene for barna til min gamle stefar Michel Clausen. Navnet Resch og deres kretser var blant hans næreste.

Konklusjonen er nærliggende: For å gjenta det: Verken Peder Gjesval den eldre eller den yngre (med etterslekt) kan regnes som «bønder». De er knyttet til tømmerdrift (med sagverk og skogfutfunksjon), og de er også knyttet til bergverk. Og helt til slutt: Når engang «gamle» Peder Gjesval levde videre, og selv om det sprenger rammen for Ringerike, skal vi ikke likeså godt se hva han (eller vi) finner på Nedre Eiker?

Smeden Peder Gjesval på Spirstø i Nedre Eiker

Vi vet at vår Peder kom til Spirstø i 1647, og at han nærmest startet et nytt liv. Eller var han den samme - kun eldre? Hva om han giftet seg på nytt? Det første man finner i skifteprotokollen for Eiker, Modum og Sigdal er nemlig navnet Peder Pedersen på Spirstø (eller Spirstøen under Stenberg gård i Nedre Eiker). Denne Peder er født ca. 1655, og var død 1705, 55 år gammel. Han var gift med Margrethe Rubbersdatter eller Robertsdatter, og hadde ved skiftet i 1709 tre barn, en sønn og to døtre.

Vi vet fra Peder Gjesval den eldre tid i Hole at han hadde vært gift to ganger. Det er igjen skiftet fra 1733 som er vår kilde til dette. Skiftet regner opp barn fra disse ekteskapene. Navnene til barna gir en indikasjon på at disse hustruene het Maren og Karen, men i denne tidens mangel på kilder er kvinnene navnløse. De døde. Men vet vi egentlig om skiftet fra 1733 er fullstendig tilregnelig? Selvsagt ikke! Det har tydelig nok vært en bedrift å finne fram alle slektningene. Så hvorfor sønn nr. 2 *ikke* regnes opp i 1733 *kan* skyldes at denne Peder var like ukjent som Maren Pedersdatter på Nordre Gjesvals slekt, var ukjent for folk i 1733, og som Sten Høyendahl omtaler som en særmerkt «forglemmelse» ved skiftets oppramsing. Om Peders tredje ekteskap dermed ble uteglemt er ikke umulig. Det er stor avstand i tid. Ingen av etterkommerne var levende!

At gamle Peder var smed har selvsagt gitt min Kongsbergslekt ytterligere en markør langt tilbake, og gitt slektens kontakt med familien Resch, samt min egen tidligere stamfars ferd til Kongsberg på 1690-tallet en forklaring. I sitt første ekteskap i Kongsberg 1719

ble Michel Clausen gift med Anne Andersdatter, en kvinne vi ikke kjenner noe til. Første barnet gas navnet Claus, etter Michels far. Den andre fikk navnet Peder. Hvorfor ikke Anders? Eller fikk han navn etter «gamle» Peder?

Enken etter Peder Pedersen på Spirstø, Margrethe Robertsdatter giftet seg for øvrig på nytt - med **Ole Grube**. Ole Grube kom fra Røros, sønn av bergmannen Petter Eriksen Grube; enda et spennende bergverksinnslag. Det var en opplysning som fikk meg til å hoppe litt i stolen. Vi finner skifte etter Ole Grube i 1722. Ingen barn. Arvingene er en Grube-slekt (som *ikke* involverer min Michel Clausen) samt arvinger etter Margrethe Robertsdatter som lever videre. Grunnen til at jeg hoppet i stolen? Sønnen til Michel Clausen, Henrik Michelsen kalte seg nemlig for Grue. Eller Grube, eller Grubbe.

Etterkommerne til den tredje Peder Pedersen i denne historien (unntatt sønnen Niels som skiftet etter moren i 1726 opplyser for *13 aar siden er udvist af landet og har reist til fræmmede steder* og som førte slekten videre på Spirstø), inneholder datteren Margrethe Lisbet som var gift med Joen Simensen Lysaker i Nedre Eiker, og datteren Anne som var gift med Christen Jensen til Spirstø. Er dette etterslekt til «gamle» Peder Gjesval, må vi jo spørre.

Noen konklusjoner?

Både ja og nei. Jeg mener vi kan si det som sikkert at Peder Gjesval den yngre døde i 1651. Peder Gjesval «den eldre» levde videre og kom til Spirstø. Om den neste Peder Pedersen på Spirstø kan kalles hans sønn kan ikke bevises. Det er ikke usannsynlig, selv om etterkommerne ikke er med i skiftet 1733.

At stigeren Michel Clausen som med mange andre av slekten følte seg knyttet til Eiker,

er ikke underlig; den fysiske avstanden mellom Kongsberg og Eiker er liten. Med vanlig slektsbevissthet var han klar over at bestefar het Michel Olsen og var sageier ved Skotselv på Eiker. Hans bestemor Gunhild Pedersdatter var gift annen gang med Michel Jensen, som vi finner knyttet til samme sted i Eiker, og slettes ikke langt fra Spirstø ved Krokstadelva. At Peder-navnet var viktig for Michel kan vi se som en naturlig følge av at oldefar Peder Gjesval må ha vært et levende minne for barnebarnet Claus da han fikk en sønn i 1683. Kanskje var han også et forbilde: Lensmann, skogfut (som barnebarnet Claus senere ble) og endelig smed eller bergmann (som oldebarnet Michel senere ble). Og viktig: Gift tre ganger.

Vi kan vel si at Peder Gjesval er en mer sammensatt figur enn det synes som, midt i et svært spennende distrikt mange kalte Drammensvassdraget, og at det innbefattet alt fra Randsfjorden nedover, til Tyrifjorden, videre ut i Skotselv, Krokstad; kort sagt alle elvedragene som leder ut i Drammenselven, og helt ned til de voksende byene Bragernes og Strømsø - siden slått sammen til Drammen by.

Peder Gjesval er en av distriktets mange dynamiske herremenn som har forretninger, og som bosetter seg et sted for en periode. Ikke som typiske bønder, mer plassert sentralt i bygda, i en stilling der han fungerer som et bindeledd i den store bevegelsen; alt arbeid som «elvefolket» var involvert i. Hans liv er forkortet i bygdeboka for Hole. Han spiller riktignok rollen som lensmann, opptatt med sitt, helt til han dør i 1651. Med sitt nye forlengede liv imidlertid, fremstår plutselig en helt annen Peder Gjesval - en eldre mann (80 år), en smed som levde på strandtomta si tett ved elva, elva som har et ord med i laget - og han fremtvinger på en eller annen måte respekt.

Litteratur

Bakke, Gudmund: *Bygda og folket. Hole bygdebok*, bind I (2001). Utgitt av Hole kommune.

Berg, Rune Arenfeldt: Mer om stiger Michel Clausens slekt fra Gjesval i Hole. *Hringariki* nr 2/2011, s. 11-18.

Berg, Rune Arenfeldt: Stigeren Michel Clausens tilknytning til Ringerike. *Hringariki* nr 1/2010, s. 19-23.

Høyendahl, Sten: Tollerfruen i Tønsberg og bonden fra Gjesval i Hole. *Hringariki* nr 2/2011, s. 4-10.

Håndverkere ved Sognedalens Jernverk 1750-1770

På Berg i Lunder var det jernverk ved Verkensfossen fra 1751. Masovn ble opprettet i 1752, verket ble utvidet og en ny masovn bygd i 1756. Det drog med seg personer med nye yrker, spesielt knyttet til jernverket. Det var også smeder, snekkere og skredere som fikk mer å gjøre.

av Ragnvald Lien

Masmestre

Arbeidsformannen ved masovnen ble kalt masmester. Ordet masovn kommer av guden Mars med symbol ♂ som også er symbol for jern. Masovnen (figur 1) var bygd av stein og ble fylt med trekull og jernmalm etter at den var varmet opp. For å sikre lufttilgang til prosessen, ble det brukt belger (g på figur 1) plassert i belgbrystet (h) og drevet av vasshjul. Masmesteren ledet prosessen og måtte avgjøre om malmen egnet seg til støpejern eller til smiing (hamring). Støpejern til ovner er det Sognedals jernverk er mest kjent for (se figur 2).

Masmester Sivert Backe og Else Dorte Grøner
Det er mulig å finne ett barn:

1.a. Anne Cathrine døpt 8.11.1755.

Masmester Jan Jonsen og Dorte Olsdatter

1.a. Grete var over tolv år i 1762 da hun er med i Ekstraskatten for Berg og Syversløkke.

1.b. Jon døpt 12.3.1758. Blant fadderne var Claus Schatvold bosatt på Berg i 1762.

1.c. Hans døpt 5.1.1762.

Sven Jakobsen Masmester og Live Guttormsdatter

1.a. Ågot døpt 3.8.1760, Bergseie.

1.b. Lars døpt 12.8.1764, Kongeld.

1.c. Berit døpt 2.2.1767, Sven kalt masmester.

Hammersmeder

Jernet som skulle brukes til smiing, ble hamret som stangjern. Det skjedde i en mekanisk innretning kalt hammer og som ble drevet av vasshjul. Det var kun én slik stangjernshammer ved Verkensfossen (Christophersen 1974:160). Det var tilstrekkelig for Sognedals jernverk siden produksjon for eksport var tungvinn med

utskipingshavn i Drammen. Noe jern ble levert til Viul der det var spikerhammer (Viker 1914).

Nils Hammersmed

Nils Jakobsen og hustru Dorte Haraldsdatter giftet seg 3.6.1764. Barn:

1.a. Jakob døpt 11.5.1766.

1.b. Harald døpt 19.3.1768.

Smeder

Produktene fra jernverket skulle behandles, enten som støpejern eller til smiing. Tre smeder er med i oversikten her, ved siden av Nils Hammersmed, og både Gunder Smed og Abraham Smed er ført som arbeidere ved jernverket i 1762.

Erik Smed

Erik Olsen Smed og Kari Torstensdatter hadde to barn:

1.a. Eli døpt 29.9.1754.

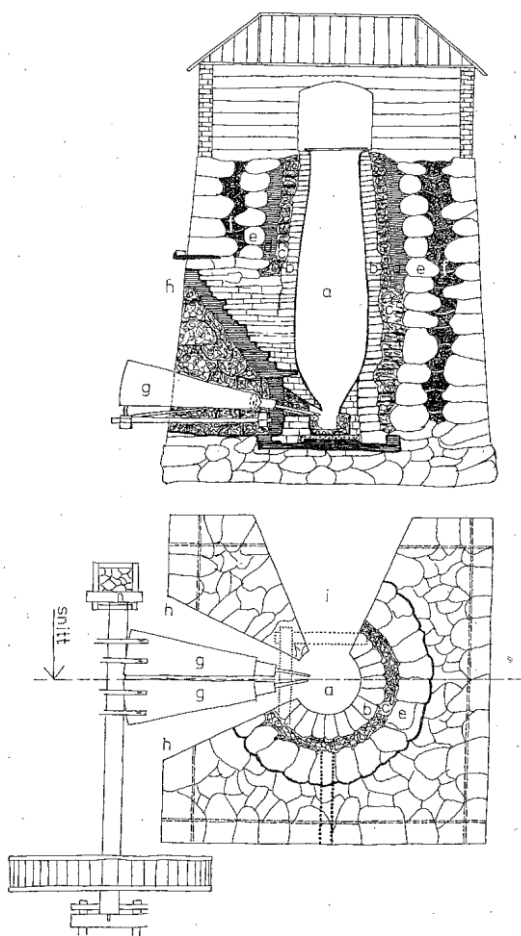
1.b. Erik døpt 5.1.1756.

Gunder Smed (1728-1798) og Anne Torsdatter (1731-1807)

I oversikten over arbeiderne ved Sognedalens Jernverk i 1762 (ekstraskatten), bodde Gunder Syversen sammen med sin kone Anne og pike Ragnhild Syversdatter. Gunder var sønn av Syver Gundersen Berg og Ragnhild Ellingsdatter Havik. Ragnhild Syversdatter kan være søster til Gunder. Ei Ragnhild, 55 år, Slette i Soknedalen, er oppgitt på skifte i 1785 etter hennes tante Johanne Ellingsdatter Havik. Denne Ragnhild (1721-1785) døde ugift på Slette. Vi forstår nå litt bedre at Gunder Smed og Anne hadde råd til tjenestepike sjøl om de er oppført som husmannsfolk.

Lars Braag, som eide jernverket, solgte i 1768 en åttendepart av Haukedalen til Gunder Syversen Smed for 150 riksdaler. Denne parten kalles fortsatt Smedgarden. Anne var heller ikke av husmannsfolk, hun ble født på Sørum i Heradsbygda som datter av Tor Olsen Sørum (ca 1695-1768) og Anne Marie Olsdatter Enger.

Gunder Syversen Smed og Anne Torsdatter ble trolovet 9.9.1759. Kausjonister var Mons Braag og Guttorm Hønne fra Norderhov. De giftet seg 20.10.1759. Mer om etterkommerne finnes hos Lien (2003).

Figur 1: Masovn av vallonsk type med pipe (a) lagd av ildfast stein (b) omgitt av bakmur (c). Deretter sandfylling (d), ringmur e og fylling og yttermur av gråstein og leire (f). Kilde: Historisk leksikon.

Gunder Smed og Anne Torsdatters barn:

1.a. Syver døpt 21.9.1760, død 1813. Han var ikke nevnt i 1762 da oversikten kun viste personer over 12 år. Blant fadderne var Claus Schatvold, bosatt på Berg. Syver overtok Smedgarden under Haukedalen i 1795, men er ført som inderst (leieboer) og smed under Veme i 1801. Han må da ha solgt garden til broren Elling. Syver var gift med Mari Mikkelsdatter Vemeie (1776-1855), og de hadde sju barn, se Lien (2003).

1.b. Maria døpt 13.2.1763, gift med Erik Pedersen Verket. Hans Torsen og Maria Torsdatter var blant fadderne ved niesen Marias dåp.

1.c. Tor (1765-1804), gift med enke Anne Kristensdatter Gullerud (1752-1818). Thor Gundersen Haukedal er konfirmant i 1785, 20 år gammel.

1.d. Ragnhild døpt i juli 1768. Konfirmant i 1785, 17 år gammel.

1.e. Elling, døpt 1.1.1772, er i folketellingen i 1801 ført som husbonde under Haukedalen og gift med Ingeborg Olsdatter, 35 år. Elling Bjørke oppgir at Elling var gift med Berte Olsdatter Rishovd, men det må være i seinere ekteskap. Ellings mor Anne Torsdatter, 71 år, er ført som enke og føderådskone. Alderen stemmer med at hun er født i 1731. Hun begravnes i 1807 som 77-åring, det er gal alder (67 år) i kirkeboka.

1.f. Ole Gundersen Haukedalen/Gubberud døpt 1.1.1772 (tvilling). gift med Rønnaug Eriksdatter Rud (1779-1868). Han ble konfirmert i 1788 sammen med tvillingbroren Elling. Ole Gundersen overtok den part av Haukedalen som blir kalt Jonerud, men solgte i 1798 til Jon Hanssen Haukedalen. Det må være Jon Hanssen som har gitt Jonerud navn. Ole kjøpte så Gubberud i Krødsherad i 1806. Rønnaug solgte Gubberud i 1810, etter at mannen døde i 1808, og barna vokste opp på Breili som mora kjøpte av sin far lensmann Erik på Rud i 1810.

Abraham Smed

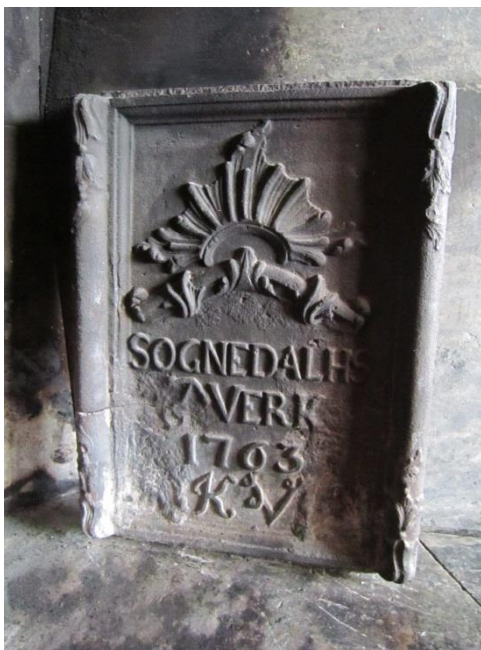
Mye av teksten under er fra Lien (2000). Abraham Andersen Berg ble konfirmert 20.4.1755. Abraham Andersen er oppført i lista for ekstraskatt i 1762 som husmann og arbeider ved Sognedalens Jernverk. Antall husmenn var på dette tidspunkt i økning: Det er for eksempel ført tre husmenn under Berg med navn Anders som alle er arbeidere ved jernverket. Abraham Andersen (1736-1802) kom til Sørsdal i 1769. Hvordan kunne en husmann reise 370 riksdaler og kjøpe Sørsdal?

I 1765 – altså før Sørsdal ble ervervet – giftet Abraham Knutsen (!) Smed seg 14.09. med Marte Knutsdatter Bråten som var på hans alder (1736-1801). De ble trolovet 29.5.1765, og kausjonister var Halgrim og Ole Sørsum. For Marte var fra Bråten ved Veien. Vi har bare delvis svaret på hvor Abraham og Marte fikk penger fra i den skiftekontrakt som Knut Braaten satte opp med sine 6 barn i 1772. Den ga hvert barn 100 riksdaler, noe som ikke var tilstrekkelig til å finansiere kjøpet av Sørsdal. De hadde sikkert i tillegg lån med pant i garden.

Abraham Smed og Marte Knutsdatters barn:

1.a. Ane døpt 14.05.1768, død 1769.

1.b. Anders Abrahamsen (1770-1844) gift i 1799 med Ingeborg Aslesdatter Halkinrud (1777-1840) kjøpte farens part i Sørsdal 1799 og i 1801 parten som Helge Pedersen eide fra 1763. Anders eide Sørsdal til sin kones død i

Figur 2: Støpt ovnsplate fra Sognedalhs ♂Verk 1763. Foto: Else Marie Abelgård. Kilde: Terra Buskerud - Historieboka.no, lastet ned 5.2.2015.

1840. Ved skiftet i 1840 ble deres sønn Abraham eier av dagens bruksnummer 1, mens svigersønnen Syver Halvorsen overtok den nedre del - Skrapeerud. Denne ble solgt i 1846 til Helge Jonsen Krogsrud og er i dag i Aamodtfamiliens eie.

1.c. Ingeborg (1774-1845) er registrert i folketellinga 1801 som 23-årig tjener hos Asle Olsen på Nordre Sørsum som Bollingmo har i dag. Hun giftet seg i 1804 med Helge Eriksen Knuteplassen i daværende Krødsherad. Han var født 1777 av foreldre Erik Mikkelsen (1721-1802) og Marte Torgeirsdatter.

1.d. Knut døpt 1775. Er ført i folketellinga i 1801 under Sørdsdal, men er seinere ikke nevnt.

1.e. Anne (1777-1801) var gift med Isak Gulbrandsen Sørdsdal. Isak er 40 år i 1801 og betegnes som innesitter og snekker. Han var sønn av Gudbrand Isaksen Røsby og Gjertrud Pedersdatter nevnt over.

1.f. Erik døpt 1781, gift 1810 med Kari Klemetsdatter Stiksbrekka Øvre i Krødsherad. Hun var f. 1786 av foreldre Klemet Gulbrandsen (1747-1802) og Siri (Sigrid) Hansdatter (1751-1822). Siri ble forøvrig gift 2. gang med bjørnejegeren Endre Haugen (1770-1861).

Erik og Kari, som bodde i Nordtjernlia Øvre i Brekkebygda, hadde ei datter Sigrid f. 1824. Nordtjernlia Øvre ble solgt i 1845 og følger nå Nordtjernlibråten, der rovviltkontakt Sverre

Einar Bråten bor. Erik og Kari utvandret, og etterkommere bor i St. Paul, Minnesota.

Messingsmeder

Messingsmeden fremstiller messingprodukter med messing og messingplater som råvare. I dag brukes betegnelsen gjørtler, og det er fortsatt mulig å ta fagbrev. I Nes i Hallingdal finnes et gardsbruk med navn Messingsmed-Rukke. Messingsmedene kunne allerede i middelalderen støpe både gryter og klokker med utgangspunkt i messing eller kobber. På 1700-tallet gikk faget tilbake i byene, men blomstret i dalene. Gudbrandsdalen hadde for eksempel 26 messingsmeder i 1789. Messingsmedene under er ikke ved Sognedalens jernverk i 1762.

Jens Messingsmed

Jens Kristensen Messingsmed og Åse Olsdatter ble trolovet 21.2.1750. Kausjonister var Thomas Berg og Ole Land. Barn:

1.a. Ole døpt 8.11.1750

1.b. Ole døpt 6.1.1753

Anne Jensdatter Messingsmed og soldat Tomas Nilsen fikk to uekte barn som ble døpt 3.6.1752. Dersom Anne Jensdatters far var Jens Kristensen, må det ha vært i et annet ekteskap enn med Åse Olsdatter.

Johannes Messingsmed

Johannes Jensen Messingsmed og Kirsti Knutsdatter fikk:

1.a. Kari døpt 6.1.1754

1.b. Johanne døpt 5.4.1755

Ole Messingsmed

Ole Jensen Messingsmed og Anne Jørgensdatter bodde i Åkerseie. De hadde flere barn:

1.a. Kari døpt 8.8.1750

1.b. Kari døpt 15.4.1753, begravet 29.7.1753, 16 uker gammel, Åkerseie.

1.c. Maria døpt 9.3.1754

1.d. Ole døpt 21.9.1755

I 1762 er Anne Messingsmed enke under Bjørke i hovedsognet.

Andre

Hans Snekker

Hans Olsen Snekker og Anne Jakobsdatter Berg ble trolovet 7.4.1755 og viet 9.11.1755. Hans Olsen var arbeider under Berg (jernverket) i 1762. Viker (1914) oppgir at det mellom Verkensfossen og Berg var både smie og snekkerstue.

Barn:

1.a. Ole døpt 30.8.1756

1.b. Jakob døpt 7.1.1759

Torger Skredder

Torger Nilsen Skredder og Siri Olsdatter ble trolovet 30.8.1750. Kausjonister var Elling

Bårnås og Helge Oppegård. Viet 23.7.1752.

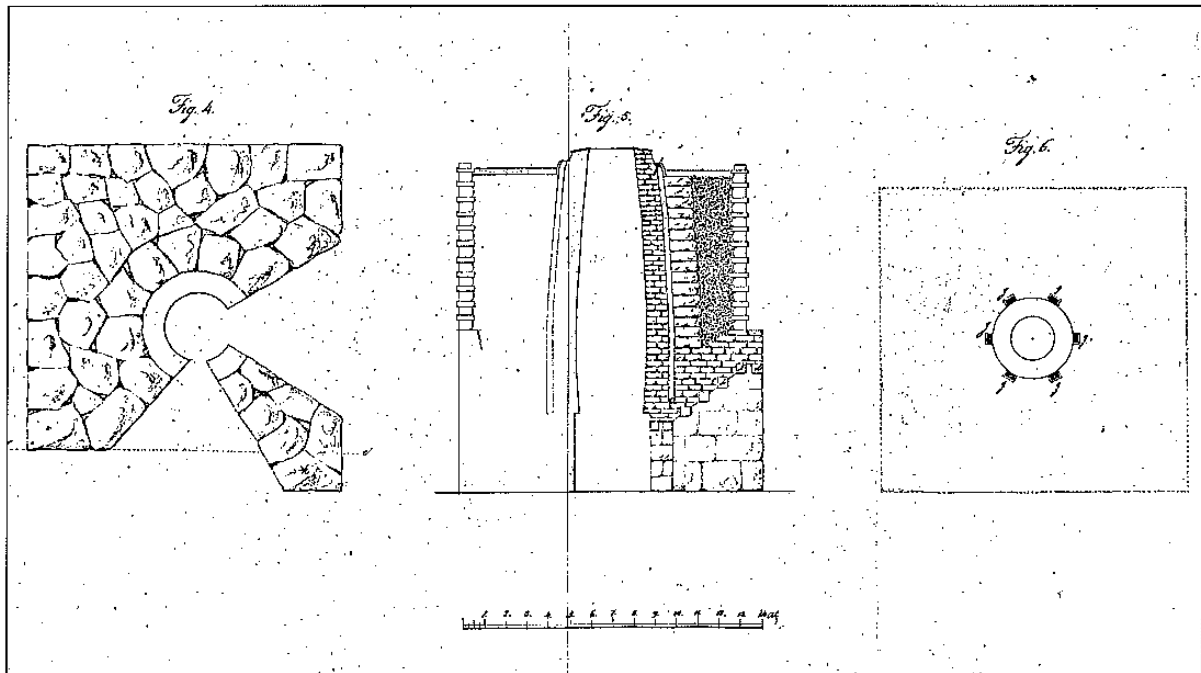
Barn:

1.a. Kristoffer døpt 20.2.1751 Hovlandseie.

Altså ikke bosatt på Berg.

1.b. Ole døpt 6.1.1754

Torger Nilsen og Sigri er husmannsfolk under Lundesgården i 1762.

Figur 3: Tegningen fra 1799 viser rester av masovnen som var ved Verkensfossen på Bergs side. Ovnens var rast sammen til overstellet. Det er mulig å se en del av masovnpipa og noe av brystet ut mot elva. Råjernet ble tappet ut av et hull i den nederste del av pipa kalt stellet. Kilde: Johannessen 2000.

Litteratur:

Christoffersen, H. O., 1974: «Hammerslag på hammerslag» - Fra jernverkenes historie i Norge. - Grøndahl & Sønns Forlag.

Ekstraskatten 1762: *Gårdslister for Ådal og Norderhov, Til og Afgangslister 1762-68*. Transkribert av Tom Larsen 1991. [Finnes på Ringerike bibliotek.]

Fladby, R., Imsen, S. og Winge, H., 1974: *Norsk historisk leksikon 1500-1850*. - J. W. Cappelens Forlag.

Johannessen, G. A., 2000: Bergverk og mineralindustri i lokalsamfunnet. Hjelpemidler for bergverkhistorikere. *Heimen* 37: 135-147. [Herfra er figur 3 hentet.]

Lien, R., 2000: Sørdsalslekta i Soknedalen - *Hringariki. Medlemsblad for Ringerike Slekthistorielag* 10 (1): 10-23.

Lien, R., 2002: Ansatte på Sognedalens Jernverk i 1762 - *Dalen vår. Medlemsblad for Soknedalen lokalhistoriske forening* 31: 6-10.

Lien, R., 2003: Etterkommere av Gunder Smed og Anne Torsdatter. - *Dalen vår. Medlemsblad for Soknedalen lokalhistoriske forening* 34: 28-39.

Viker, E., 1914: Soknedalens jernverk. I: *Norderhov. En fremstilling av herredets utvikling til 1914*: 593-603.

Østro, T., 2002: *Gards- og slekthistorie for Flå i Hallingdal. I* - Utgitt av Flå kommune.

Jørgen Moe i hans siste år - slik sønnen Moltke så ham

I gårdsarkivet på Mo i Steinsfjordingen, dikteren Jørgen Moes ættegård, finnes hele 31 brev fra Moltke Moe til farbroren Ole Engebretsen Moe, og disse dekker tidsrommet mellom 1873 og 1881.

av Sten Høyendahl

Moltke Moe var født i 1859, og var eldste sønn av Jørgen Moe. De første brevene til onkelen skrev han allerede da han var fjorten år gammel. Alle brevene, også de eldste, er innsiktsfullt skrevet og elegant formulert, og det er nesten utrolig at de er ført i pennen av en så ung gutt. Flere av brevene inneholder opplysninger om hans far, som tross langt framskreden sykdom nå var inne i en geistlig toppkarriere.

Moltke Moe ble i 1886, bare 26 år gammel, utnevnt til professor i *norsk Folkesprog med Forpligtelse til ogsaa at foredrage norsk Folktradition*. Da hadde han i mange år vært lidenskapelig opptatt av folkloristikk og religionshistorie, noe som førte til at han avbrøt det teologiske studiet han hadde begynt på. Allerede som gymnasiast hadde han vært en av P. Chr. Asbjørnsens betroede medarbeidere.

En ung slektsforsker

I det eldste oppbevarte brevet til farbroren på Mo, datert 27. august 1873, takker den fjortenårige Moltke for et opphold oppe på *din gamle «Herregaard»*, hvor vi alltid har det saa deiligt. Han spør også om kusinen Martha på sin neste tur til Aker vil ta med noen steiner som han har lovt bort til zoologen Høyer. Så har han begynt med slektsforskning, men det er ikke de honnerte ambisjoner som driver ham. Han er derimot opptatt av husmannen Iver Ellevsen Moslökka og dennes etterkommere: *gjennem Ragnild Jensdtr, der var en Datter af Jens Nielsen Moe, var vor Slegt blandet med disse «Moeslökkenene»*.

På morssiden hadde unge Moltke fransk blod. Ved en anledning skal han ha fortalt sin svært borgerlige morfar, generalmajor Frederik Moltke Sørensen, at han var i slekt både med Søren Jaabæk og madame Pompadour, Ludvig XV's elskerinne. Dette likte den gamle hedersmann bare sånn passe, men det var visstnok

slektskapet med venstrepolitikerer Jaabæk som skal ha vært den verste pinen for ham.

Moltke Moe med sine søstre Védastine og Marie rundt 1870. Foto: C. T. Thorkildsen.

Til Kristiansand

Jørgen Moe hadde i juni 1871 tiltrådt som sogneprest i Vestre Aker. Han var godt likt, og mange geistlige presset på for å få ham inn i det ledige embetet som biskop i Kristiansands stift. Han lot seg overtale til å søke, ikke uten blandede følelser, og 28. august 1875 ble han offisielt utnevnt. Da var han 62 år gammel.

Men det var flere skjær i sjøen. Han hadde pådratt seg sterke giktplager og led av søvnproblemer, og like før flyttingen vrikket han foten alvorlig, slik at han ikke lenger kunne få sin daglige, tiltrengte mosjon. Det nye embetet medførte dessuten mye administrativt arbeid, noe han aldri hadde vært begeistret for. Så viste det seg også at han ikke fant seg til rette på Sørlandet. Frisk sjøluft var ikke noe for bondesønnen fra Steinsfjordingen.

Allerede våren 1876 herjet gikten så hardt at han ble sengeliggende i lang tid, og sommeren måtte tilbringes på kurbad. Den skadede foten var heller ikke blitt bedre i løpet av året.

En syk biskop

Den syttenårige Moltke kom i julen 1876 på besøk til Kristiansand, og ble forferdet over hvor gammel og hjelpeløs faren var blitt. Han sto lutende og bøyd mens han hjelpeløst støttet seg til bordplaten, og blikket var hurtig, hvasst og halvt mistroisk, riktignok bare i noen få sekunder. Sukkersyken hadde utviklet seg i positiv retning, men han hadde fått stadig større problemer med magen, og det vonde benet var ikke blitt bedre. Og som Moltke i løpet av julen skrev til farbroren i Hole: *Men det, som hæmmer bedringen allermest, er fars eget humør; det er ofte så tungt og trykket, især når han sidder og grubler over sin sykdom.*

Sophie Moe, Moltkes mor, hadde til og med spurt huslegen om ikke ektemannen burde søke avskjed fra biskopembetet. Så godt kjente nok legen sin pasient at han avviste dette tvert. Det var arbeidet som holdt ham oppe, var medisinerens dom - da fikk han ikke tid til å hengi seg til sine mørke tanker.

Moltke hadde åpenbart en optimistisk natur, og mente at faren som helhet var blitt mye bedre selv om benet neppe ville bli leget før vinteren var gått. Og farens bedring ville nok finne

Litteratur

Gjefsen, Truls: *Jørgen Moe*. En biografi. Dreyers Forlag. Oslo 2011.

Liestøl, Knut: *Moltke Moe*. H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard). Oslo 1949

Norsk biografisk leksikon: Moltke Moe. Ved Reimund Kvideland. Nettversjon.

sted etter Guds nådige vilje - *han styrke ham og os alle!*

Moltkes brev julen 1876 til Ole Engebretsen Moe er gjengitt i vedlegg til artikkelen.

Den siste sommeren

I februar 1881 hadde Jørgen Moe pådratt seg en langvarig forkjølelse som utartet seg til bronkitt, og han måtte avlyse en planlagt visittasreise. Moltke var stadig på besøk i Kristiansand i denne tiden. I det siste brevet til farbroren på Mo som er oppbevart, datert 29. juni 1881, skriver han at faren en tid hadde følt seg kjekkere, men så kom tilbakegangen: *humöret ofte tungt og trykket, hyppigere blodspytning og adskillige smerter i lemmerne, samt endelig Kræfterne så yderlig små, at jeg et par gange rent måtte bære ham.*

Moltke skriver at familien nå satte sitt håp til østlandsklimaet, og etter legens råd hadde leid en bekvemmelighet på gården Bjørnegård, rundt tyve minutters gange fra Sandvika. Ikke minst mente han at det ville være en glede for faren å gjense gamle trakter.

Han nevner også at det siste halvåret har vært en tung tid for moren, en spenningens og uvisshetens tid som har tatt sterkt på henne: *Hun er merkelig sjælssterk, og Gud har skjænket hende stor Kraft til at bære det tunge kors, selv når hendes nervøse lidelser lader hende se alt i det mørkeste lys.*

Noen sykdomsbedring fant likevel ikke sted. Det var nå ingen vei tilbake, og Jørgen Moe ble innvilget avskjed med pensjon fra 1. januar 1882. Han døde allerede 27. mars samme år.

Epilog

Moltke Moe sto etter Asbjørnsens død for den videre utgivelse av folkeeventyrene, og var den som etablerte folkloristikk som universitetsstudium i Norge. Sine omfattende kunnskaper brukte han i liten grad til egen fordel, og det sies at Arne Garborg skal ha tatt initiativet til å stifte en forening til Moltke Moes beskyttelse.

Han døde i 1913, bare 54 år gammel. Hans vitenskapelige produksjon er relativt liten, men han er fortsatt regnet som en betydelig kulturpersonlighet i Norge.

Vedlegg

Juleaften 1876.

Mit löfte at berette dig lidt udførligt, kære farbror, hvordan her står til, har jeg husket og husket godt; men sandt at sige, straks jeg kom hjem, tabte jeg al lyst dertil. Ved det første blik, jeg kastede på far, blev jeg så vis på, at her var ingen bedring til stede: så gammel og hjælpeløs syntes jeg ikke, jeg havde seet ham; lige saa mager som sidst var han; ludende og böjet stod han og stötte sig til bordpladen, og ét af disse hurtige, hvasse, halv mistroiske blik, som du sagde, du kendte igen fra farfars sidste år, mödte mig på tærskelen; det oplkaredes dog øjeblikkelig, blev mildt og kærligt, men denne forandring kunde alligevel ikke straks udslette det første indtryk hos mig - mit første indtryk af hjemmet! Det var, som jeg stivnede indvendig! Og dog - Gud være tak og pris! - det var en fejltagelse, men en fejltagelse, hvis minde har forfulgt mig både nat og dag. Du kan forstå - det er jeg vis på - at jeg hverken orkede eller vilde skrive straks, det blev jo en sørgelig og vemodig julegave til eder, I kære. Desuden vilde jeg først blive vis i min sag, om der var tilbagegang, stilstand eller bedring. De ti dage, jeg har været her, har jeg benyttet til at komme på det rene hermed; derfor har jeg været meget om ham og seet selv, derfor har jeg også talt med mor og fået hendes mening uforbeholdent ligeså lægens. Og - gudskelov! - både efter, hvad jeg selv har seet, og efter hvad mor og doktoren tror, er jeg nu fuldt overtydet om, at han i hovedsagen er bedre og det meget bedre. Hans sukkersygdом er det gået så forunderlig fremad med; men benet er rigtig slemt og hæmmer den fuldstændige bedring. Han går meget vaklende og må støtte sig til noget. Han sidder så altfor meget stille med benet, ser du, og det er så galt for det; lægen siger, at han skåner det altfor meget, han må gå noget på det og ikke være så ræd om det; om en med et aldeles friskt ben havde siddet slig, siger han, måtte hans ben jo være blevet ganske stivt; det er derfor intet under, at fars syge er blevet, som det er. - Far er da også nu begyndt at bruge det mere; han går daglig nogle gange - oftest tre-fire - på det, dels i entréen, dels inde i stuen; da går han op og ned et kvarters tid i det højeste ad gangen, og gymnastiserer også om kvelden. - Men det, som hæmmer bedringen allermest, er fars eget humör; det er ofte så tungt og trykket, især når han sidder og grubler over sin sygdom, og det gör han oftest, når hans sövn ikke har været

god, eller når hans mave ikke er i orden - det var tilfældet første gang, jeg så ham -; da er han så rent ude af det. «Han lægger sådan utilbörlig vægt på maven», siger lægen; og det er så slemt, for hver gang maven ikke gör sin skyldighed, blir han så modlös. Da synes jeg i det hele taget, at humöret også er bedre nu, end da jeg var her sidst. Han har, især i de sidste dage, været så livlig og fortalt mangfoldige af sine historier og havt interesse af så meget - skönt det jo er noget op og ned. En gang her, mor var bleven bange for ham, spurgte hun doktoren, om han også kunde forsvare ikke at tage afsked. Lægen svarede hende: «Han vilde ikke kunne forsvare at tage afsked! Han er altfor flink og arbejdsför til det.» Arbejdet holder ham nemlig oppe; han får ikke tid da til at hengive sig til sine mørke tanker, og er altid så livlig, kvik og munter, hver gang han har arbejdet. Resultatet er altså: Benet er slemt og vil neppe blive brav, för vinteren er forbi; men i det hele er han meget bedre. Og Gud ske tak for det, han lade hans bedring fremdeles skride fremad, om så er hans nådige vilje! Han styrke ham og os alle!

Ja, nu har jeg givet så god besked om far, som jeg har kunnet, så ikke engang alle her ved så meget. Nu står det altså tilbage at fortælle lidt om, hvorledes de andre har det. Mor synes jeg, er tålelig, hvad helsen angår; men du kan vide, det har været et tungt år for hende - og ikke mindst de sidste måneder, da hun næsten stædig har måttet være inde i heden hos far, hvad hendes hoved slet ikke tåler. Derfor har hun af og til igjen været plaget af sin nervöse hovedpine. Ellers synes jeg, hun har været overforventning, frisk og kæk. Tante - eller som jeg kalder hende: faster - går og rusler som sædvanlig; hun er ikke syg, men imellem lidt trykket, noget som jeg godt kan skönne, næsten alle må blive imellem. Hvad os andre angår, har jeg kun godt at melde. Alliks blegsot kan man hverken se eller merke noget til; tværtimod, röd og tyk og trivelig er hun, hvorfor vi også har döbt hende fröken von der Tonne, d.v.s. tönde-frökenen, og det tilnavn gör hun ikke skam. Lidt forkölelse har jo passeret blandt os andre, men det har intet at betyde. - En stor glæde var det for os alle, da vi julekvelden (mit brev er vistnok begyndt da, men resten skrevet 1ste og 2^{den} juledag, fordi jeg har været så meget om far og også ellers har måttet

parere ordre på alle kanter) fik vor kære Ole Falk hjem; han havde havt et overhændigt vejr og havde ligget to døgn i Arendal under den forfærdelige snestorm, som har raset her paa vestlandet. Imidlertid kom han godt og vel hjem, og det var en glæde for alle, kan du vide. Det vilde blevet en trist jul uden ham, især når vi vidste, at han lå i en eller anden havn undervejs.

Hvor det glædede mig inderligt at høre, at kighospatienterne er friske igen! Det måtte

rigtig være en uvant glæde for dem nu at komme ud; jeg kan forestille mig, hvor lykkelige de var. Men du, kære farbror, har jo ikke været rigtig rask igjen, fortalte Védastine. Det vilde da være inderligt sørgeligt, om du skulde være ussel i julen. Det bedrøvede os så. Gid du nu måtte være frisk igjen, du og alle kære på vor gamle ættegård!

Gud give eder en velsignet julefest og et godt nyt år!

Hils så kærligt alle fra din hengivne

Moltke

E. S. Jeg ser med forundring, at mit hele brev er blevet en sundheds-rapport; Jeg håber alligevel, du tager venlig imod det, da I jo efter dit eget udsagn kun får ufuldstændige beretninger i så henseende. En anden gang får du mindre i den retning af mig også. M.

Mor beder mig foreløbig bringe tante Thea hendes hjertelige tak for det nydelige tørklæde. - Mit brev har ligget og væntet på, at mor skulde sende nogle ord med det; men hun har ikke havt tid; derfor sender jeg det endelig idag - fredag 29de dec.

Fra gulnede aviser

Aftenposten, 26. juli 1871

Korrespondance til Aftenposten

fra Hole paa Ringerige, dateret 24de Juli 1871. Igaar Eftermiddag drog et stærkt Tordenveir ledsaget af ligesaastærke Lyn over Holebygden, der snart paafulgtes af et velgjørende Regn, som hilsendes med Tak og Glæde af Landmanden. Men desværre i et Hus blev Glæden trængt tilside af Sorgen; thi en agtet Gaardmands eneste haabefulde Søn, der skulde være hans Alderdoms Trøst og Støtte, blev ihjelslagen af Lynilden. Han var gaet ud fra sit Hjem, og for dette haarde Veir søgte han Ly i

et nærliggende Tørkehus, hvor Lynet slog ned, og hvor han øieblikkelig blev Dødens Bytte. Lynet antændte Huset og den tililende Slutningshjælp fandt til sin store Forskrækkelse Liget. Han var almen agtet og saavel jeg som mange af hans Venner, savne ham dybt, og Taarer vil flyde ved hans Grav. Forældrenes Sorg er ubeskrivelig. Gud den almægtige trøste dem i sin forladte Stilling. Og han som holder Torden og Lynild i sin Magts Haand, bevare os fra saadanne og lignende ulykker. K. K.

Utskrift, Hole ministerialbok I-6 (1852-72), fol. 372:

1871 23/6 Ungkarl Jordbruger Hans Johan Jansen Björnstad, 33 år, Lehne.

Dræbt med Lynild ved en Badstue paa Söhol hvor han sandsynl. havde søgt Ly for Regnen.

Om prostituerte i Christiania

I *Hringariki* nr 1/2011 hadde jeg en artikkel om Marte Marie Syversdatter fra Hønefossen, kalt Spraderen. Jeg brukte da en protokollserie fra Christiania politikammer, Sadelighetsavdelingen: "Oversikt over prostituerte". Protokoll 1 starter i 1843, og serien går langt inn på 1900-tallet.

av Tom Larsen

Historien om disse jentene har åpenbart vært et tabuemne, og senere generasjoner har neppe hørt noe om disse. Som kilde er protokollene verdifulle, da de gir opplysninger om hvor jentene oppholdt seg, når de ble arrestert og eventuelt innlagt på sykehus. Vi finner også når de begynte med prostitusjon og når de sluttet, når de giftet seg, flyttet eller utvandret. Om man samtidig ser på politilegens visitasjons- og sykeprotokoller, kan man få et godt inntrykk av livet til disse jentene. Det finnes flere slike fotoalbum fra 1890-tallet på Rettshistorisk Museum i Trondheim og Statsarkivet i Oslo.

Jeg har laget et register på de seks første protokollene, som går fra 1843 til 1880. Det inneholder nesten 3000 navn, men noen er selvfølgelig nevnt flere ganger. I den første protokollen henvises det stadig til et gammelt løpenummer, så det har åpenbart vært en eldre protokollserie som er gått tapt.

Registret har jeg sendt til Digitalarkivet, som vil legge det ut på nettet. Det vil også bli tatt opp med Statsarkivet i Oslo om protokollene kan skannes. Rundt halvparten av jentene er ikke oppført med fødested. De kommer fra

hele Norge, og noen er fra Ringerike. Det er også noen utenlandsfødte.

Marie Simensdatter fra Semmen i Ytre Ådalen er allerede i 1842 oppført i protokollene. Hun var født utenfor ekteskap 14. november 1819. Moren var tjenestejenta Kari Tordsdatter på Nøklebyeie i Norderhov, og faren var Simen Engebretsen på Tanberg, ungkar og tjenestedreng.

Vi leser i visitasjonsprotokoll 1 (rekke II), 24. august 1842: *No. 51 Marie Simensdatter hos Jens Olsen i Bjergfjerdingsken bedes tilsagt, efter hendes eget opgivende hedder hun Marie. NB Maren tilsagt af Halvorsen.*

Også 7. november 1842 er hun oppført i samme protokoll: *No. 51, som var tilsagt af politiet, mødte ikke, atter tilsagt af Halvorsen.*

Ifølge visitasjonsprotokoll 1 (rekke I) er hun i april 1843 bosatt i snekker Hansens gård på Hammersborg, og det opplyses at hun kort etter jul fødte et barn i syvende måned.

Marie er også oppført i sykeprotokollene for 1848 og 1849. Hun gifter seg 15. november 1850 i Oslo domkirke med tømmermann Elias Olsen. Dette er også nevnt i oversiktsprotokollen, men så kommer et langt tidssprang før det noteres at hun 25. mars 1859 er innlagt på Gaustad sykehus. Dette bekreftes av generalregisteret for Gaustad, men pasientjournalene fra samme tid er dessverre gått tapt.

Jeg har funnet 16 jenter som er nevnt med fødested på Ringerike. De er oppført med alder, hvilket år de første gang er registrert, samt med kallenavn:

Marie Simensdatter	24	1843	"Maren Semmen"
Anne Marie Hansdatter	25	1843	
Karen Mikkelsdatter	.	1845	
Marie Olsdatter	22	1861	"Maria Lyn/Lyeg" (?)
Marie Andersdatter	.	1866	
Marthe Marie Syversdatter	20	1866	"Spraderen"
Mathea Johannesdatter		1872	
Caroline Christensen	22	1875	
Agnette Andersen	19	1876	
Anne Christine Olsen	24	1876	
Berthe Marie Christensen	17	1876	<u>falsk navn</u> , id. med Berthe Andreassen
Elise Olsen	17	1876	
Anne Marie Christoffersen	15	1878	
Berthe Andreassen	20	1878	"Doggen"
Mariane Olsen	16	1878	
Mathea Inger Hansen	16	1878	
Caroline Johansen Schøyen	21	1879	

Bolig	N ^o 4 Marie Simensdatter gl. N ^o 51 (kaldes ogsaa Maren)
24 Aar gammel. Föd under Gaarden Semmen i Nordrehaug Pstgd:
Indf. 2/10 43.
<p>----- i Vaterland hos
Madam Lunde
Mutter Berthe i Vaterland
28/1 45
Lods Peders enke i Osloe
27/2 45
Mad. Zacariasen i Lunde-
gaarden i Wigen og sam-
me dag reist til Grundset
er kommen tilbage
den 30/9 45
Berthe i Vaterland
Mad^{me} Lundes Gd
i Vaterland 8/11 45.
11/11 45 flyttet til Mutter
Olsen paa Hammersborg
Mutter Berthe
22/11 45.   <u>Fortsættelse fra p. 4</u>
Danske Hansa (?)</p>	<p>Umiddelbart før hun kom her til byen tjente hun Niefsvidt (?) i 2 Aar paa Bragerne og kom lige fra denne Condition hertil hvor hun har opholdet sig paa egen Haand i löbet af omtrent 2½ Aar. I löbet af denne Tid har hun 3 Gange været indlagt, först 1 gang paa Filialafdelingen og saa 2 Gange i byens Sygehuus. Sidste Gang hun der blev indlagt var dend 31te October 1841. Hun har aldrig været tiltalt eller straffet og er aldrig bleven meddeelt Advarsel mod Lösgjengerie.</p> <p>Hos Moer Olsen paa Hammersborg.
Den 22/1 46 til Lundegaarden.
Maren Simensd^r reiser til Grundset den 25/2 46.
Den 22de April 1846 flyttet til Skomager Olsens Gd. i Lakkegaden.
Den 6te Mai 1846 flyttet til Birthe i Waterland.
14 Martz 1847 flyttet til Höker Torgersen i Röffelgaden.
21/4 47 flyttet til Larsens Gaard i övre Vaskegang i Fjerdings.
Den 14/11 47 til Berthe i Vaterland.
3/2 48 Handelsborger Boström i Vaterland og fritaget for Visitation.
12/3 49. Tilbagegivet Bogen.
Incl. paa Rigsh. for ven. Sygdom 4/5 49 udsk. 13/5 49.
2/5 50 Fritaget for Visitation, efterat hun flyttet sammen med sin Kjæreste Tömmermand Elias Olsen i Johannes Torgersens Gaard i ----- Mellemgaden. Hun skal strax giftes.   22/3 49 Vasker huus (?)
Fortsættelse. p 328   N° 4. Marie Simensdatter (Maren Semmen)
Indlagt paa Gaustad den 25/3 59.</p>

Fra gulnede aviser

Fundne Sager

Ringeriges Ugeblad, 31. oktober 1845

Til Huusmandspladsen Maarabøn, under Gaarden Hoff i Ulleraalsfjerdings, er den 15de dennes indkommen en hvid Saubuk til mine Creature. Den rette Eier kan erholde Saubukken tilbage, imod at betale dette Avertissement og Erstatning for Föden.

Christian Bjørnsen

Marthe Lundesgaarden - ei myndig «grautkjerring»

Min tippoldemor Marthe Andersdatter ble født 25. april 1814 i Krødsherad. Foreldrene var Anders Trulsen og Kristi Andersdatter, gårdmannsfolk på Nedre Glesne. Marthe var deres yngste og tiende barn. Hun er i ettertid kjent som modell for den forreste kvinnen i Theodor Kittelsens maleri *Grautkjerringen*.

av Else Marie Abelgård

Marthe giftet seg første gang i 1837 med enke-
mannen Ole Kristensen, og de bodde på Arne-
gård på Nes. Ole døde i 1840, og i 1846 giftet
Marthe seg igjen med Anders Ellingsen Lun-
desgaarden. De bodde på Arnegård, og i 1853
overtok de Nedre Lundesgård.

Våningshuset stod nytt i 1854, og i Verkens-
fossen lå den gamle mølla som den gang til-
hørte Nedre Lundesgård. Marthe ble enke på
ny i 1858, så hun fikk rikelig erfaring med å
sitte i uskiftet bo og oppdra barn. Hun drev
gården til hun i 1878 solgte den til sin eldste
sønn, Elling Christian (vedlegg 1), og fikk
føderåd (vedlegg 2).

Elling Christian var gift med Maren Olive
Olsdatter Glesne fra Krødsherad. Han maktet
ikke å holde på gården, og gikk konkurs i 1887.
Han kjøpte Vaker i Norderhov, og hans yngste
bror, Erik, gift med Olava Berg, tok Nedre Lun-
desgård igjen på odel i 1892.

Om grautkjerringen

Marthe døde i 1890. Kittelsen malte *Graut-
kjerringen* (se forsiden) i 1904, mange år etter
hennes død, og hadde et fotografi av henne å se
etter.

De tre konene på bildet er Marthe Lundes-
gaarden, Kari Strand og Åse Veggarsrud som
kommer gående i Gamleveien på barselvisitt.
Det var vanlig med rømmegrøt i tine og sen-
dingskorg av tæger for andre gaver til den ny-
fødte og moren. Olaug Waitz, oldebarnet til
Marthe, har fortalt at de tre konene skal ha
kommet fra Strand i Sigdal i barselvisitt til
Inga Kittelsen på Lauvli.

Marthe Lundesgaarden på sine eldre dager.

Marthes etterkommere

I første ekteskap med enkemannen Ole Kris-
tensen, født 1799, død 6.6.1840, var det en sønn
som døde liten, og datteren, Kristine Oline.
Særkullbarnet Kristine Oline, født 2.12.1840,
giftet seg 10.2.1862 med Ellef Knudsen Berg,
født 8.4.1822 på Berg i Lunder. Hun døde
14.2.1882.

Deres barn:

1. Bertha, født 20.3.1864. Gift 12.3.1888 med
Knud Aslesen Berg, født 1857 på Rud i Lun-
der. En sønn: Alv Egil, født 24.4.1890.

2. Knut, født 16.8.1862, død 22.4.1887.

3. Oluf, født 28.1.1872, død 12.2.1943. Gift
15.12.1901 med Kristine Helene Thisted, født
8.5.1878, død 21.2.1969. Tre sønner: Ellef
Kristian, født 1902, Harald, født 1906, og
Kaare, født 1911, samt fem døtre: Kirsten, født
1903, Ingrid, født 1905, Ellen, født 1908,
Ragnhild, født 1910, og Liv, født 1913.

Denne artikkelen er trykt i en kortere versjon i *Dalen Vår*
nr 1/2015.

Mølla ved Verkensfossen som lå til Nedre Lundesgård hører i dag til Øvre Lundesgård.

2. ekteskap

Anders Lundesgaard og Marthe Glesne giftet seg 30.7.1846 i Lunder. Anders døde 11.11.1858 på Lundesgård, 42 år gammel.

Deres barn:

I Elling Christian Andersen, født 26.3.1847 på Nes i Hallingdal. Han giftet seg 26 år gammel med 19 år gamle Maren Olive Olsdatter Glesne. Deres barn:

1. Marthe Andrea, født 20.3.1873.
2. Anders, født 22.10.1874.
3. Ole Ellingsen, født 22.7.1876.
4. Thrine Johanne, født 2.5.1878.
5. Anna Olava, født 30.3.1880.
6. Christine Oline Berg, født 14.12.1884.
7. Erling, født 27.11.1885.
8. Turid, født 18.12.1887.
9. Einar Michael, født 1.2.1894.

Alle barna unntatt Einar Michael er døpt i Lunder kirke, og familien bodde på Nedre Lundesgård. Da Einar Michael ble døpt i Norderhov kirke 11. mars 1894, hadde de bopel Vaker, gårdsnummer 31,4. Ved folketellingen 1900 er Elling Christian fortsatt gårdbruker, men i 1910 har sønnen Ole overtatt, og de gamle har føderåd. I 1911 er gården avertert til auksjon.

II Kristi Karoline Andersdatter Lundesgaard, født 20.9.1848 på Nes, giftet seg i Lunder kirke 19.10.1871, 23 år gammel, med Andreas Ellingsen Rognerud på Øvre Veme. Hans far, Elling, hadde eid gården fra 1868 til 1870. Andreas Rognerud var født 27.6.1835 og døde 17.12.1906. Kristi overdro gården til sønnen, Arnt, som senere overdro til broren Sigurd.

Deres barn:

1. Anne Marie, født 9.8.1872.
2. Marte Andrea, født 9.11.1874.

3. Elling, født 1877, død 1892.

4. Helga Mathilde, født 1879.

5. Arnt, født 31.12.1881, hadde gården fra 1909 til 1927.

6. Karl Otto, født 15.12.1884.

7. Sigurd, født 9.9.1887, overtok gården. Gift 1914 med Andrea Gustava Aasen. Sønnen Andreas, født 1918 og gift med Johanne Røsby, hadde gården senere. To sønner, Sigurd og Erling som har gården.

III Anders Andersen Lundesgaard, født 19.12.1850 på Nes, Hallingdal. Da broren Elling Christian overtok Nedre Lundesgård, ble Røsby overdratt til Anders. Nordre Røsby var ifølge Erling Bjørke solgt i 1739 til Anders Helgesen Lundesgaard for 229 riksdaler.

Anders giftet seg i Lunder kirke 29.8.1891 med Ragna Olsdatter Blikrud, født 1867. Da deres datter Magna ble født 1892, var han titulert skogeier og bosatt på Lundesgård. I 1898 var han landhandler, bosatt i Veltikoll. Familien bodde der da Olga Jørgine ble født 1898. Folketellingen 1900 viser Anders som gift mann og landhandler. Familien var bosatt i nyoppførte Fossheim ved Verkensfossen. Anders døde av kreft 17.2.1903 på Lundesgård.

Deres barn:

1. Magna, født 4.2.1892, gift med Otto K. Tandberg fra Sigdal.

2. Olga Jørgine, født 6.5.1898, død 1988. Gift 1919 med Bernt Langvannsbråten. De kjøpte Gunnerud i Skoger i 1939 (se Hringariki 2002).

Ragna Lundesgaard overtok Blikrud, og giftet seg på nytt med Martin Heieren.

IV Erik Lundesgaard, født 21.12.1852 i Lunder, gift 9.10.1889 i Lunder med Olava Ellefsdatter Berg, født 30.6.1863 på Slette. De var

bosatt på Øvergård til Erik tok igjen Nedre Lundesgård på odel i 1892. To sønner:

1. Andres Lundesgaard, født 1890. Gift 2.6. 1922 med Margit Fougner, født 29.10.1895. Død 16.5.1927. De var besteforeldre til Andres, dagens eier av Nedre Lundesgård.

2. Thorleif, født 29.12.1899.

V Ole Andersen Lundesgaard, født 8.5.1855 i Lunder. Gift med Marte Ellefsdatter Berg, født 20.11.1860, fra Øvre Berg, hvor de bosatte seg og hvor alle barna ble født. Ole solgte Øvre Berg i 1903. I 1909 kjøpte de ved auksjon en del av Breien, men de kan ha flyttet til gården tidligere. Ole døde alt 16.5.1910. Enken solgte snart Breien.

Deres barn:

1. Eilif, født 4.10.1885. Gift 1920 med Borg-hild Svensine Olsdatter Uggen, født 27.7.1896. Eilif overtok gården Slette på Sokna etter beste-faren Ellef Olsen Berg, og Øvre Berg solgt til Oluf Ellefsen Berg. Deres barn: Marthe, født 1921, Ola, født 1923, Gunhild, født 1924, og Gunvor, født 1926.

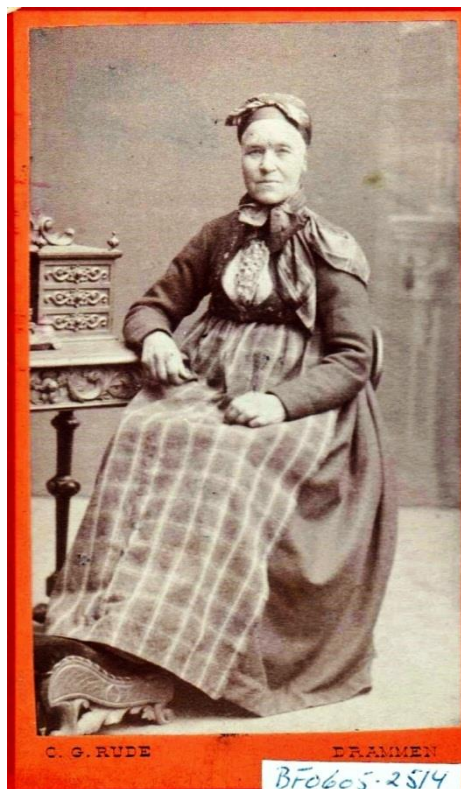
2. Anders, født 3.4.1887, gift med Maren Karlsdatter Warloe, født 22.8.1890. Død 17.9. 1958. Fem barn.

3. Johanne (1888-1889).

4. Martha Johanne, født 11.3.1891. Gift 1920 med Arnt Sørsdal (1892-1969) på Sokna. Død 1969. Deres barn: Kaare (1922-2015), Ove (1923-1992), Marit, født 1926, Astrid Marie, født 1929, og Olaug, født 1932.

5. Thea, født 7.10.1893. Gift 1917 med Eldor Olsen Bjerke, født 1890 på Ask. Deres barn: Eivind, født 1918, Rolf, født 1920, Solveig, født 1921, og Eldbjørg, født 1923.

6. Elling, født 7.2.1896, gift 1) Helene Larsdatter Windju (1899-1931), gift 2) Thora Hansdatter Larsen, født 1901. Barnløse.

Marthe Lundesgaarden i yngre utgave.

7. Olga Marie, født 26.1.1898, gift med Lothar Belck Olsen, født 15.6.1896. Tre gutter.

8. Helga Kristine, født 22.9.1900, gift med Wiggo Haneborg.

9. Agnes, født 18.6.1902, gift med Sverre Holemark, født 6.11.1903. En sønn, en datter.

VI. Marthe Helene, født 18.3.1858 på Lundesgård. Hun giftet seg 16.10.1890 med Nils Andreassen Tangerud, som var lensmann i Lunder fra 1885 til sin død 15.8.1902. De var bosatt på Snyta, som i dag er Lunder menighets prestegård.

Som enke bodde Marthe Helene på Skogly. Her bestyrte hun telefonsentralen til hun 10.12. 1918 giftet seg med Ole Ellingsen Aalde og flyttet til Hønefoss.

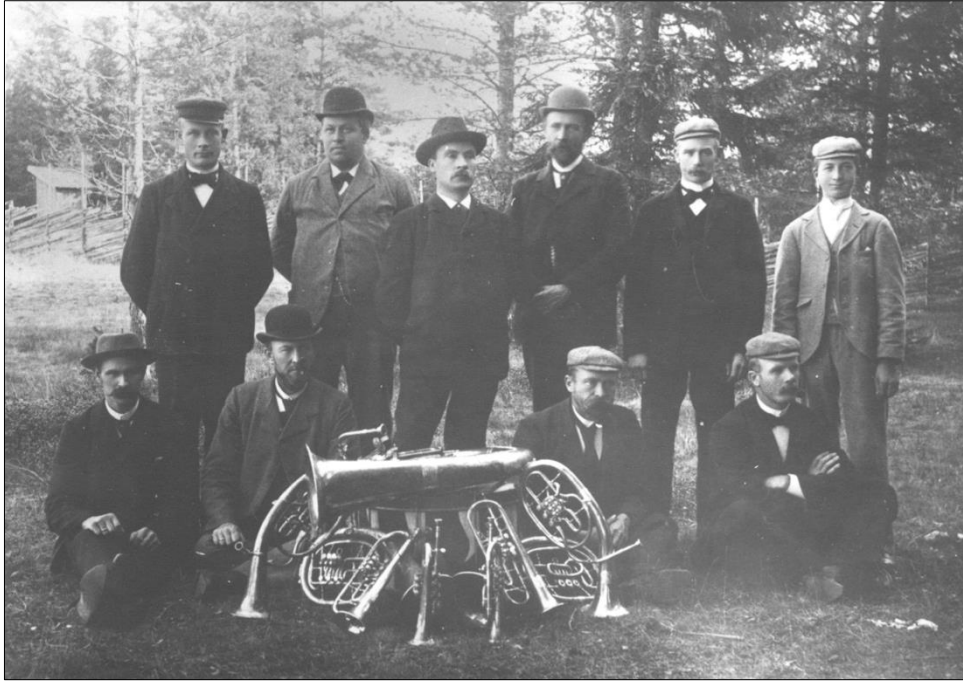
Kilder

Bjørke, Erling: Lundesgårdene. Utdrag ved Kjell Hallmann og Thorleif Solberg. *Hefte Ringerike* 1977, s. 4-7.

Bjørke, Erling: *Slektsnotater om Nedre Lundesgaard*. Utrykt.

Lundesgaard, Anders: *Slekten Berg i Lunder* (1964). Utrykt.

I *Dalen Vår* nr 1/2015 har jeg gjengitt opplysninger fra slekt- og bygdegranskeren Erling Bjørke, som hevder at Lundesgården er omtalt i biskop Eysteins jordebok fra 1400-årene som *Lyndi á Ringariki*. Professor Eyvind Fjeld Halvorsen har imidlertid påvist at dette dreier seg om Lønne ved Nærstad, jf Thorleif Solbergs artikkel «Lyndi a Ringariki» i *Hringariki* nr 2/2006.

Flere Marthesønner spilte i den såkalte Toddymusikken. Fra venstre bak: Gudbrand Kjos, Ola Berg, Edvard Viker, Anders Lundesgaard, Oluf Brekka, Elling Roverud. Foran: Gunerius Johansen, Ole Lundesgaard, Erik Lundesgaard og Helge Krogsrud. Marthes barnebarn, Marthe Skagnæs, var i flere år organist i Norderhov kirke. Hun gikk iblant til Veme kirke og spilte, men hun fikk ikke spille fiolin, for det passet seg ikke for en bondekone.

Vedlegg 1 - Ringerike sorenskriveri, pantebok 34, fol. 236.

Skjøde

Undertegnede Marthe Lundesgaarden erkjender og vitterliggjør herved i Henhold til Kjøbekontrakt af 6te August 1872 at have solgt, ligesom jeg herved skjøder sælger og afhender til min undertegnede Søn, Elling Kristian Lundesgaarden min i følge Skjøde til min afdøde Mand efter hvem jeg i Henhold Bevilling af 25de November 1858 hensidder i

uskiftet Bo, eiende Gaard, Nedre Lundesgaarden i Lunder Annex til Norderhov L^{no} 444^a Matr N° 185 af Skyld, urevideret 6 Daler 27 Skilling, revideret 13 Daler 90 Skilling med paastaaende Huse og til- og underliggende Herligheder og Rettigheder af alle Slags for en Kjøbesum af 15000 Spd, hvilke femten Tusinde Spesiedaler ere beriktigede saaledes:

1. At Kjøberen til Dato kontant har betalt	2299 Spd 9 s
2. har overtaget Gjæld til Hypotekbanken stor til Rest	1840 «
3. har overtaget Gjæld til Helgine Strand stor tilrest	1300 «
4. har overtaget at tilsvare mig et Føderaad, der for det stemplede Papirs Skyld er værdsat til	2000 «
5. har overtaget Gjæld til Ellef K. Berg stor	1308 - 30 -
6. har overtaget Gjæld til A. Glesne stor	420 - 5 -
7. har likvideret i sin efter Skiftebrev af D.D. tilkommende Arv	1237 - 86 4/15
8. At Kjøberen for Restbeløbet har utstedt Pantobligation i Lundesgaarden af D.D. med Prioritet næstefter Pantobligationen til Hypotekbanken og Helgine Strand samt den Heftelse som paaheftes Gaarden med mit Føderaad stor	4594 - 109 9/13
Tilsammen	15000 Spd

Med Hensyn til Føderaadet da skal ditto svares saaledes som det i Kjøbekontrakten og den samme medfølgende Føderaadskontrakt nærmere er omhandlet.

Lundesgaarden 6te Marts 1878.

Som Sælger
Marthe Lundesgaarden

Til Vitterlighed: Ludvig Irgens
E. Berg

Da Kjøbesummen altsaa paa foranførte Maade er berigtiget skal Eiendommen følge Kjøberen Elling Kristian Lundesgaarden som en lovligt kjøbt Eiendom og forbliver jeg hans Hjemmelsmand efter Loven.

Som Kjøber
E. Chr. Lundesgaard

Vedlegg 2 - Ringerike sorenskriveri, pantebok 34, fol. 238.

Udslettet iflg. Dødsattest, thl. 15. Decbr. 1890.
Pb. 40-440.

Føderaadskontrakt

Vi Marthe Andersdatter Lundesgaarden og Elling Kristian Lundesgaarden have i dag i Henhold til en under 6te August 1842 afsluttet Kjøbekontrakt angaaende Lundesgaarden og i Henhold til et under D. D. forfattet Skjøde, hvorved Salget af Lundesgaarden til Elling Kristian Lundesgaarden er fuldbyrdet, gjentaget den tidligere afsluttede Forening hvorefter jeg Marthe Lundesgaarden skal have saadant Føderaad paa Gaarden Lundesgaarden i Lunder Annex til Norderhov L^{N^o} 444^a, Matr. N° 185 af Skyld, urevideret 6 Daler 24 s: revideret 13 Daler 90 s:

10 pottes nysilt Mel daglig, 3 Td. Byg aarlig, 2 Td. Rug, 3 Td. Blandkorn, ½ Td. graa Ærter, 1/16 hvide D^o, 8 Td. Poteter, ½ Td. Malt, ½ Td. Salt, ¼ Td. hele Gryn. 2 Bpd engelsk Hvedemel, 3 pd Potetemel, 3 pd Rosiner, 5 pd Risengryn, 3 pd Sagogryn, 2 pd Svedsker, 50 pd Kaffe, 30 pd Havanna, 20 pd Raffinade, Haandpenge 22 Spd., Fri Legehjælp, Føder og røgter 5 Sauer aarlig, Yngelen tilfalder Livøretageren, 1 Kvie til Slagt, vægtig mindst 16 Bpd aarlig, 12 Bpd Flesk aarlig, 1 Pakke Bomuldsgarn, 2 Par Støvler, 2 Kalve, ikke under 8 Dage gamle og velfødte aarlig, 1/3 af den Fisk som fiskes

paa Gaarden, 2 Bpd Rødskjær, Hest med Kjøreredskab til fornødne Reiser, Husbekvemmelighed bestaaende af alle Værelser vestenfor Gangen samt det lille Stabur og Rum i Kjælderen, Ved og Vand frit indbaaret og Opvartning forsaavidt Føderaadstageren ikke vælger at holde egen Tjenestepige i hvilket Tilfælde denne lønnes af Yderen. Endvidere tilkommer det Føderaadstageren at faa sit Korn frit tørret og malet. Naar Føderaadstageren ved Døden afgaaer tilkommer der hende en hæderlig Begravelse paa Føderaadsyderens Bekostning. Det Løsoere, Marthe for Tiden har, beholder hun fremdeles selv. Den Godtgjørelse som jeg, Elling Kristian Lundesgaarden, tilkommer for at yde min Moder saadant Føderaad, som ovenfor beskrevet, har jeg faaet derved, at der i Kjøbesummen for Lundesgaarden likvideres et Beløb af 2000 Spd. Nærværende Føderaad skal hvile paa Eiendommen som Heftelse med Prioritet næstefter et Laan af Hypothekbanken stort 1840 Spd. og et Laan af Helgine Strand stort 1300 Spd. og skal have Opstigelsesret. Foruden foranførte Ydelse har Føderaadstageren endvidere Ret til et Stykke Jord i Urtehaven, som hun selv udvælger. Gjødning til Stykket forskaffes af Føderaadsyderen.

Lundesgaarden 6te Marts 1878

Marthe Lundesgaarden

E. Chr. Lundesgaarden

Til Vitterlighed
Ludvig Ingier
E. Berg

Ole Andersen Persokrud under Skagnes

OLE ANDERSEN var en livsglad kar som var født i Ådal på slutten av 1700-tallet. Denne mannen fikk syv sønner og syv døtre med syv kvinner.

Da Ole kom i 20-åra, var han nok en sterk og dyktig arbeidskar. Som husmanns-sønn hadde han lært jord- og skogsarbeid "hjemmefra, og han flakket fra gård til gård og tok seg arbeid.

av Nils Elsrud

Ole var født i en tid med mye sykdom. I 1801 ble bygda rammet av koppeepidemi, og åtte år senere herjet det flekktyfus. Disse epidemiene¹ tok mange liv. Mange familier fikk disse sykdommene i hus, men vi kjenner ikke til om noen i Oles familie ble syke.

Ole var sikkert en kjekk kar som traff mange tjenestjenter som etter bekjentskapet med ham havna i "uløkka". Fra 1821 til 1836 fikk Ole hele 13 barn utenfor ekteskap med seks forskjellige jenter, og flere av dem tjente på gården der han hadde tatt seg arbeid.

Da han hadde passert godt de 40, giftet han seg i 1843 med Sigrid Torkildsdatter og fikk med henne ett barn. Jeg vil i denne artikkelen følge Ole, hans kvinner og barn kronologisk gjennom de 74 årene han levde.

1797

OLE ANDERSEN ble født i 1797 på en husmannsplass under Skagnes i Ådal, trolig Skagnesodden, og døpt 24. juli i Viker kirke. Foreldrene var ANDERS KNUTSEN SKAGNES-ODDEN, døpt 23. januar 1763, og AASTE JONSDATTER (1763-1814). De bodde i Skagnesodden,² men kan også ha holdt til en tid i Persokrud, en plass der Ole bodde mye i sitt liv.

Ole hadde to søstre og en bror som var født på Skagnesodden på 1790-tallet. Foreldrene hadde giftet seg 16. august 1789 i Viker kirke.

Anders Knutsen, Oles far, hadde aner tilbake til Harald på Sørum i Begnadalen, født ca 1570. Moren Aaste Jonsdatters opphav er så

langt ukjent. Hun var bosatt på Blakstvedt, og var fadder i 1783 og 1788. Da Anders ble enkemann, giftet han seg igjen i 1815 med MARI MONSDATTER HØGHAUG (f. 1772).

1801

Ved folketellingen i 1801 bor Ole med foreldre og søsken i Skagneseie. Hans søsken er:

- a) GURI ANDERSDATTER (1790-1874), gift 1822 med ANDERS KNUTSEN MONSEBRÅTEN/VASSENDIE (1793-1858). De var først bosatt i Vassenden, siden i Midthaug under Fjøsvika. Fem barn.
- b) INGRID ANDERSDATTER (1792-1870), gift 1821 med NUB SINDRESEN BLAKSTVEDT/SKAGNES (1791-1871). De var bosatt i Skagneseie og en liten periode i Ramberget. Tre barn.
- c) KNUT ANDERSEN, født 1794, gift 1816 med GUNHILD ENDRESDATTER, født 1788.
- d) OLE ANDERSEN, født 1797.

1802-1820

Ole bodde sikkert hjemme i sine yngre år. Vi må regne med at han er blitt konfirmert i denne perioden, men jeg har søkt gjennom kirkebøkene uten å finne konfirmasjonen. Søstrene Guri og Ingrid ble 14. juli 1811 konfirmert i Viker kirke, henholdsvis 21 og 19 år gamle.

1821

Ole er i 1821 tjenestegutt på Strande da han får sitt første barn, Anne. Moren er BARBRO HALVORSDATTER TOSSEVIKA som tjente på Strande samtidig med Ole.

Barbros foreldre var HALVOR PEDERSEN GRØTERUD/TOSSEVIKA (1745-1821) og KARI REIERSDATTER GRØV/BERG fra Hedalen (f. 1756). Barbro ble født i Spåhaug under Gunbjørrud i 1794 og døpt 30. mars i Viker kirke. Hun døde 16. januar 1883 som enke i Hauge-rudhagen, og ble gravlagt 25. januar i Viker kirke. Ole og Barbro fikk etter hvert tre barn.

- ¹⁾ ANNE OLSDATTER, født 14. desember 1821 på Strande, døpt i Viker kirke 19. januar 1822. Hun dør 13. juni 1829 i Rødningssandeie, 7½ år gammel, og gravlegges 18. juni i Viker kirke.

1822

Oles andre datter Ingrid blir født bare en måned etter hans første barn, og han er frem-

¹ Se min artikkel «Epidemier i vårt distrikt», *Hringariki* nr 2/2010, s. 12-17.

² Se Eigil Elsruds artikkel om Søndre Skagnes, *Hringariki* nr 1/2002, s. 1-23.

deles tjenestegutt på Strande. Han får også dette året sin første sønn, Nils Olsen. Da har han på under ett år fått tre barn med tre forskjellige mødre, som alle tjente på Strande.

Mor til Oles andre datter Ingrid er SIGRID ANDERSDATTER FOSHOLMEIE, født 1792 i Neseie og døpt 18. mars i Vikar kirke, datter av ANDERS JOHNSEN TØRRISPLASS (1758-1837) og INGRID GULLIKSDATTER HENGSLER (f. 1750). I 1801 er Sigrd på Fosholm sammen med foreldrene. I 1822 tjener hun på Strande sammen med Ole og Barbro Halvorsdatter. Sigrd får senere, i 1825, datteren GUNHILD GUDBRANDSDATTER med GUDBRAND GUDBRANDSEN i Haugeie på Tyristrand. Selv bor hun da i Nesmoie. Datteren Gunhild dør i 1837, bare 12 år gammel.

Sigrd er i 1865 losjerende i Rysjubråten under Lunde og ugift. I 1875 bor hun samme sted, delvis fattigunderstøttet. Hun dør 10. januar 1879 i Rysjubråten, og blir gravlagt 18. januar i Nes kirke.

Moren til Oles første sønn Nils er GJERT-RUD NILSDATTER SKARRUD, født i Åset og døpt 29. oktober 1786 i Vikar kirke, datter av NILS LARSEN SKARRUD (f. 1748) og KJERSTI JOHNSDATTER (1751-1810). I 1801 bodde hun i Rustand. Hun var hjemme i 1817 da hun fikk datteren GURI OLSDATTER (1817-1899) med OLE IVERSEN GRAVOBRÅTEN (1795-1882).

Gjertrud døde 27. august 1861 på Elsrud og ble gravlagt 31. august i Vikar kirke. Hun var i 1826 i Nordby under Strande da hun fikk sitt andre barn med Ole.

²⁾ INGRID OLSDATTER, født 18. januar 1822 på Strande og døpt 13. april i Vikar kirke. Hun bor i Strandeie i 1851 når hun får sønnen GUDBRAND GUDBRANDSEN (1851-1943) utenfor ekteskap med GUDBRAND OLSEN LYHAUG/RUA (1831-1920). Han er sønn av OLE OLSEN LYHAUG/HAUGEN (1786-1883) og GJERTRUD SINDRESDATTER (1793-1878).

Ingrid gifter seg i 1854 med TORKEL PALMESEN ENGEN (1829-1911), sønn av PALME FINGALSEN STORVIKA/ENGA (1802-1869) og GURI TORKILSDATTER JOHNDRUD (1807-1888). De får datteren INGER MARIE i september 1857. Hun blir raskt hjemmedøpt, dør bare 15 minutter gammel og blir gravlagt 11. september i Vikar kirke.

Ingrid og Torkel bosatte seg i Rysjubråten, der moren til Ingrid losjerte.

³⁾ NILS OLSEN STRANDEIE, født 3. oktober 1822 på Strande og døpt 26. oktober i Vikar kirke. Han gifter seg 19. oktober 1851 i Hedalen kirke med KJERSTI OLSDATTER

FEKJARBRENNNA, født 1826 i Fekjarbrenna i Sør-Aurdal. Hun er datter av OLE PEDERSEN FEKJÆR (1775-1831) og GJERTRUD GUDBRANDSDATTER LUNDE (1789-1880). De tre barna blir født i Rambergplassen. Nils dør 18. desember 1856 i Hovda og gravlegges 29. desember i Vikar kirke.

Kjersti Olsdatter bor i 1865 som enke i Rolid. Hun gifter seg igjen 20. mars 1868 med JOHN OLSEN NESEIE (1816-1884), og de bosetter seg i Nygård under Vikar. I 1875 bor de i Haugerudstøa. De får to barn. Hun dør 18. mars 1888 i Vikereie, og blir gravlagt 24. mars i Vikar kirke.

1824

Da Ole fikk barn nummer fire og fem, var han tjener på Tandberg for Gudbrand Tandberg. Moren til Oles andre sønn, Andreas, var GUNHILD JOHANNESDATTER D. Y., født 1783 i Rolid, Elsrud, og døpt 30. mars i Vikar kirke. Hennes foreldre var JOHANNES OLSEN LUNDE (1729-1809) og ANNE CHRISTOPHERSDATTER GRAVLI (1738-1817). I 1865 var Gunhild i Nyhus. Hun døde der 19. mars 1866, og ble gravlagt 22. mars i Vikar kirke.

Moren til Oles tredje datter, Jørand, er LISBETH ERIKSDATTER (ca 1798-1893). Ved sin død kalles hun Elisabeth, og det står at hun er født i Vikereie. Det er flere som heter Erik på Vikar, men så langt er hennes opphav ukjent for meg. Da hun konfirmeres 4. juni 1814, 16 år gammel, bor hun i Rustandeie hos husmann SINDRE HAAGENSEN (1765-1832) og kona MARI TRULSDATTER (TORESDATTER). I 1827 bor hun på Strande og er 29 år gammel.

Lisbeth bor fremdeles i Rustandeie da hun i 1820 får datteren ELSE MARIA PEDERSDATTER³ utenfor ekteskap med PEDER FINGALSEN STORVIKA/ROLID (1796-1866). Hun kalles da husmannsdatter. Når hun får Jørand i 1824, oppgis hun å være 26 år gammel. Som flere av de andre jentene Ole fikk barn med jobbet hun i Strandeie, og hun bodde også en kort tid i Gunbjørudeie.

Ole fikk fem barn utenfor ekteskap med Lisbeth fra 1824 til 1836. I 1865 bor hun i Johnsrud under Strande, og i 1875 i Bråten på Elsrud hvor hun spinner og strikker. Hun dør 18. april 1893 i Opperudhaugen under Vikar, og blir gravlagt 22. april i Vikar kirke.

⁴⁾ ANDREAS OLSEN TØMMERVIKA, født 9. juni 1824 i Gunbjørudeie, døpt 4. juli i Vikar kirke,

³ Nils Halvorsen Sørgefoss er også oppgitt som en mulig far til Else Maria.

ber i Vikar kirke, ugift og fortsatt med fattig-understøttelse.

- 7) ERIK OLSEN, født 10. oktober 1826 i Strande-eie og døpt 18. februar 1827 i Vikar kirke. Han døde allerede 27. mai 1828 i Strande-eie.

1827

Ole tjener fremdeles på Vestre Bergsund når han får sitt åttende barn, sin fjerde sønn Halvor. Hans mor er BARBRO HALVORSDATTER TOSSEVIKA, og dette er deres andre av tre barn:

- 8) HALVOR OLSEN, født 25. februar 1827 i Strande-eie og døpt 8. april i Vikar kirke. Halvor giftet seg 16. juli 1853 i Vikar kirke med INGER OLSDATTER, født 9. mai 1829 i Skogstadeie i Haug,⁴ og døpt 26. juli i Haug kirke, datter av OLE JAKOBSEN SKOGSTADEIE og BERTHE OTTERS DATTER.

I 1865 og 1875 bor de i Hagletjernbråten under Fjøsvisa, der han er husmann med jord. Halvor dør 16. mars 1885 i Fjøsvisa, og blir gravlagt 26. mars i Vikar kirke.

I 1900 bor Inger i Ringbråten under Fjøsvisa. Hun dør 19. september 1903 i Ringestua og gravlegges 26. september i Vikar kirke.

1828

Ole tjener på Strande når han får sitt niende barn, hans femte datter Tolline. Moren er INGEBORG HALVORSDATTER (f. ca. 1791) fra Gol i Hallingdal, som så tidlig som i 1814 hadde ett barn utenfor ekteskap. Hun dør 14. april 1841 i Hesselberga som pike, 50 år gammel, og begravnes 22. april i Norderhov kirke.

- 9) TOLLINE OLS DATTER, født 24. november 1828 i Stadsenga, Lieie og døpt 15. februar 1829 i Norderhov kirke. Hun er bosatt på Vegstein i Norderhov og konfirmeres 1846 i Haug kirke med karakteren *Maadelig Kundskab*. Hun betegnes samtidig som *yderst stupid*.

Tolline dør ugift 13. april 1879 i Vågårdseie, og blir 23. april gravlagt i Hønefoss kirke. Hun ble 50 år gammel, akkurat som sin mor.

1829

Ole tjener fremdeles på Strande når han får sitt tiende barn, hans sjette datter Anne. Moren er igjen LISBETH ERIKSDATTER, og dette er deres tredje barn - det skulle til slutt bli fem.

- 10) ANNE OLS DATTER født 24. februar 1829 i Gunbjørudeie og døpt 19. juli i Vikar kirke. Hun gifter seg 15. oktober 1854 i Vikar kirke med GUDBRAND PALMESEN ØEN, født 9. sep-

tember 1827 i Skagneseie, døpt 24. september i Vikar kirke, foreldre: PALME GUDBRANDSEN LUNDE/SEMME (1797-1882) og KJERSTI AMUNSDATTER HØGHAUG (f. 1791).

De bodde en stund i Øen (Øya) på Nes i Ådal, men emigrerte 21. mars 1857 til Amerika der de kom ut for en ufattelig tragedie. Gudbrand ble i 1862 sammen med Ole Palmesen Kjella massakrert av indianerne i Watonwan County, mens hustruer og barn kom seg i sikkerhet.⁵

1831

Ole tjener på Gunbjørud når han får sitt ellefte barn, sin femte sønn Anders. Hans mor er BARBRO HALVORSDATTER TOSSEVIKA, og dette er deres tredje barn.

- 11) ANDERS OLSEN DÆLASTUEN, født 8. februar 1831 i Tossevisa og døpt 24. juli i Vikar kirke. Han ble konfirmert 17. september 1848 i Vikar kirke, og bodde da i Finsandseie. Han får i 1854 sønnen Gudbrand utenfor ekteskap med INGER TORINE SYVERSDATTER, født 8. mars 1837 i Semmeie av foreldre SYVER TERKILDSEN FINNEPLASSEN (1806-1888) og GUNHILD KNUTSDATTER TOMMESPLASSEN (1807-1846). Hun bodde i Klæstadeie på Hadeland da hun fødte Gudbrand.

Anders gifter seg 16. juli 1856 i Vikar kirke med ANNE SYVERSDATTER, født 1. desember 1834 i Bergsundeie og hjemmedøpt 17. mai. Hun var datter av SYVER HELGESEN BERGSUNDEIE (1806-1844) og INGER ANDERS DATTER (1804-1878).

Ved folketellingen i 1865 bodde familien i Dæla. De emigrerte 25. april 1872 sammen med fem barn til Amerika. Ytterligere fire barn døde små. Datteren Inger kom etter i 1877.

1832

Ole tjener på Ringerud da han får sitt tolvte barn, hans syvende datter Aaste. Moren er LISBETH ERIKSDATTER, og dette er deres fjerde av fem barn.

- 12) AASTE OLS DATTER, født 25. januar 1832 i Koia under Strande og døpt 17. juni i Vikar kirke. Hun ble konfirmert samme sted 28. juli 1850, og bodde i Strande-eie da hun i 1854 fikk sønnen Lars utenfor ekteskap med Lauritz Kahrs fra Sør-Aurdal. I 1857 fikk hun også sønnen Martin (1857-1939) utenfor ekteskap med ANDERS ARNESEN SØRUMSEIE fra Sør-Aurdal, og hun bodde da i Elsrudeie.

Aaste giftet seg 28. mai 1860 i Vikar kirke med GUDBRAND OLSEN RAMBERGET, født

⁴ I klokkeboken ved Ingers død står Fjøsvisa som fødested, men det er nok feil.

⁵ Se min artikkel: Ole Palmesen Kjella og sioux-opprøret i Minnesota, *Hringariki* nr 1/2010, s. 37.

1820 i Ramberget og sønn av OLE LARSEN. De fikk tre barn: Maria (f. 1860), Olia (f. 1862) og Erik (1866-1945). De flyttet en del rundt, og var i 1860 bosatt i Ramberget, i 1863 i Vatnebråten, Simensrudeie, og i 1865 i Bråten under Elsrud, der Gudbrand var husmann med jord. Han døde allerede 2. desember 1867.

Sent høsten 1867 lå Gudbrand på tømmerhogst ved Sandvannet i Vidalen, og skulle 2. desember gå hjem over fjellet sammen med de andre hoggerne. Været var dårlig, det snødde og blåste kraftig. I mørket og snøstormen kom han bort fra de andre karene, og de klarte ikke å finne ham igjen om kvelden. Flere dager senere ble han funnet ihjelfrosset på Kjølen. Han hadde satt seg under et tre for å hvile og få seg litt mat, og i hendene hadde han en stivfrossen klubb. Han ble tatt på skikjelke ned til Aaste, hvor han måtte tines opp før han ble lagt i kisten. Han ble gravlagt 26. desember, og Aaste satt igjen med fire små barn. Hun var da 35 år gammel.

I 1870 og 1872 bodde Aaste på Skarrud og fikk to barn utenfor ekteskap med NILS HANSEN RUSTAND/VIKER (1792-1873), som hadde vært enkemann i mange år. Den nesten 80 år gamle mannen ble da far til guttene Ole (1870-1939) og Gabriel (1872-1915). Han var sønn av HANS OLSEN SØRUM/RUSTAND (1744-1808) og KARI OLSDATTER SKARANSETER/STORØDEGÅRDEN (1755-1842).

I årene etter at Aaste ble enke hadde hun nok hjulpet Nils en del med husstellet, og kanskje da flyttet opp til Skarrud. Hun fikk 2. februar 1870 en sønn som ble døpt Ole, og ved dåpen ble enkemann Nils Hansen Vikar oppgitt som far. Ole ble senere en kjent kar i bygda. Han gikk under navnet Aasteola, og var i sin ungdom Ådalens beste skøyteløper. Aaste fikk 18. mai 1872 igjen en *Uækte* sønn, Gabriel, med Nils, som da var 80 år gammel.

Da Nils var blitt enkemann, tok han en tur i Amerika og bodde der noen år fra 1861. Etter at han kom hjem til Norge, traff han nok Aaste for så å få barn med henne. Han har stor etterslekt både i Amerika og i Norge fra sitt ekteskap.

I 1875 bodde Aaste i Skarrud med bidrag fra fattigkassen, og drev med håndarbeid. Hun giftet seg igjen på sine eldre dager 8. oktober 1882 i Viker kirke med PEDER GUDBRANDSEN LUNDSTAD/KOLLEN, som bodde som enkemann i Sognekkollen under Enger i Lunder. Han var født 14. april 1823 i Lundstad under Aure i Sør-Aurdal.

I 1900 bodde Aaste i Kvernbråten og jobbet med spinning. Hun døde 7. januar 1913 i Solheim av alderdomssvakhet, og ble gravlagt 15. januar i Nes kirke.

1833-35

Hvor Ole befant seg i disse årene er usikkert, men siden han får barn med Lisbeth Eriksdatter både i 1832 og 1836, har han muligens levd sammen med henne en del av denne tiden. Hun har ganske sikkert bodd i Strandeeie hele denne perioden. Ole var i 1832 tjener på Ringerud og i 1836 på Holte.

1836

Ole tjener på Holte da han får sitt trettende barn og sjette sønn, Erik. Moren er LISBETH ERIKSDATTER, og dette er deres femte barn.

¹³⁾ ERIK OLSEN JONSRUD, født 5. juni 1836 i Strandeeie og døpt 18. september i Viker kirke. Han blir konfirmert 28. september 1856 og gift 13. november 1859 i Viker kirke med MARIT OLSDATTER, født 1831 i Hedalen, datter av OLE OLSEN LANDSEIE.

I 1865 bor de i Johnsrud under Strande, og i 1875 i Bråten, der Erik er husmann med jord og tømmerhugger. De har seks barn, hvorav tre er døde før de ble to år gamle. Marit dør allerede 21. mars 1877 i Bråten, og blir gravlagt 31. mars i Viker kirke.

Erik giftet seg annen gang 20. mars 1880 i Begnadalen kirke i Sør-Aurdal med TORA MIKKELSDATTER GUNNARUD, født 1835 i Sør-Aurdal av foreldre MIKKEL GUNNARSEN GUNNARUD og KARI OLSDATTER NERBYEIE. Ekteskapet var mest sannsynlig barnløst. Erik døde 7. august 1885 i Elsrudeie, og ble gravlagt 12. august i Viker kirke. Tora emigrerte 24. mai 1889 til Amerika med båten *Rollo*, og kom til Chicago.

1837-1842

Så kommer en stille periode for Ole. Vi ser at han er tilbake på Strande, og dette kan stemme med teorien om at han har bodd en del sammen med Lisbeth Eriksdatter, mor til fem av hans barn.

Han kalles Ole Skagnes da barna Andreas og Jørand konfirmeres 23. august 1840, begge 16 år gamle, og også i 1842 da datteren Ingrid (Inger) på 19½ år står for presten.

1843

Ole tjener på Strande da han 1. juli 1843 får sitt 14. barn, hans syvende sønn, Anders. Han gifter seg nå for første gang 13. august samme år i Viker med barnemoren SIGRID TORKILSDATTER, født i Neseie og døpt 17. juli 1808 i Viker kirke. Hun er datter av TORKILD OLSEN (1770-1844) og ANNE NILSDATTER (1771-1851).

Sønnen Anders blir altså født før vielsen, og det står i kirkeboken at dette er Sigrids andre leiermål. Jeg har ikke funnet noe om hennes førstefødte.

¹⁴⁾ ANDERS OLSEN HAUGEN, født 1. juli 1843 i Lundeeie og døpt 10. september i Vikar kirke. Han giftet seg 26. desember 1865 i Vikar kirke med INGER OLSDATTER GRAVOBRÅTEN, født 6. september 1834 i Hengsleeie og døpt 4. oktober i Vikar kirke, datter av OLE IVERSEN HENGSLIEIE/GRAVOBRÅTEN (1795-1882) og GURI OLSDATTER (1796-1875).

Anders og Inger emigrerer 15. april 1873 til Amerika med to barn. Før det har de vært bosatt i Hengsle og i Lundeeie. Anders jobbet i 1865 som faren med tømmerfløting.

1844-1864

Ole er gift og har slått seg til ro. Alle hans barn konfirmeres nå på rekke og rad i Vikar kirke:

Halvor 1. september 1844, 17½ år
Kirsti samme dag, 18 år
Anne d. y. 30. august 1846, 17 år
Nils 17. august 1848, 26 år
Anders d. e. samme dag, 17½ år
Aasta 28. juli 1850, 18½ år
Erik 28. september 1856, 20 år.

I tillegg ble Tolline konfirmert 4. oktober 1846 i Haug kirke, 18 år gammel, og Anders d. y. i Nes kirke 7. juli 1861.

1865

I 1865 bor Ole Andersen og kona Sigrid i Gravlihaugen, og Ole jobber som tømmerfløter. De losjerer hos Ole Olsen Gravli (1823-1908) som eide Gravlihaugen fra 1858 til omkring 1900, og drev landhandleri der.

Andre i Gravlihaugen er Ole Olsens kone Kjersti Andersdatter (1848-1902) og Jørand Andersdatter (1787-1868), som har livøre. Jørand's far, Anders Olsen Gravlihaugen (1737-1822), hadde eid plassen fra 1778 til 1812 fram til Jørand og mannen Knut Olsen Gravli (1765-1836) tok over. Jørand var tremenning til Ole Andersen.

1866-1875

Ole Andersen Persokrud døde 8. november 1871 som fattiglem på Plassen i Ådal, som vel er identisk med Gravliassen. Han ble gravlagt 14. november i Nes kirke.

I folketellingen for 1875 er Sigrid Torkildsdatter oppført som enke i Gravliassen, delvis understøttet av fattigkassen. Hun livnærer seg litt med spinning.

Sigrid døde 25. januar 1888 i Neseie under legeoppsyn, og ble gravlagt 30. januar i Nes kirke.

Oppsummering

Ole fikk altså syv døtre og syv sønner med syv forskjellige damer i løpet av 21 år - 21 er jo også delbart på 7! Han har fått minst 52 barnebarn, 90 oldebarn og 134 tippoldebarn som jeg har oversikt over. Det er sikkert mange flere, og han har stor etterslekt både her på Ringerike og andre steder. Av de 14 barna levde 12 opp, mens to døde som små.

Jo mer man prøver å sette seg inn i livet til slike personer, desto flere ubesvarte spørsmål. Kjente Ole alle sine barn? Han kjente sikkert en del av dem siden han fikk flere barn med mange av mødrene. Var alle barna virkelig hans, eller var han «gentleman» og tok på seg skylda når jenta havnet i uløkke?

Hvordan forholdt egentlig disse jentene seg til hverandre? Mange av dem som fikk barn med Ole arbeidet jo sammen, og visste om hverandre. Jeg tenker spesielt på Strande, der tre av jentene bodde da Ole fikk sine tre første barn.

Hvordan var det for barna da de vokste opp og gikk sammen til konfirmasjon? Visste de at de var halvsøsken? Lekte de sammen? Det er mange spørsmål her som vi aldri får svar på. Det som er sikkert nok er at Ole Andersen var en spesiell kar.

Det er heller ikke sikkert at siste ord er skrevet om Ole. Det er en del perioder i hans liv som er ukjente. Han har ganske sikkert vært utenbygds i en del av denne tiden, og kanskje dukker det opp flere opplysninger om ham fra andre bygder?

Barnebarn av Ole Andersen Persokrud

Som vi har sett fikk Ole Andersen Persokrud hele 14 barn. Vi kjenner til 52 barnebarn, og har oversikt over 99 oldebarn og 134 tipp-oldebarn. Det finnes sikkert mange flere både i Norge og Amerika. Her er oversikten over barnebarna:

- 1) ANNE OLSDATTER (1821-1829)
- 2) INGRID OLSDATTER PERSOKRUD (1822-1891)

Barn med Gudbrand Olsen Rua:

- a. GUDBRAND GUDBRANDSEN NORDDALEN, født 7. september 1851 i Lyhaug, Strande og døpt 14. september i Viker kirke. Gift med KARI NILSDATTER ENGERLIA, født 2. mai 1850 i Engereie og døpt 12. mai i Viker kirke, datter av NILS HANSEN NORDDALEN (1821-1883) og BERTE ELLINGSDATTER RINGERUD (1829-1891). Hun døde 27. oktober 1904 i øvre Norddalen, Blakstvedt, og ble gravlagt 7. november i Viker kirke. Gudbrand fikk i 1910 et barn med OLIA ERIKSDATTER ROLID. født 23. mai 1878 i Skarrudeie og døpt 14. juli 1878 i Viker kirke, datter av ERIK TORKILDSSEN ROLID f. 1846 og GUNHILD ARNESDATTER FEKJARBRENNNA (1845-1925).

Han giftet seg 25. mai 1913 i Viker kirke med GUNNILD OLSDATTER HULBÆKVIKEN, født 19. juli 1858 i Skagneseie, døpt 1. august i Viker kirke, datter av OLE OLSEN HULBÆKVIKEN (1832-1916) og MARIT OLSDATTER HARDHAUG (1832-1911). Gudbrand døde 15. november 1943 i Norddalen.

Barn med Torkel Palmesen Engen:

- b. ANNE MARIE TORKILDSDATTER, født 1857 i Lundeeie. Hun døde og ble gravlagt 19. september 1857 i Viker kirke.
- 3) NILS OLSEN STRANDEEIE (1822-1856)

Barn med Kjersti Olsdatter Fekjarbrenna :

- a. GUDBRAND NILSEN ØVREENGEN, født 15. august 1852 i Rambergeie og døpt 29. august i Viker kirke. Han giftet seg med TORINE THORSDATTER SANDVIKEN, født 28. desember 1852 i Sandvika og døpt 6. februar 1853 i Viker kirke, datter av THOR NILSEN SANDVIKEN (1818-1903) og KARI ANDERSDATTER (1812-1889).
- b. OLE NILSEN, født 14. januar 1854 i Rambergeie, døpt 19. februar i Viker kirke. Han døde 13. november 1860 i Nygård, Viker, og ble gravlagt 22. november i Viker kirke.

- c. GJERTRUD NILSDATTER, født 23. september 1855 i Søndre Ramberget (Rambergplassen før 1860) og døpt 21. oktober i Viker kirke. Hun giftet seg med ANDREAS ARNESEN NYGAARD, født 1. august 1854 i Bjoneie, Gran, sønn av ARNE ARNESEN HØGLOFT (f. 1812) og HELVIG OLSDATTER (f. 1809). Andreas døde 30. desember 1933 i Nygård, Viker. Gjertrud døde 25. september 1908 i Nygård, og ble gravlagt 3. oktober i Viker kirke.

- 4) ANDREAS OLSEN TØMMERVIKEN (1824-1907)

Barn med Aase Mathea Gudbrandsdatter:

- a. GUNHILD MARIE ANDREASDATTER, født 23. februar 1854 i Tossevikeie og døpt 2. april i Viker kirke. Hun fikk sønnen Andreas i 1879 med LARS JOHNSEN, født 8. november 1859 i Elsrudeie og døpt 5. februar 1860 i Viker kirke. Han var sønn av Andreas Olsens søster Jørand Olsdatter og JOHN OLSEN JOBRÅTEN (f. 1816).

Gunhild giftet seg 7. januar 1883 i Ådal med ENGEBRET ENGEBRETSEN, født 19. mars 1842 i Hønefoss.

- b. GUDBRAND ANDREASEN SOLIHAGEN, født 2. februar 1856 i Storvika og døpt 24. mars i Viker kirke. Han giftet seg med ELINA IVERS DATTER GUTUDALS EIE, som var født senhøst 1863 på Brandbu.
- c. OLAVA RANDINE ANDREASDATTER TØMMERVIKEN, født 7. april 1859 i Fjøsveikeie og døpt 13. juni i Viker kirke. Hun giftet seg med JOHAN PEDERSEN HELGESTUEN, født 30. august 1847 i Sandvika og døpt 23. januar 1848 i Viker kirke, sønn av PEDER GUSTAV NIELSSON NORDQVIST (d. 1884) og RØNNAUG HELGESDATTER GRØTERUD (1817-1901).

Olava døde 21. januar 1921 i Helgestua, Viker, og ble gravlagt 1. februar i Viker kirke.

- d. JENS MARTIN ANDREASSEN. født 27. juli 1862 i Tossevika og døpt 19. oktober i Viker kirke.
- e. ANNE MATHEA ANDREASDATTER, født 9. mars 1866 i Gryteeie og døpt 3. juni i Viker kirke.
- f. CHRISTIAN ANDREASEN ble født 8. desember 1868 i Strandeeie og døpt 6. juni i Viker kirke. Han giftet seg med HAAGINE HANSEN som var født 1. juni 1856 i Aker.

5) JØRAND OLSDATTER (1824-1905)

Barn med Peter Andersen:

- a. ANDERS PETERSEN, født 26. september 1846 i Sandvikaie og døpt 6. oktober i Vikar kirke. Han døde 19. august 1848 samme sted, og ble gravlagt 23. august i Vikar kirke.

Barn med John Olsen Jobråten:

- b. OLE JOHNSEN HAUGSTUEN, født 24. Oktober 1855 i Elsrudeie og døpt 17. november i Vikar kirke. Han giftet seg med KAREN JOHANDATTER VALDERSTØEN, født 18. juni 1845 i Norderhov, datter av JOHAN PEDERSEN VALDERSTØEN (1816-1883) og ANNE ESPARIA OLSDATTER (f. 1819). Karen døde 3. oktober 1926 i Solhaug, og ble gravlagt 10. oktober i Hval kirke. Ole døde 3. mai 1919 på Heen, og ble gravlagt 10. mai i Hval kirke.
- c. LARS JOHNSEN, født 8. november 1859 i Elsrudeie og døpt 5. februar 1860 i Vikar kirke. Han fikk barn med Gunhild Marie Andreasdatter (se nr 4a).
- d. ELSE JOHNSDATTER, født 3. august 1863 i Vikereie og døpt 30. august i Vikar kirke.

6) KIRSTI OLSDATTER SVARTBRÅTEN (1826-1914)

7) ERIK OLSEN (1826-1828)

8) HALVOR OLSEN (1827-1885)

Barn med Inger Olsdatter:

- a. OLE HALVORSEN, født 25. oktober 1852 i Somdalseie og døpt 17. juli 1853 i Vikar kirke. Han giftet seg med ELSE ANDERSDATTER, født 18. mars 1856 i Flaskerudeie og døpt 25. mai i Vikar kirke, datter av ANDERS ANDERSEN RINNAHAGEN (f. 1832) og RAGNHILD ELLENSDATTER ODDEN (f. 1833). Hun døde 8. august 1884 i Fjøsviceie, og ble gravlagt 14. august i Vikar kirke.

Ole giftet seg igjen med Live Olsdatter Bergsundlia, født 23. august 1849 i Bergsundeie og døpt 14. oktober i Vikar kirke, datter av OLE HELGESEN BERGSUNDLIA (1808-1889) og KARI SYVERSDATTER AASTERUD (1806- 1907). Live døde 11. november 1928 i Nymo, Skollerud og ble gravlagt 19. november i Norderhov kirke. Ole døde 17. august 1923 i Nerby, Hallingby og ble gravlagt 24. august i Hval kirke.

- b. MARTIN HALVORSEN, født 2. september 1854 i Fjøsviceie og døpt 15. oktober i Vikar kirke.

Han døde 3. august 1859 i Fjøsviceie, og ble gravlagt 9. august i Vikar kirke.

- c. BERTHE HALVORSDATTER, født 5. oktober 1856 i Fjøsviceie og døpt 29. mars året etter i Vikar kirke.
- d. MARTHA HALVORSDATTER, født 26. mars 1859 i Fjøsviceie, døpt 13. juni i Vikar kirke. Hun giftet seg med OLE PEDERSEN GUSSGARDEIE, født 24. juni 1858 i Semmeneie og døpt 19. september i Norderhov kirke, sønn av PEDER AMUNDSEN SEMMENEIE (f. 1823) og SIGRI NILSDATTER (1821-1858).
- e. KAREN HALVORSDATTER, født 4. desember 1861 i Fjøsviceie og døpt 25. mai 1862 i Vikar kirke. Gift med OLE ASLESEN FLASKERUD, født 30. september 1864 i Somdalseie, døpt 4. juni 1865 i Hval kirke, sønn av ASLE KNUTSEN ENGEN (f. 1826) og MARI NUBSDATTER SYVERSMOEN (1834-1894).

Ole and Karen Flaskerud

conniemoenbrown originally shared this
19 Feb 2012 Postcard / Family Photo
Ole Astasen Flaskerud and Karen Halvorsen wedding, Hickson, ND
29 Jun 1888

De utvandret til Amerika, der de fikk flere barn. Karen døde 28. januar 1899, men det er uklart hvor. Ole ble gravlagt i Viking Lutheran Cemetery i Maddock, Nord-Dakota.

- f. MAREN HALVORSDATTER, født 24. mai 1864 i Fjøsviceie og døpt 19. juni i Vikar kirke. Hun giftet seg med ANDERS MAGNUS OLAUSEN HØYSET, født 1858 i Krogstad, Bohuslän, Sverige, sønn av OLAUS ANDERSEN.
- g. MARIA HALVORSDATTER, født 29. mai 1868 i Fjøsviceie, døpt 5. juli i Vikar kirke.

- h. ANDERS HALVORSEN, født 15. oktober 1871 i Fjøsviceie og hjemmedøpt samme dag. Døde allerede 25. oktober samme år, og ble gravlagt 2. november i Vikar kirke.
- i. INGEBORG HALVORSDATTER, født 8. juni 1873 i Fjøsviceie og døpt 6. juli i Vikar kirke. Gift med PETTER GUDBRANDSEN KJERSTISTUEN, født 10. juni 1870 i Kjerstistuen, Østre Bergsund, døpt 31. juli i Hval kirke, sønn av GUDBRAND PEDERSEN og KAREN GUDBRANDSDATTER KJERSTISTUEN (1845-1906).
- 9) TOLLINE OLSDATTER (1828-1879)
- 10) ANNE OLSDATTER (f. 1829)
Barn med Gudbrand Palmesen Øen:
- a. PALME GUDBRANDSEN ØEN, født 29. september 1855 i Øen og døpt 24. mars året etter i Vikar kirke.
De fikk også tvillinger ca. 1860.
- 11) ANDERS OLSEN DÆLASTUEN (F. 1831)
Barn med Inger Torine Syversdatter:
- a. GUDBRAND ANDERSEN DÆHLASTUEN, født 4. mars 1854 i Klæstadeie, døpt 26. mars i Gran prestegjeld.
Barn med Anne Syversdatter:
- b. INGER ANDERSDATTER, født 11. mai 1856 i Bergsundeie, døpt 3. august i Vikar kirke. Hun emigrerte i 1877 og giftet seg 15. september samme år i Prairie Farm Town, Barron Co., Wisconsin med OLE SYVERSON, født 12. januar 1848 av foreldre SYVER TORKILDSEN FINNEPLASSEN (1806-1888) og KIRSTI SYVERSDATTER HVALSEIE (f. 1824). Ole hadde emigrert fra Ådal i 1872, og traff nok Inger ganske raskt etter at hun kom til Amerika. De bosatte seg i Prairie Farm Town, Ifølge folketellingen i 1900 hadde de fått tolv barn, hvorav ni var i live.
- c. BERTA ANDERSDATTER, født 5. februar 1858 i Fjøsviceie og døpt 23. mai i Vikar kirke. Døde 11. august 1861 i Fjøsviceie og ble gravlagt 17. august i Vikar kirke.
- d. CHRISTIAN ANDERSEN, født 4. februar 1860 i Fjøsviceie og døpt 3. juni i Vikar kirke. Døde 26. august 1861 i Fjøsviceie, og ble 31. august gravlagt i Vikar kirke.
- e. BERTHE ANDERSDATTER, født 21. januar 1862 i Fjøsviceie og døpt 25. mai i Vikar kirke.
- f. KAREN ANDERSDATTER, født 11. mars 1864 i Fjøsviceie og døpt 19. juni i Vikar kirke.
- g. ANNE ANDERSDATTER, født 14. februar 1866 i Fjøsviceie og døpt 24. juni i Vikar kirke. Døde 23. oktober 1868 i Fjøsviceie og ble 2. november gravlagt i Vikar kirke.
- h. ANDREAS ANDERSEN, født 7. februar 1868 i Fjøsviceie og døpt 8. mai i Hval kirke. Døde 6. november 1868 i Fjøsviceie og ble 23. november gravlagt i Vikar kirke.
- i. OLE ANDREAS ANDERSEN, født 22. september 1869 og døpt 28. november i Hval kirke.
- j. MARTHA ANDERSDATTER, født 23. april 1871.
- 12) AASTE OLSDATTER (1832-1913)
Barn med Lauritz Kahrs:
- a. LARS LAURITZEN, født 21. april 1854 i Strandeie og døpt 11. juni i Vikar kirke.
Barn med Anders Arnesen Sørumsie:
- b. MARTIN ANDERSEN, født 22. april 1857 i Elsrudeie og døpt 14. juni i Vikar kirke. Gift med KARI OLSDATTER BRÅTEN, født 28. desember 1853 i Bråten, Nes og døpt 7. mai i Vikar kirke, datter av OLE ARNESEN BRÅTEN (1817-1907) og OLEA MIKKELSDATTER BRAKA (1823-1919).
Martin døde 19. mars 1939 i Solheim på Nes. Kari døde der 16. juni samme år.
Barn med Gudbrand Olsen Ramberget:
- c. MARIA GUDBRANDSDATTER RAMBERGET, født 24. mars 1860 på Skarrud og døpt 3. juni i Vikar kirke. Gift med PALME FINGARSEN RUNDHAUG, født 20. desember 1857 i Nedre Rundhaug, Elsrud, og døpt 17. februar 1858 i Vikar kirke, sønn av FINGAR PALMESEN RUNDHAUG (1827-1916) og GURI OLSDATTER GJERDINGE (1828-1891).
- d. OLIA GUDBRANDSDATTER, født 8. desember 1862 i Vatnebråten, døpt 11. januar 1863 i Vikar kirke.
- e. ERIK GUDBRANDSEN ASKESTRAND, født 1. mai 1866 i Elsrudeie og døpt 20. mai i Vikar kirke. Gift med OLAVA ERIKSDATTER ROLID, født 29. januar 1869 og døpt 7. mars i Vikar kirke, datter av ERIK TORKILDSEN ROLID (1846-1932) og GUNHILD ARNESDATTER FEKJARBRENNÅ (1845-1927).
Erik døde i 1945, og Olava i 1948.

Barn med Nils Hansen Rustand:

- f. OLE NILSEN STENSVOLD, født 2. februar 1870 i Skarrud og døpt 3. april i Viker kirke. Gift med KAREN OLSDATTER FLATTUM, født 25. januar 1866 i Gutudalseie, datter av OLE OLSEN og ELLEN MARIE ERIKSEN. Ole døde 16. mai 1939 i Stensvold, og Karen 15. juni 1942 på Drammen sykehus.
- g. GABRIEL NILSEN, født 8. mai 1872 på Skarrud og døpt 2. juni i Viker kirke. Han giftet seg med OLIA ERIKSDATTER ROLID, født 23. mai 1878 i Skarrudeie og døpt 14. juli i Viker kirke, datter av Erik Torkildsen Rolid og Gunhild Arnesdatter Fekjabrenna. Gabriel døde i 1915.
- 13) ERIK OLSEN (1836-1885)
Barn med Marit Olsdatter:
- a. ANNE ERIKSDATTER, født 19. mars 1862 i Strandeeie og døpt 4. mai i Viker kirke.
- b. GUNHILD ERIKSDATTER, født 14. desember 1863 i Strandeeie og døpt 10. april 1864 i Viker kirke.
- c. OLE ERIKSEN, født 15. september 1865 i Johnsrud og døpt 14. oktober i Viker kirke. Han døde 7. august 1867 i Strandeeie, og ble gravlagt 10. august i Viker kirke.
- d. ERIK ERIKSEN, født 24. juni 1867 i Johnsrud og døpt 21. juli i Viker kirke.
- e. OLIA ERIKSDATTER, født 12. mars 1870 i Strandeeie og døpt 15. april i Viker kirke. Hun døde 23. desember 1871 på Strande, og ble gravlagt 6. januar året etter i Viker kirke.
- f. LARS ERIKSEN, født 10. desember 1871 i Strandeeie og døpt 28. mars 1872 i Viker kirke. Han døde 21. august samme år, og ble gravlagt 28. august i Viker kirke.
- 14) ANDERS OLSEN HAUGEN (f. 1843)
Barn med Inger Olsdatter Gravbråten:
- a. OLIA ANDERSDATTER, født 22. april 1866 i Hengsleeie, Nes, og døpt 21. mai i Nes kirke.
- b. GUNNILD ANDERSDATTER, født 22. september 1868 i Lundeeie og døpt 1. november i Nes kirke.

Fra gulnede aviser

Ringeriges Ugeblad, 16. januar 1846

En Person ved Navn Jacob Trulsen, omtrent 40 Aar gammel, nu boende paa Sagvolden paa Toten, hvor han er sat under Tiltale for Tyveri m. m., har forklaret, at han er født paa Røste i Aadalen, hvor han har opholdt sig til sit 20de Aar, tjente derpaa et Par Aar paa Drolshammer i Sogndalen, giftede sig med Enken Anne Ellingsdatter paa Gaarden Sæter og reiste derefter til Toten. Til flere af de under Sagen afhørte Personer skal denne Angjældende have fortalt, at han under sit Ophold i Aadalen eller Sogndalen mishandlede en Person saaledes, at

denne døde nogle Uger derefter, men at han skal have forsonet sig med Enken. Da jeg er beordret til som Referent at optage et Thingsvidne i denne Anledning, maa jeg herved anmode dem, som maatte kunne meddele nogen Oplysning om fornævnte Mishandling eller Tiltaltes Forhold iøvrigt, om at anmelde Saa-dant enten for Undertegnede eller for nærmeste Lensmand.

Borger den 13de Januar 1846

Hygen

Straffanger i Hønefoss distriktsfengsel (1874)

Listene over innsatte i Hønefoss distriktsfengsel er nå kommet fram til 1874. Dette året satt 37 personer i arresten, og to av disse hadde to dommer.

av Tom Larsen

Rundt tre fjerdedeler av klientellet var fra distriktet, mens de øvrige var fra det sørlige østlandsområdet - samt en svenske. Det var syv kvinner som satt her, og fire av disse var blitt besvangret av tre forskjellige menn.

Yngstemann på listen var Andreas Gulbrandsen Lundstad, bare 11 år gammel, som hadde gjort seg skyldig i tyveri. Han slapp å sone, men fikk åtte slag ris inne i fengslet.

Johan Peter Berntsen Lie fra Norderhov fikk 120 dager for innbruddstyveri, og så lenge hadde ingen tidligere sittet i Hønefoss distriktsfengsel. En særskilt tragisk sak finner vi også: Martin Johannesen på Berg i Haug var blitt dømt for delaktighet i barnefødsel i dølgsmål, men slapp likevel unna med 25 dager på vann og brød.

Løbe-No. 1. Peter Andersen Maarud (?) fra Aremark.

See Varetægtsjournal N° 49 for 1873. *Forbrydelse*: Drukkenskap og Fornærmelse mod Politiet.

Ved hvilken Underret tiltalt: Kongsberg Politikammer den 16 September 1873 stor 3 - tre Spdler. *Naar og efter hvis Ordre indkommet*: Mandag den 12te Januar 1874 Kl 2 Efterm. Politimesteren i Hønefos af s. D.

Efter hvilken Dom eller Resolution: Buskeruds Amts Resolution af 22 Oktober 1873.

Straffen. Vand og Brød: 3 - tre Dage.

Løsladt: Torsdag den 15 Januar 1874 atter indsat i Varetægt Kl 2 Eftermid.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 3 Dage 72 s

Løbe-No. 2. Engebret Christiansen Havigbakken af Lunder.

See Varetægtsjournal N° 52 for 1873. *Forbrydelse*: Tyveri. *Ved hvilken Underret tiltalt*: Ringerikes.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Søndag den 18 Januar 1874 Kl 12 Middag, Fogden i Ringerike af 17 Januar 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution*: Underretsdom af 12 Januar 1874.

Straffen. Fangekost: 16 - sexten Dage. *Løsladt*: Tirsdag den 3 Februar 1874 Kl 12 Middag.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 13 Dage a 24 s Spd 2 - 72 s, Vask 4 s

Forpleining 3 Dage 72 s

Løbe-No. 3. Jens Olsen af Kongsvinger.

See Varetægtsjournal N° 6 for 1874. *Forbrydelse*: Tyveri. *Ved hvilken Underret tiltalt*: Ringerike.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Fredag den 20 Februar 1874 Kl 9 Formid. Fogden i Ringerike af 19 Febr. 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution*: Underretsdom af 10 Februar 1874.

Straffen. Vand og Brød: 15 - femten - Dage. *Mellemfristedage*: 2 - to Dage.

Løsladt: Mandag den 9 Marts 1874 Kl 9 Form.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 8 Dage 1 - 72 s, Vask 4 s, 1 Skjorte 68 s

Forpleining i 9 Dage 1 - 96 s, Vask 2 s

Løbe-No. 4. Gulbrand Torkildsen af Eidsvold.

See Varetægtsjournal N° 50 for 1873. *Forbrydelse*: Overfald og Legemsfornærmelse.

Ved hvilken Underret tiltalt: Ringeriges. *Naar og efter hvis Ordre indkommet*: Torsdag den 26de Februar 1874 Kl 9³/₄ Formid. Politimesteren i Hønefos af 25de Februar 1874.

Efter hvilken Dom eller Resolution: Underretsdom af 19 Februar 1874.

Straffen. Vand og Brød: 20 - tyve Dage. *Mellemfristedage*: 4 - fire Dage.

Løsladt: Søndag den 22 Marts 1874 Kl 9³/₄ Formid.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 2 Dage 48 s

Forpleining 22 Dage 4 - 48 s, Vask 6 s

Løbe-No. 12. Ole Andersen af Jevnaker.

See Varetægtsjournal N° 42 for 1874. *Forbrydelse:* Tyveri. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringeriges. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Tirsdag den 2 Juni 1874 Kl 3 Efterm. Politimesteren i Hønefos af s. D. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Underretsdom af 28 Mai 1874. *Straffen. Vand og Brød:* 15 - femten Dage. *Mellempfristdage:* 2 - to Dage. *Løsladt:* Tirsdag den 19 Juni 1874 Kl 3 Efterm. *Omkostninger og af hvem betalte:* Reisepenge 1½ Mil 9 s
Forpleining 17 Dage 3 - 48 s, Vask 6 s

Løbe-No. 13. Edvard Henriksen Teigen af Kongsberg.

Alder: 17 Aar. *Høide:* under middels. *Statur:* tykfalden. *Øine:* mørkblaa. *Haar:* noget mørkt. *Forbrydelse:* Slet Forhold i Tjeneste. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Politimesteren i Kongsberg den 10 Novbr 1873 stor 10 - ti - Spdler. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Tirsdag den 16 Juni 1874 Kl 7 Eftermid. *Fogden i Ringerike af 5 Juni 1874.* *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 30 Mai 1874. *Straffen. Fangekost:* 20 - tyve Dage. *Løsladt:* Mandag den 6 Juli 1874 kl 7 Eftermid. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 14 Dage Spd 2 - 96 s, Vask 4 s
Forpleining 6 Dage 1 - 24 s, Vask 2 s

Løbe-No. 14. Karen Halvorsdatter Lamoen af Norderhov.

Alder: 35 Aar. *Statur:* middels. *Høide:* do. *Øine:* blaa. *Haar:* mørkt men skaldet. *Forbrydelse:* Besvangrelse med 3 forskjellige Mandspersoner. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerige. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Fredag den 3 Juli 1874 Kl 1½ Efterm. *Fogden i Ringerige af 22 Juni 1874.* *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Underretsdom af 16 Mai 1874. *Straffen. Fangekost:* 32 - to og tredve Dage. *Løsladt:* Tirsdag den 4 august 1874 Kl 1½ Eftermid. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 28 Dage 5 - 72 s, Vask 8 s
Forpleining 4 Dage 96 s

Løbe-No. 15. Johan Peter Berntsen Lie af Norderhov.

See Varetægtsjournal N° 39 for 1874. *Forbrydelse:* Indbrudstyveri. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringeriges. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Tirsdag den 7 Juli 1874 Kl 7¾ Efterm. *Fogden i Ringerige af samme Dag.* *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Overretsdom af 29 Juni 1874. *Straffen. Fangekost:* 120 - et hundre og tyve Dage. *Løsladt:* Onsdag den 4 November 1874 Kl 7¾ Eftermid. *Omkostninger og af hvem betalte:*

Forpleining 24 Dage	Spd 4	36 s, Vask 8 s	1 Par Støvler	1
Forpleining 31 Dage	6	24 s, Vask 10 s	1 Skjorte	84 s
Forpleining 30 Dage	6	Vask 8 s	1 par Strømper	42 s
Forpleining 31 Dage	6	24 s, Vask 10 s	Forpleining 4 Dage	96 s

Løbe-No. 16. Olaus Pedersen Jenshagen af Norderhov.

Alder: 20 Aar. *Høide:* middels. *Statur:* do. *Øine:* blaa. *Haar:* rødt. *Forbrydelse:* Overfald paa sagesløs Mand. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerige. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Mandag den 20 Juli 1874 Kl 7¼ Eftermid. *Fogden i Ringerike af s. D.* *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Underretsdom af 18 Juni 1874. *Straffen. Vand og Brød:* 10 - ti - Dage. *Mellempfristdage:* 1 - en Dag. *Løsladt:* Fredag den 31 Juli 1874 Kl 7¼ Efterm. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 11 Dage 2 - 24 s, Vask 4 s

Løbe-No. 17. Anne Embretsdatter Veiene af Norderhov.

Alder: 35 Aar. *Høide:* under mid. *Statur:* middels. *Øine:* graablaa. *Haar:* mørkt. *Forbrydelse:* Besvangrelse med 3 forskjellige Mandspersoner. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerikes. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Torsdag den 30 Juli 1874 Kl 8½ Efterm. *Fogden i Ringerike af 21 Juli 1874.* *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Overretsdom af 6 Juli 1874 og Buskeruds Amts Resolution af 20 Juli 1874. *Straffen. Fangekost:* 32 - to og tredve Dage. *Løsladt:* Mandag den 31 August 1874 Kl 8½ Efterm. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 1 Dag 24 s
Forpleining 31 Dage 6 - 24 s, Vask 10 s

Løbe-No. 18. Thomas Anton Olsen af Hole.

See Varetægtsjournal N° 56 for 1874. *Forbrydelse:* Unkladelse af møde ved Forhør.
Ved hvilken Underret tiltalt: Sorenskriveren i Ringerike den 11 Juni 1874 stor 5 - fem - Spdler.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Onsdag den 5 August 1874 Kl 1 Eftermid, Fogden i Ringerike af 3 August 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 31 Juli 1874.
Straffen. Vand og Brød: 3 - tre Dage. *Løsladt:* Lørdag den 8 August 1874 Kl 1 Efterm.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 3 Dage 72 s

Løbe-No. 19. Peder Helgesen Veme af Norderhov.

Alder: 52 Aar. *Høide:* over mid. *Statur:* tynd og mager. *Øine:* blaa. *Haar:* lyst. *Forbrydelse:* Ulovligt Brendevinssalg. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ved Overrettsdom af 20 Juli 1874 stor 15 - femten Speciedaler.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Søndag den 16 August 1874 Kl 8½ Formid. Fogden i Ringerike af 4 August 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskerud Amts Resolution af 3 August 1874.
Straffen. Vand og Brød: 6 - sex - Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en - Dag.
Løsladt: Søndag den 23 August 1874 Kl 8½ Formid.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 7 Dage 1 - 48 s, Vask 2 s

Løbe-No. 20. Hans Andreas Johannesen Semmeie af Aadalen.

See N° 31 for 1868. *Forbrydelse:* Gadeuorden.
Ved hvilken Underret tiltalt: Politimesteren i Hønefos den 19 April 1874 stor 2 - to - Spd.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Torsdag den 27 August 1874 Kl 1 Eftermid. Politimesteren i Hønefos af 24 Aug. 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 20 Aug. 1874.
Straffen. Vand og Brød: 2 - to Dage. *Løsladt:* Lørdag den 29 August 1874 Kl 1 Efterm.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 2 Dage 48 s

Løbe-No. 21. Christian Henrik Erlandsen af Christiania.

See N° 10 for 1872. *Forbrydelse:* Drukkenskab og opsætsighed. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Christiania Politikammer den 21 April 1874 stor 3 - tre - Spdler.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Lørdag den 29 August 1874 Kl 8½ Efterm. Fogden i Ringerike af 17 August 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Christiania Stifts Resolution af 19 Juni 1874.
Straffen. Vand og Brød: 3 - tre - Dage. *Løsladt:* Tirsdag den 1 September 1874 Kl 8½ Efterm.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 2 Dage 48 s, Reisepenge 30 s
Forpleining 1 Dag 24 s

Løbe-No. 22. Caroline Pedersdatter Granumseie af Hønefos.

Alder: 32 Aar. *Høide:* middels. *Statur:* før. *Øine:* blaa. *Haar:* brunt.
Forbrydelse: Besvangrelse med 3 forskellige Mandspersoner. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerikes.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Onsdag den 2 September 1874 Kl 11½ Form. Politimesteren i Hønefos af 29 August 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Overrettsdom af 17 August 1874.
Straffen. Vand og Brød: 10 - ti - Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en - Dag.
Løsladt: Søndag den 13 Septemb. 1874 Kl 11½ Form.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 11 Dage Spd 2 - 24 s, Vask 4 s

Løbe-No. 23. Karen Thorine Olsdatter af Hole.

Alder: 45 Aar. *Høide:* over mid. *Statur:* spæd. *Øine:* blaa. *Haar:* blondt. *Forbrydelse:* Samlevnet med gift Mandsperson. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerikes. Mulkt stor 10 - ti - Spd. ved Dom af 7 Aug. 1874 og Sorenskriveren i Ringerike den 11 Juni 1874 stor 3 - tre - Spdler.
Naar og efter hvis Ordre indkommet: Mandag den 7 Sept 1874 Kl 5¼ Efterm, Fogden i Ringerike af 13 Aug. og 11 Aug. 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Underrettsdom af 7 Aug. 1874 og Buskeruds Amts Resolution af 12 Aug. 1874 samt Sammes d^o af 31 Juli 1874.
Straffen. Vand og Brød: 5 - fem Dage og 3 - tre Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en - Dag.
Løsladt: Onsdag den 16 Septemb. 1874 Kl 5¼ Efterm.
Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 9 Dage 1 - 96 s, Vask 2 s

Løbe-No. 24. Lauritz Olsen Nakkerud af Hole.

Alder: 23 Aar. *Høide:* middels. *Statur:* do. *Øine:* blaa. *Haar:* lyst. *Forbrydelse:* Legemsfor nærmelse.
Ved hvilken Underret tiltalt: Ringerike. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Onsdag den 9 Septemb. 1874 Kl 4 Efterm. Fogden i Ringerike af 29 Aug 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Høiesteretsdom af 23 Juni 1874, der ved kgl Resolution af 19 s. M. er befalet fuldbyrdet uden Formildelse.
Straffen. Vand og Brød: 10 - ti - Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en Dag.

Løsladt: Søndag den 20 Sept 1874 Kl 4 Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 11 Dage 2 - 24 s, Vask 4 s

Løbe-No. 25. Tollef Larsen Sjurstuen af Norderhov.

Alder: 36 Aar. Høide: under mid. Statur: middels. Øine: blaa. Haar: mørkt. Forbrydelse: Overfald paa sagesløs Mand. Ved hvilken Underret tiltalt: Ringerike.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Mandag den 21 Sept. 1874 Kl 8½ Formid. Fogden i Ringerike af 14 Sept. 1874. Efter hvilken Dom eller Resolution: Høiesteretsdom af 1 Sept. 1874.

Straffen. Vand og Brød: 15 - femten Dage. Mellemfristdage: 2 - to Dage.

Løsladt: Torsdag den 8 October 1874 Kl 8 ½ Form.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 9 Dage 1 - 96 s, Vask 2 s

Forpleining 8 Dage 1 - 72 s, Vask 2 s

Løbe-No. 26. Peder Johnsen Musketer N° 313 af Norderhov Rode N° 30.

Forbrydelse: Udeblivelse fra Mønstring i Distriktet.

Ved hvilken Underret tiltalt: Valdres Bataillon, 2 - to - Døgns simpel Arrest.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Lørdag den 3 Oktober 1874 Kl 12¼ Middag, Valdres Bataillon af 24 Sept 1874. Efter hvilken Dom eller Resolution: Valdres Bataillons Resolution af 24/7 74.

Løsladt: Mandag den 5 Oktober 1874 Kl 12¼ Middag.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 2 Dage 48 s betalt af ham selv

Løbe-No. 27. Anders Evensen Riseren N° 1474 af Norderhov R: N° 53.

Forbrydelse: ligesaa. Ved hvilken Underret tiltalt: ligesaa.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Lørdag den 3 Oktober 1874 Kl 5¾ Eftermid. Valdres Bataillon af 7 August 1874. Efter hvilken Dom eller Resolution: Valdres Bataillons Resolution af 7/8 74.

Løsladt: Mandag den 3 Oktober 1874 Kl 5¾ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 2 Dage 1 Spd 6 s betalt af ham selv.

Løbe-No. 28. Thorvald Christophersen Røsbyeie af Norderhov.

Alder: 18 Aar, Høide: over mid. Statur: Kraftig. Øine: graablaa. Haar: blondt.

Forbrydelse: Ulovligt Brændevinssalg. Ved hvilken Underret tiltalt: Fogden i Ringerike den 18 Juli 1874 stor 12 - tolv - Speciedaler. Naar og efter hvis Ordre indkommet: Tirsdag den 13 Oktober 1874 Kl 4½ Efterm. Fogden i Ringerike af 18 Sept 1874.

Efter hvilken Dom eller Resolution: Buskeruds Amts Resolution af 17 Sept. 1874.

Straffen. Vand og Brød: 5 - fem - Dage. Løsladt: Søndag den 18 Oktober 1874 Kl 4½ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 5 Dage Spd 1

Løbe-No. 29. Hans Johansen Næsnoen af Aadalen.

Alder: 23 Aar. Høide: under middels. Statur: middels. Øine: blaa. Haar: blondt.

Forbrydelse: Undladelse af at tiltræde Tjeneste.

Ved hvilken Underret tiltalt: Sorenskriveren i Ringerike ved Dom af 12 Sept. 1874 stor 3 - tre - Spdler.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Torsdag den 15 Oktober 1874 Kl 3¾ Efterm. Fogden i Ringerike af 1 Oktober 1874. Efter hvilken Dom eller Resolution: Buskeruds Amts Resolution af 30 Sept 1874.

Straffen. Vand og Brød: 3 - tre Dage. Løsladt: Søndag den 18 Oktober 1874 Kl 3¾ Efterm.

Medbragte foruden nødvendige Klæder: Penge 1 Spd 46½ s. Deraf leveret ham her Reisepenge hjem 30 s og Resten 1 Spd 16½ s sendt Fogden i Ringerike den 19 Oktober 1874.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 3 Dage 72 s

Løbe-No. 30. Anne Nilsdatter af Hønefos.

See Varetægtsjournal N° 76 for 1874. Forbrydelse: Tyveri. Ved hvilken Underret tiltalt: Ringerige.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Tirsdag den 20 Oktober 1874 Kl 4¼ Efterm. Politimesteren i Hønefos af s. D. Efter hvilken Dom eller Resolution: Underretsdom af 16 Oktober 1874.

Straffen. Fangekost: 32 - to og tredve Dage. Løsladt: Lørdag den 21 Novbr 1874 Kl 4¼ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 11 Dage 2 - 24 s, Vask 2 s

Forpleining 21 Dage 4 - 24 s, Vask 6 s

Løbe-No. 31. Engebret Gulbranssen Landværnsmandskab Matr. N° 409 af 1st Division af Valdres Bataillon. *Forbrydelse:* Gjentagen Udeblivelse fra Mønstring i Distriktet og Tjeneste-----.

Ved hvilken Underret tiltalt: Valdres Bataillon den 8 Oktober 1874 4 - fire - Dages simpel Arrest.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Fredag den 23 Oktober 1874 Kl 11 Formid. Valdres Bataillon af 8 Oktober 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Valdres Bataillons Resolution af 8/10 1874.

Løsladt: Tirsdag den 27 Oktober 1874 Kl 11 Formid.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 4 Dage Spd 2 betalt af ham selv

Løbe-No. 32. Jan Gulbrandsen Nordbyeie af Hadeland.

Alder: 17 Aar. *Høide:* under midd. *Statur:* før. *Øine:* blaa. *Haar:* blondt. *Forbrydelse:* Uforsigtig Omgang med Ild. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Fogden i Hadeland og Land den 25 Juni 1874 stor 2 - to - Spdlr.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Fredag den 23 Oktober 1874 Kl 3¼ Efterm. Fogden i Ringerike af 18 Sept 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 16 Sept 1874.

Straffen. Fangekost: 8 - otte - Dage. *Løsladt:* Lørdag den 31 Oktober 1874 Kl 3¼ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 8 Dage Spd 1 - 72 s, Vask 2 s

Løbe-No. 33. Anton Nilsen Smaabroten af Norderhov.

Alder: 26 Aar, *Høide:* middels. *Statur:* før. *Øine:* blaa. *Haar:* blondt.

Forbrydelse: Overfald paa sagesløs Mand. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Ringerike.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Fredag den 23 Oktober 1874 Kl 4¼ Efterm. Fogden i Ringerige af 10 Oktober 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Underrettsdom af 30 Sept 1874.

Straffen. Vand og Brød: 8 - otte Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en Dag.

Løsladt: Søndag den 1 November 1874 Kl 4¼ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 8 Dage 1 - 72 s, Vask 2 s
Forpleining 1 Dag 24 s

Løbe-No. 34. Hans Andersen Fossum af Norderhov.

Alder: 22 Aar. *Høide:* over mid. *Statur:* spæd. *Øine:* blaa. *Haar:* blondt. *Forbrydelse:* ligesaa.

Ved hvilken Underret tiltalt: Ringerige. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Lørdag den 24 Oktober 1874 Kl 8¼ Form. Fogden i Ringerike af 10 Oktober 1874.

Efter hvilken Dom eller Resolution: Underrettsdom af 30 Sept. 1874.

Straffen. Vand og Brød: 10 - ti - Dage. *Mellemfristedage:* 1 - en - Dag.

Løsladt: Onsdag den 4 November 1874 Kl 8¼ Form.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 7 Dage 1 - 48 s, Vask 2 s
Forpleining 4 Dage 96 s

Løbe-No. 35. Petter Pedersen Train MatrN^o27 af Norderhov. Thinglag R:N° 22.

Forbrydelse: Udeblivelse fra Mønstring.

Ved hvilken Underret tiltalt: Valdres Bataillon den 7 August 1874, 3 - tre - Døgn's simpel Arrest.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Onsdag den 28 oktober 1874 Kl 11.10 M: Form. Valdres Bataillon af 7 Aug. 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Valdres Bataillons Resolution af 7 Aug. 1874.

Løsladt: Lørdag den 31 Oktober 1874 Kl 11.10 Minutt.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 3 Dage 72 s betalt af ham selv

Løbe-No. 36. Den Samme

Forbrydelse: Uden tilladelse forladt Distrikt.

Ved hvilken Underret tiltalt: Valdres Bataillon den 4 November 1874, 3 - tre - Døgn's simpel Arrest.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Mandag den 9 Novbr: 1874 Kl 5.50 Min. Efterm. Valdres Bataillon af 4 Nov. 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Valdres Bataillons Resolution af 7 Aug. 1874.

Løsladt: Torsdag den 12 Novemb. 1874 Kl 5.50 Min. Eftermid.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining i 3 Dage 72 s betalt af ham selv

Løbe-No. 37. Olea Pedersdatter Bergum af Norderhov.

Alder: 16 Aar. *Høide:* mid. *Statur:* før. *Øine:* graabrune. *Haar:* mørkt. *Forbrydelse:* Ulovlig forladt sin Tjeneste. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Fogden i Ringerike den 3^{die} August 1874 stor 3 - tre - Spdlr.

Naar og efter hvis Ordre indkommet: Onsdag den 25 November 1874 Kl 4½ Efterm.

Efter hvilken Dom eller Resolution: Buskeruds Amts Resolution af 14 Nov 1874.

Straffen. Fangekost: 12 - tolv Dage. *Løsladt:* Mandag den 7 Desember 1874 Kl 4½ Efterm.

Omkostninger og af hvem betalte: Forpleining 5 Dage Spd 1 Vask 2 s
Forpleining 7 Dage 1 - 48 s, Vask 2 s

Løbe-No. 38. Søren Pedersen Engen af Hønefos.

Alder: 20 Aar. *Høide:* middels. *Statur:* do. *Øine:* blaa. *Haar:* blondt. *Forbrydelse:* Drukkenskab og Gadeuorden. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Politimesteren i Hønefos den 25 August 1874 stor 2 - to - Spdlr. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Fredag den 27 Novemb: 1874 Kl 8½ Form. Politimesteren i Hønefos den 20 Nov 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 17 Nov. 1874. *Straffen. Vand og Brød:* 2 - to - Dage. *Løsladt:* Søndag den 29 Novbr. 1874 Kl 8½ Form. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 2 Dage 48 s

Løbe-No. 39. Nils Evensen Flattum af Modum.

Alder: 38 Aar. *Høide:* over middels. *Statur:* mid. *Øine:* blaa. *Haar:* mørkt. *Forbrydelse:* Drukkenskab og rolighedsforstyrrende Forhold. *Ved hvilken Underret tiltalt:* Politimesteren i Hønefos af 9 April 10 og 20 Oktober samt Fogden i Ringerike af 2 Mai 1874 tilsammen 7 - syv - Speciedaler. *Naar og efter hvis Ordre indkommet:* Tirsdag den 1 Decbr 1874 Kl 9¼ Form. Fogden i Ringerike af 20 Novbr 1874. *Efter hvilken Dom eller Resolution:* Buskeruds Amts Resolution af 17 Novbr 1874. *Straffen. Vand og Brød:* 4 - fire - Dage. *Løsladt:* Lørdag den 5 December 1874 Kl 9¼ Form. *Omkostninger og af hvem betalte:* Forpleining 4 Dage 96 s

For videre lesning i rettsprotokollene

Ekstrarettsprotokollene for Ringerike er lagt ut på Digitalarkivet, der vi finner flere av sakene til de innsatte på Hønefoss. Håndskriften er stort sett ikke verre at den kan tydes. Søk på: *Skannet rettergangsmateriale/Fylke: Buskerud/ Embete: Ringerike sorenskriveri.*

Forhørsprotokollene er foreløpig ikke lagt ut på nettet, og må leses i Statsarkivets lokaler på Kongsberg. Vanligvis ble straffesaker startet med forhør, men likevel finner vi sakene ofte første gang innført i ekstrarettsprotokollen.

Ringerike sorenskriveri, ekstrarettsprotokoll 14 (1873 22/4-1876 4/9)

Martin Johannesen Berg 1874 18/2 (fol. 64b-67a), 1874 12/3 (fol. 75a-76a)
Laurits Olsen Nakkerud 1874 23/2 (fol. 69b-71b)
Tollef Larsen Sjurstua 1874 27/2 (fol. 73a-75a)
Andreas Gulbrandsen 1874 25/3 (fol. 76a-78b)
Johan Gulbrandsen Nordbyeie 1874 15/5 (fol. 79a-80b)
Peder Helgesen Veme 1874 28/5 (fol. 80b-82b)
Johan Berntsen Lie 1874 30/5 (fol. 82b-84b)
Olaus Pedersen Jenshagen 1874 13/6 (fol. 84b-87b)
Thomas Olsen og Karen Thorine Olsdatter 1874 5/8 (fol. 91b-95a)
Christian Berntsen Lie 1874 15/8 (fol. 97a-99b)
Hans Johansen Næsmoen 1874 28/8 (fol. 100b-101b)
Thorvald Christophersen Røsbyeie 1874 5/9 (fol. 105b-108a)
Hans Andersen Fossum og Anton Nilsen Smaabraaten 1874 19/9 (fol. 112a-114a)

Ringerike sorenskriveri, Hønefoss by, ekstrarettsprotokoll 3 (1868-78):

Carl August Petterson, Peter Andersen Heien og Gulbrand Torkildsen 1874 17/1 (fol. 205a-210b), 1874 21/1 (fol. 210b-212b)
Ole Andersen 1874 26/5 (fol. 221a-222a)
Caroline Pedersdatter Granumseie 1874 31/7 (fol. 231a-232a)
Anne Nilsdatter 1874 12/10 (fol. 240b-241a)

Vedlegg

Det blir 18. februar 1874 foretatt justissak i Hønefoss distriktsfengsel mot Barbro Steingrimsdatter Lien og Martin Johannessen Berg. Forhør er holdt 24. januar samme år, og det foreligger obduksjons-erklæring fra distriktslege Thomesen. De tiltaltes forklaringer lyder slik (1874 18. februar, fol. 64b-67a):

Tiltalte N° 1 Barbro Steengrimsdatter forklarede at det forholder sig saa at Pigernes Seng stod ved østre Væg og Tjenestedrengen Martins Seng ved søndre Veg i Kjøkkenet. Hun erkjender at Barnet blev født, ikke i Kjøkkenet som hun angav ved Forhøret, men i Sauhuset, der staar tæt ved Fjöset. I Sauhuset var ingen andre Personer tilstede. Det var ikke hendes Hensigt at føde i Dölgsmaal, thi hun var paa Das og da fik hun Födselssmerterne, hvorfor hun maatte begiere sig til Sauhuset, som staar tæt ved Das. Hun havde ikke den Hensigt at bevirke Barnets Död. Hun havde det naturlige Ærende til at gaa paa Das og gik ikke did for at føde. Barnetöi bragte hun ikke med. Ved Födselen stod hun paa Knæ. Hun kunde formedelst Sygdommen ikke komme saa langt som til Kjøkkenet eller Stuen for at føde. Hun lagde Barnet en liden Stund paa Armene og havde det da Liv i Begyndelsen men snart var det dödt. Hun havde da allerede bundet over Navlesnoren. Til Overbindingen brugte hun sit Hosebaand da hun ikke havde nogen Traad, og da hun kom ind tog hun Hosebaandet af. Det var et stort Ulsbaand. Hun bar Barnet ind i Kjøkkenet og lagde det ved Siden af sig i Sengen efterat hun havde tullet det ind i sit Skjört i Sauhuset. Martin laa da i sin Seng i Kjøkkenet og sov. Pigen Maren laa i Pigernes Seng og sov.

Mandag Aften fortalte hun Födselen til Martin og bad ham lægge Barnet i hans Kiste. Hun erindrer ikke at hun bad ham om ikke at sige det til nogen. Efterbyrden kunde hun ikke blive kvit för Onsdag ud paa dagen, da hun, som da stallede Kjöerne i Fjöset, gav fra sig Efterbyrden der paa Fjösgulvet, hvor den blev liggende. Hun kunde ikke faa Efterbyrden ind. Martin fik ikke af hende vide Noget om Födselen förend Mandag Morgen; da fortalte hun ham derom idet han gik til Stalden; Klokken var da antagelig omtrent 5 om Morgenen. At

hun ikke havde anskaffet Barnetöi kom deraf at hun ikke troede at det enda var den Tid, og hun havde ikke förend ved Födselen mærket at det var Liv i Barnet. At hun beholdt Barnet i Sengen til Mandag Aften kom deraf at hun, om hun skulde mærke Liv i Barnet, ikke vilde have det bort men tilstede hos sig. Barnet var dödt förend hun tullede der ind i sin Stak. Oplæst og vedtaget.

Tiltalte N° 2 Martin Johannessen forklarer at han laa i sin Seng og sov Natten til Mandag indtil han vækkedes om Morgen Kl 5 af sin Madmoder. Han gik da til Stalden, men idet han gik fortalte Barbro ham at hun havde været i Sauhuset og hun bad ham at han skulde rage over noget Kvist da der var noget som syntes. Hun sagde ikke ligefrem at hun havde født men Depⁿ forstod hende saaledes at saa var skeet. Han gik da til Sauhuset og sparkede lidt Kvist over. Hun sagde at det var for at Ingen skulde see det. Han vidste ikke da hvor Barnet var og spurgte eiheller hende derom. Det var Kl 10 omtrent Mandag Aften at hun leverede ham Barnet til Forvaring; dette foregik i Kiökkenet; Lys stod paa Bordet. Husfolkene havde da lagt sig til sengs. Hun bad ham lægge Barnet i sin Kiste med de Ord at "saa veed Ingen om hverken dig eller mig". Dersom han havde vidst at det havde havt Liv, vilde han ikke have modtaget det, men han troede at hun ikke havde været saa langt paa vei enda. Han fortalte ikke det Passerede til Nogen, siden hun havde bedet derom. Oplæst og vedtaget.

Barbro fremstod atter og erkjender Rigtigheden af hvad Martin nu har forklaret. Hun syntes det var stygt om det skulde sees, derfor bad hun ham sparke Noget over. Hun husker ikke at hun sagde, idet hun bad Martin gjemme Barnet at "saa veed Ingen om hverken dig eller mig". Hendes Hensigt var ikke at skjule Födselen. Oplæst og vedtaget.

Martin Johannesen ble 15. mars 1874 dømt til 25 dagers vann og brød. Den 24-årige tjenestejenta Barbro Steingrimsdatter, som opprinnelig var fra Gol, fikk en dom på syv års fengsel, og ble overført til Christiania tukthus. Hun ble benådet 27. april 1880, snaut ett år før tiden, jf tukthusets fangeprotokoll 11 (rekke IV), fol. 25.

Født på Ringerike, bosatt 1865 i Vestre Aker

Vi skal nok en gang se på utflyttingen fra Ringerike på 1800-tallet. Sist bragte vi en oversikt over ringerikinger som i 1865 var bosatt i Christiania, og vi tar nå for oss dem som bodde i nabosognet Vestre Aker. Her lå flere områder som i dag har en sentral beliggenhet i hovedstaden: Frogner, Briskeby, Majorstua og Sandaker. Et søk i den digitaliserte folketellingen for 1865 viser at 100 menn og 115 kvinner i Vestre Aker var født på Ringerike. For Østre Aker var tallene 79 menn og 77 kvinner - disse vil bli omtalt i neste nummer av bladet.

av Sten Høyendahl

I 1861 var Aker sogn blitt delt i Vestre Aker og Østre Aker. I tillegg til sentrale bydeler finner vi i Vestre Aker også Bygdøy, Lilleaker, Maridalen, Sørkedalen og Nordmarka. Noen stedsnavn er gått ut på dato - Kunstnerlund heter i dag Balkeby. Smitheløkken lå like ved Frogner stadion, men husene der ble revet rundt 1900. Videre er det uklart hvor Alpha på Frogner lå - dét navnet er ikke oppført i Oslo byleksikon.

I dalen og ved fjorden

Vi venter å finne mange av de utflyttede ringerikingerne i det nærliggende Sørkedalen, og det stemmer da også godt med tellingslistene for 1865. Her bodde 24 personer som oppga å være født på Ringerike, over en tiendedel av dem som flyttet til Vestre Aker.

Ladegårdsøen, det nåværende Bygdøy, hadde i 1865 et landlig preg, og her hadde mange ringerikinger slått seg ned. Ved det i dag så populære badestedet Huk var det flere av dem. Fredrik Nilsen (66), opprinnelig fra Veksal i Norderhov, var gårdbruker og selveier på Hukbråten, og arbeidsmannen Anders Hansen (42) bodde også der. Begge hadde funnet seg koner fra Aker. I tillegg losjerte den nyinnflyttede dagarbeideren Jon Jørgensen (34) og kona Karen Narvesdatter (34) på Huk. De hadde tidligere vært innerster på Botilrud i Norderhov.

Menn og kvinner

Av de 100 mennene på listen var 25 ugifte, 53 gifte, åtte enkemenn og 14 gutter under 16 år. Blant de 53 gifte mennene finner vi 13 arbei-

dere, 12 håndverkere, 12 husmenn, tre gårdbrukere og én forpakter. Ettersom så mange hadde slått seg ned i landlige områder, får vi ikke uventet en helt annen yrkesmessig sammensetning enn for ringerikinger som hadde bosatt seg i selve Christiania. Eneste «hvit-snipparbeider» var kontoristen Peter Boll (42) på Briskeby, sønn av Peter Iver Boll på Ask, kaptein i sjøetaten.

De ugifte mennene fra Ringerike utgjorde en forholdsvis mindre andel (25 %) enn dem i Christiania (39,6 %). I hovedstaden var det mange svenner, læregutter og soldater med ringerisk opphav, men i Vestre Aker bare én ugift smeddreng - og én student. Ellers var det fem arbeidere og fem arbeidsfolk/gårdskarere, samt fire pasienter på Gaustad sykehus.

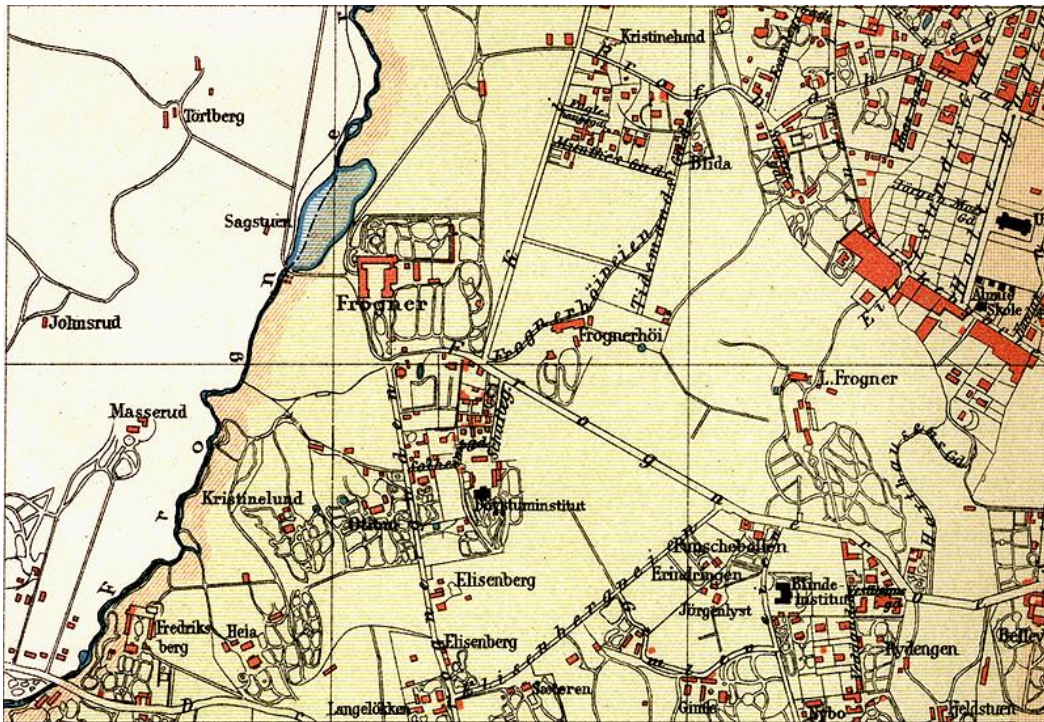
De 115 kvinnene fordeler seg på 24 ugifte, 63 gifte, 18 enker og 10 jenter under 16 år. De ugifte kvinnene fra Ringerike utgjør 20,9 % i Vestre Aker mot hele 41,6 % i Christiania, der det var langt større behov for tjenestejenter.

Streiftog i tellingslistene

Truls Ellingsen med oppgitt fødested Hole var hele 94 år gammel, og bodde hos datteren Else på Briskeby. Else finner vi døpt 1. juni 1809 i Aker, og Truls bodde da på en plass under Ullevål. Ellers kan ikke Truls sees registrert noe sted i folketellingen 1801, men Truls Ellendsen By vies 14. juli 1801 i Aker til Berte Karine Bjørnsdatter, og Truls Ellendsen By konfirmeres da også 1793 i Hole, 16 år gammel. Noen dåp i Hole kan ikke sees.

Stud. theol. Michael Færden losjerte hos kaptein Burchardt på Rosenborg (en del av Hegdehaugen) sammen med sin yngre bror, den 17-årige skoleeleven Engebret. De var sønner av sparebankkasserer Thor Andersen Færden på Øvre Klekken. Samme år finner vi bare én student med ringerisk bakgrunn i selve Christiania - fortsatt var det bare et fåtall som tok høyere utdanning. Michael Færden ble senere sogneprest i Norderhov og prost i Ringerike og Hallingdal. Engebret avla etter hvert teologisk embetseksamen, ble ansatt som fylkesskolebestyrer, og overtok etter hvert Øvre Klekken.

Jørgen Henrik Meinich (1820-1911) fra Søndre Land var en av foregangsmennene innen norsk treforedling, og på listene over ringeriks-

Kart over Frogner fra 1887 - men da var strøket blitt innlemmet i Kristiania.

fødte finner vi to av hans døtre, Birgitte (18) og Claudine (16). Han hadde noen år vært tilsatt som sorenskriverfullmektig på Ringerike, og bodde da på Frok i Norderhov. Det var nettopp i 1865 at Meinich opprettet et tresliperi på Bjølsen i Vestre Aker, og senere la han grunnstenen til Drammenselvans Papirfabrikker.

I den andre delen av levevilkårsskalaen finner vi gamle mennesker som i sine siste år var blitt satt på fattigkassa, blant dem den 86-årige Anders Fredriksen og hans kone Anne Johannesdatter (egentlig Jonsdatter!) som i 1865 var på en plass under Nedre Lyse. Anders var husmannssønn på Sundby i Vegårdsfjerdings, og holdt til i Sørkedalen da han i 1816 giftet seg med Anne. I Sørkedalen bodde de da også resten av livet: i 1830 var de husmannsfolk under Stubberud, og i 1840 under Vestre Bergendal. Da Anders døde 7. mai 1868, hadde de opphold på Bergendal. Fattiglemmer ble den gang transportert rundt om på gårdene, der mange fikk en kummerlig behandling.

En kvinne vi gjerne skulle ha visst mer om er den gamle Karen Marie Hansdatter på Myrhaugen under Rød, som var gift med en 23 år yngre fuglefanger.

Blott til lyst

Karoline Hansen var gift med tyskeren Johann Heinrich Witt, og bodde flere år i Hamburg. I

1865 drev de Fredriksborg, et beryktet etablissement ved Langvikbukta ute på Ladegårdsøen. I 1850-årene var stedet blitt utbygd med varietéer, serveringspaviljonger, dansebane og karuseller. Allerede i 1843 hadde Asbjørnsen kalt stedet for det frivole Langvik, og ryktet var ikke blitt bedre med årene.

Karoline var døpt 20. februar 1812 i Norderhov, datter av sagfogd Hans Warloe og hustru Kari Olsdatter som senere kom til Vegstein. Hun døde 18. september 1877, 66 år gammel. Johann Heinrich Witt døde 12. mai året etter, og bodde da fortsatt på Fredriksborg.

Sønnen Carl August (født 1842) giftet seg i 1878 med Maren Christiansen som da var bosatt i Hamburg, men født 1854 i Gamle Aker. Hun var datter av møller Søren Christiansen og hustru Anne Bolette Larsdatter på Maridalshammeren, begge ringerikinger: han fra Hønefoss og hun fra Gjermundbu i Haug.

Muligheter for feil

Som tidligere må det gjøres oppmerksom på at nedenstående lister baserer seg på avskrift av folketellingen med den risiko for feiltyding dette innebærer.

Det er heller ikke uvanlig at feil fødested oppgis i folketellingen, og listene på nettet må derfor brukes med varsomhet.

Menn

- Anders Christoffersen**, 56 år, f. Norderhov, tømmermann, Briskeby
gift med **Kirsti Johannesdatter**, 66 år, f. Hole - et pleiebarn
- Anders Christoffersen**, 38 år, f. Hole, tømmer, leieboer på Kunstnerlund
gift med Ida Marie Brink, 23 år, f. Chra - barn: Karoline Wilhelmine (2), f. Aker
- Anders Eriksen**, 48 år, f. Norderhov, driver melkehandel, Briskeby
gift med **Berte M. Knutsen**, 42 år, f. Hole - barn: Martine Emilie (4), Karoline Marie (2), begge f. Aker - en svensk tjenestepike
- Anders Fredriksen**, 86 år, f. Ringerike, gift, fattiglem, Nedre Lyse i Sørkedalen
gift med Anne Johannesdatter, 77 år, f. Bærum
- Anders Gulbrandsen**, 45 år, f. Ringerike, skomaker, innerst på pl. Geitebråten u. Huseby
gift med Anne Sofie Henningsdatter, 46 år, f. Nes på Romerike - barn: Karoline (13), Anton Ludvig (10), Oluf (7), alle f. Vestre Aker - en losjerende skomaker
- Anders Hansen**, 42 år, f. Ringerike, arbeider, Hukbråten på Ladegårdsøen
gift med Elen Fredriksdatter, 42 år, f. Aker - barn: Fritjof (17), Marie (15), Edvard (13), Aleksander (6), Nikoline (4), Oskar (2), alle f. Aker
- Anders Nilsen**, 30 år, f. Ringerike, husmann med jord og salmaker, Strøm i Sørkedalen
gift med **Maren Gulbrandsdatter**, 31 år, f. Ringerike - barn: Nikoline (5), Anton (2), begge f. Aker - en tjenestepike
- Anders Olsen**, 60 år, f. Norderhov, driver melkehandel, Smitheløkken på Frogner
gift med **Aase Larsdatter**, 53 år, f. Norderhov - barn: **Ole Andreas Andersen**, 27 år, ledig handelsbetjent, **Trine Andersdatter**, 24 år, hjelper foreldrene i huset, begge ugifte og f. Norderhov
- Anders Olsen**, 51 år, f. Norderhov, arbeidsmann, Solli ved Kjelsås
gift med **Berte Andersdatter**, 48 år, f. Norderhov - barn: Berte (8), f. Aker
- Anders Olsen**, 44 år, f. Norderhov, ugift, skogarbeider, losj. hos Andreas Jensen, husmann på Trehørningen i Nordmarka
- Anders Olsen**, 3 år, f. Norderhov, sønn, Alpha (Frogner) - se Ole Olsen
- Anders Paulsen**, 49 år, f. Norderhov, husmann med jord, Svensstua u. Holmen
gift med **Anne Gulbrandsdatter**, 51 år, f. Hole - barn: **Gulbrand Andersen** (24), ugift, skredder, **Martin Andersen** (17), begge f. Norderhov - losjerende: **Aase Christensdatter**, 73 år, f. Norderhov, enke, spinnerske
- Andreas Arnesen**, 36 år, f. Ringerike, ugift, sønn, Bakkehaug, Sandakerjordet - se Arne Gulbrandsen
- Andreas Olsen**, 40 år, f. Ringerike, forpakter på Stubberud i Sørkedalen
gift med **Anne Christensdatter**, 38 år, f. Ringerike - barn: **Johan** (12), **Karl** (11), **Martin** (7), **Nikoline** (4), **Maren** (1), alle f. Ringerike - tjenestedreng: **Gustav Christensen** (21), f. Ringerike, ugift
- Andreas Simensen**, 20 år, f. Hole, ugift, bondesønn, pasient ved Gaustad asyl
- Arne Gulbrandsen**, 60 år, f. Ringerike, husmann uten jord, Bakkehaug på Sandakerjordet
gift med **Marie Ellingsdatter**, 65 år, f. Ringerike - barn: **Andreas Arnesen** (36), f. Ringerike, ugift, Anne (23), Maren (21), begge f. Aker, ugifte, spinneripiker - sønndatter: Laura Ellingsen (12), f. Aker
- Carl Gunerius Hygen**, 48 år, f. Norderhov, ugift, pasient ved Gaustad asyl
- Christen Christiansen**, 12 år, f. Ringerike, husmannssønn på Store Herbern - se Christian Nilsen
- Christen Mikkelsen**, 66 år, f. Ringerike, leilending, Tømt med Brenne i Sørkedalen
gift med Anne Olsdatter, 66 år, f. Bærum - barn: Ole Christensen (40), hjelper faren, Ingeborg Christensdatter (27), Anders Christensen (23), skomaker, alle f. Aker og ugifte - sønnen Nils Christensen (34), hjelper faren, gift med Karen Olsdatter (30), barn: Anne (4), Christian (2), alle f. Aker
- Christian Andersen**, 43 år, f. Hole, skomaker, Briskeby
gift med Marie Pedersdatter, 40 år, f. Aker - barn: Karl Petter (16), har viserguttjeneste, Maren Oline (13), Josefine (11), Karoline (9), Emil Oskar (5), Chr. Hagbart (1), alle f. Aker
- Christian Davidsen**, 39 år, f. Ringerike, husmann uten jord, Skøyen
gift med Karen Olsdatter, 27 år, f. Chra - barn: Karl (3), f. Aker
- Christian Klausen**, 39 år, f. Ringerike, enkemann, husmann uten jord, Rolighet løkke på Frogner
en tjenestepike

Christian Larsen, 26 år, f. Ringerike, dagarbeider, Johannes Hansens hus på Sandakerjordet
 gift med Randine Halvorsdatter, 36 år, f. Hadeland - hans stedatter: Helene Olausdatter (12), f. Hadeland
 - en pleiegutt

Christian Nilsen, 54 år, f. Ringerike, husmann uten jord, Store Herbern ved Ladegårdsøen
 gift med **Anne Marie Nilsen**, 49 år, f. Ringerike - barn: **Nils Christiansen**, 27 år, ugift, **Hans** (19), **Mattea**
 (14), **Christen** (12), alle f. Ringerike

Christian Olsen, 33 år, f. Hole, ugift, forpakter, Nebergløkken, Frogner
 bor med sin mor Berte Olsdatter, 66 år, f. Nes i Hallingdal, enke

Christian Aas, 28 år, f. Hønefoss, skomaker, innerst hos lærer Johan Olsen, Haugerud skole
 gift med Ingeborg Aas, 30 år, f. Borre - barn: Olufine (5), f. Chra, Emma (2), f. Aker

Christoffer Arnesen, 33 år, f. Ringerike, ugift, dagarbeider, losj. på Ørakerbråten ved Lilleaker

Daniel Børresen, 34 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos Anders Eriksen på Øvre Lyse i Sørkedalen

Ellef Olsen, 6 år, f. Norderhov, sønn, Alpha (Frogner) - se Ole Olsen

Elling Christensen, 30 år, f. Hole, skomakersvenn, Briskeby
 gift med Grete H. Halvorsdatter, 33 år, f. Svelvik - barn: Christen (7), Inga Marie (3), begge f. Asker

Elling Torsen, 62 år, f. Norderhov, innerst, Skjeggerud u. Sogn vestre
 gift med Ingeborg Christoffersdatter, 62 år, f. Jevnaker - barn: Berte Ellingsdatter (35), f. Jevnaker, Christian
 Ellingsen (25), arbeider, Marie (22), Andreas (18), arbeider, de tre siste f. Aker, alle ugifte

Engbret Færden, 17 år, f. Norderhov, skolegutt, losj. hos kapt.ltn. Burchardt, Rosenborg

Erik Jørgensen, 28 år, f. Ringerike, husmann uten jord, Smedbråten, konsul Andresens løkke på
 Ladegårdsøen
 gift med **Marte Samuelsdatter**, 35 år, f. Ringerike - barn: **Jørgen** (5), f. Ringerike, Sander (2), f. Aker -
 en losjerende dagarbeider

Erik Knutsen, 47 år, f. Norderhov, spinneriarbeider, Lille Grunn ved Nydalens spinneri
 gift med Dorteia Hansdatter, 50 år, f. Ullensaker - barn: Josefine (19), Karl (18), Adolf (14), Elise Marie (12),
 Bergitte (10), Christian (6), alle f. Aker - hans mor: **Barbro Knutsdatter**, 74 år, f. Norderhov

Even Hansen, 46 år, f. Hole, dagarbeider, Alpha, Frogner
 gift med Anne Cathrine Nilsdatter, 44 år, f. Aker - barn: Nils (16), har viserguttjeneste, Karoline (9), Emil (3),
 alle f. Aker

Even Isaksen, 61 år, f. Norderhov, gift, leilending, arbeider, pasient ved Gaustad asyl

Fredrik Arnesen, 56 år, f. Ringerike, husmann med jord, Ladegårdsøen hovedgård
 gift med **Olea Jonsdatter**, 54 år, f. Ringerike - barn: Frans (17), Olava (11), begge f. Aker - losjerende: Karl
 Fredriksen, 26 år, f. Aker, sønn, dagarbeider

Fredrik Christiansen, 78 år, f. Ringerike, smed på føderåd, Herbern ved Ladegårdsøen
 gift med Karen Christiansen, 61 år, f. Kristiansand - bor hos sønnen Ole Fredriksen, 30 år, f. Aker, smed, gift
 med Sofie Fredriksen, 31 år, f. Chra, barn: Karoline Matilde (4), Fredrik (2), begge f. Aker

Fredrik Christiansen, 37 år, f. Hole, tømmermann, Alpha, Frogner
 gift med **Anne Marie Mikkelsdatter**, 30 år, f. Hole - barn: **Karoline** (7), f. Hole, Albert (4), f. Aker

Fredrik Jensen, 74 år, f. Norderhov, innerst med litt jord hos husmann Johan Nilsen, pl. Fredriks-
 borg u. Holmen
 gift med **Marte M. Jensdatter**, 69 år, f. Norderhov - pleiedatter: Maren Hansdatter (13), f. Vestre Aker

Fredrik Martinsen, 43 år, f. Hole, enkemann, tjeneste- og gårdskar, Sorgenfri u. Blindern

Fredrik Nilsen, 66 år, f. Ringerike, huseier og gårdbruker, Hukbråten på Ladegårdsøen
 gift med Marte Larsdatter, 70 år, f. Aker - en losjerende skomaker

Gulbrand Amundsen, 65 år, f. Ringerike, enkemann, dagarbeider, losj. hos Helene Ulriksen, Briskeby

Gulbrand Andersen, 24 år, f. i Norderhov, ugift, skredder, sønn på Svensstua - se Anders Paulsen

Gulbrand Christoffersen, 78 år, f. Ringerike, enkemann, husmann med jord, Strøm i Sørkedalen
 barn: Christine (15), Maren (10), begge f. Aker - en svensk tjenestepike

Gulbrand Gulbrandsen, 46 år, f. Norderhov, snekkersvenn, Briskeby
 gift med Malene Arnesdatter, 49 år, f. Kongsberg - barn: Gustava (18), Toralf (15), Agnes (11), Berte (7),
 alle f. Aker

Gulbrand Hansen, 47 år, f. Ringerike, spikerarbeider, Ekeren, Nydalen
 gift med Trine Olsdatter, 48 år, f. Moss - barn: Martine Olava (17), Hanna Marie (15), begge f. Drammen,
 Bergitte Christine (13), f. Moss, alle driver spinneriarbeid, Amalie Augusta (9), f. Moss

Gulbrand Helgesen, 17 år, f. Ringerike, ugift, veveriarbeider, Sandakerjordet - se Marie Ludvigsen

Gustav Christensen, 21 år, f. Ringerike, ugift, tj. på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Gustav Jonsen, 6 år, f. Ringerike, sønn, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Halvor Pedersen, 54 år, f. Norderhov, dagarbeider, Briskeby
gift med Ingeborg Andersdatter, 74 år, f. Vinger

Hans Christiansen, 19 år, f. Ringerike, husmannssønn på Store Herbern - se Christian Nilsen

Hans Ellingsen, 38 år, f. Ringerike, snekker, losj. på Garveriet, Ladegårdsøen krets
gift med Gunhild Christoffersdatter, 38 år, f. Aker - en pleiesønn

Hans Jensen, 82 år, f. Ringerike, enkemann, livøremann på Mellom-Åmot i Sørkedalen
har livøre hos Ole Hansen, 43 år, og h. Karen Nilsdatter, 36 år, begge f. Aker, husmannsfolk med jord

Hans Larsen, 16 år, f. Norderhov, tj. hos Ole Andreassen, leilending på Skjeggerud u. Sogn vestre

Hans Pedersen, 41 år, f. Ringerike, leilending på Østre Solberg i Sørkedalen
gift med Karine Ellingsdatter, 43 år, f. Aker - barn: Julie (21), Peder (20), Halvor (18), Anne (15), alle f. Aker
- en livørekone og en mann bortleid fra Gaustad

Hans Pettersen, 63 år, f. Ringerike, ugift, dagarbeider, losjerende på Øvre Ullern

Hans Syvertsen, 50 år, f. Norderhov, enkemann, innerst, Sydhagen ved Kjelsås
barn: Lisa (13), Helmine (10), Ole (7), Helene (3), alle f. Aker

Iver Johannessen, 30 år, f. Ådalen, husmann med jord på Vornhus under Nes øvre i Maridalen
gift med Karen Jakobsdatter, 29 år, f. Nittedal - barn: Johan (7), Hans Jakob (5), Karl M. (3), alle f. Aker -
en tjenestepike, to legdslemmer

Johan Andersen, 30 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos Anders Pedersen på Mellom-Åmot i Sørkedalen

Johan Andreas Halberg, 28 år, f. Hønefoss, kobberslager, leieboer, pl. Iverstua under Frøn
gift med **Karen Jensdatter**, 23 år, f. Hønefoss - barn: Herman (2), f. Aker

Johan Andreassen, 12 år, f. Ringerike, sønn på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Johannes Andersen, 41 år, f. Norderhov, husmann med jord, Bogstad portstue
gift med Maren Hermansdatter, 36 år, f. Asker - barn: Herman (11), Anne M. (9), Anne (5), alle f. Asker,
Karen (2), f. Vestre Aker

Johan Christian Olsen, 58 år, f. Ringerike, husmann uten jord, Grefsenstua
gift med **Elen Marie Olsdatter**, 48 år, f. Ringerike - barn: Anne Jørgine (8), f. Aker - ett legdslem

Johan Jonsen, 3 år, f. Ringerike, sønn, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Johan Klemetsen, 14 år, f. Ringerike, elev, Schafteeløkken/"Døvstumme-Anstalten", Frogner

Johannes Jonsen, 49 år, f. Ringerike, husmann med jord, Øvre Ullern
gift med **Sørine Eriksdatter**, 49 år, f. Ringerike - barn: Severine (15), Fredrikke (12), Torvald (9), alle f. Aker

Johannes Jørgensen, 26 år, f. Ringerike, ugift, dagarbeider, losj. på Ladegårdsøen hovedgård

Johannes Larsen, 44 år, f. Ringerike, tømmermann, o.r.sakf. Nandrups hus på Sandakerjordet
gift med Berte Marie Larsdatter, 40 år, f. Hobøl - barn: Sofie (5), Isak (4), sønn (1), alle f. Aker

Jon Jørgensen, 34 år, f. Ringerike, dagarbeider, losjerende, Huk på Ladegårdsøen
gift med **Karen Narvesdatter**, 34 år, f. Ringerike - barn: **Inger** (10), **Jørgen** (7), **Gustav** (6), **Johan** (3),
Nikolai (1), alle f. Ringerike

Jørgen Eriksen, 5 år, f. Ringerike, husmannssønn, Smedbråten på Ladegårdsøen - se Erik Jørgensen

Jørgen Jonsen, 7 år, f. Ringerike, sønn, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Karl Andreassen, 11 år, f. Ringerike, sønn på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Knut Engebretsen, 69 år, f. Ringerike, husmann med jord, Brenners under Øvre Nes i Maridalen
gift med Oline Jørgensdatter, 65 år, f. Hadeland - barn: Andrine (25), hjelper moren, Olaus (21), hjelper faren,
begge f. Aker og ugifte - en tjenestekar

Lars Asbjørnsen, 40 år, f. Norderhov, innerst, Sydhagen ved Kjelsås
gift med Kari Knutsdatter, 49 år, f. Gran - barn: Johan (13), f. Asker, Ludvig (8), f. Chra, Oline (6), Marie (3),
begge f. Aker

Lars Henriksen, 35 år, f. Ringerike, tjener, Portstua på Sandakerjordet
gift med Anne Dorte Larsdatter, 34 år, f. Eiker - barn: Marie (8), Ludvig (5), Katinka (4), alle f. Aker
- en tjenestepike

Mads Helgesen, 32 år, f. Ringerike, gartner, Solbakken/Malling løkke, Ladegårdsøen
gift med Gunhild Helgesen, 45 år, f. Sørums - barn: Karen (3), f. Aker

Martin Andersen, 17 år, f. Norderhov, sønn på Svensstua u. Holmen - se Anders Paulsen

Martin Andreassen, 11 år, f. Ringerike, sønn på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Martin Karlsen, 5 år, f. Ringerike, husmannssønn, Stubberud i Sørkedalen - se Karen Johannesdatter

Michael Færden, 29 år, f. Ringerike, ugift, stud. theol., losj. hos kapt.ltn. Burchardt, Rosenborg

Morten Jensen, 71 år, f. Ringerike, tomtarbeider på Vekkerø
gift med Marte Simensdatter, 71 år, f. Aker - to pleiebarn

Nikolai Jonsen, 1 år, f. Ringerike, sønn, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Nils Christiansen, 27 år, f. Ringerike, husmannssønn på Store Herbern - se Christian Nilsen

Nils Handborg, 26 år, f. Hole, ug., kontorist, losj. hos trelasthandler Henry Dawes, Elisenberg nordre

Olaus Olsen, 34 år, f. Ringerike, gjødseloppkoster, eier, Kunstnerlund
gift med Maren Jonsdatter, 38 år, f. Aker - barn: Johan (14), f. Chra, Ole Petter (11), Gulbrand (8), Peder (5), datter (1), de fire siste f. Aker

Ole Andreas Andersen, 27 år, f. Norderhov, ugift ledig handelsbetjent, sønn, Smitheløkken på Frogner - se Anders Olsen

Ole Gulbrandsen, 40 år, f. Sogndalen, ugift, gårdmannssønn, pasient ved Gaustad asyl

Ole Johannessen, 64 år, f. Ringerike, husmann med jord, Bogstad
gift med Marte Olsdatter, 53 år, f. Aker - barn: Lars Olsen (30), ugift, dagarbeider, Martine (23), ugift - en losjerende dagarbeider

Ole Johansen, 49 år, f. Ringerike, dagarbeider, snekker Jensens hus på Sandakerjordet
gift med Karen Christine Hansdatter, 37 år, f. Bærum - barn: Karl Christian (10), Johan Petter (4), barn (1), alle f. Chra - en losjerende kvinne med sønn, to losjerende dagarbeidere

Ole Larsen, 70 år, f. Ringerike, dagarbeider, Bekkebukta, Ladegårdsøen
gift med **Anne Larsen**, 66 år, f. Ringerike

Ole Larsen, 58 år, f. Ringerike, enkemann, husmann uten jord, Huseby
barn: Herman (12), Lisa (10), Inga (8), alle f. Aker - en tjenestepike

Ole Olsen, 43 år, f. Norderhov, dagarbeider, Alpha, Frogner
gift med **Ingeborg Ellefsdatter**, 30 år, f. Norderhov - barn: **Ellef** (6), **Anders** (3), **Gina** (1), alle f. Norderhov

Ole Pedersen, 18 år, f. Norderhov, ugift, tj. hos gårdbruker Hans E. Frøen på Lille Frøn

Paul Andersen, 19 år, f. Ringerike, ugift, smeddreng hos smed Johannes Jonassen, Hellerud (Huseby)

Peter Boll, 42 år, f. Norderhov, kontorist, Briskeby
gift med Andrea Jensdatter, 37 år, f. Fredriksvern - barn: Peter Ivar (13), f. Larvik, Jensine Elise (10), f. Horten, Johan Georg (6), Andreas (3), begge f. Larvik, Anne Marie (1), f. Hamar

Petter Karlsen, 7 år, f. Ringerike, husmannssønn, Stubberud i Sørkedalen - se Karen Johannesdatter

Syvert Aasmundsen, 32 år, f. Hønefoss, ugift, gårdmannssønn, pasient ved Gaustad asyl

Tor Christiansen, 30 år, f. Ringerike, skredder, huseier, Haugerud, Lille Frøn
gift med Søvrine Nilsdatter, 29 år, f. Nes på Hedemarken - barn: Anna Christine (4), Gunda Louise (3), begge f. Aker

Truls Ellingsen, 94 år, f. Hole, enkemann, konens far, Briskeby
bor hos datteren Else Trulsdatter, 54 år, f. Aker, gift med Gudmund Gudmundsen, 44 år, f. i Aker, vognmann - deres barn: Albertine (24), ugift, Bernhard (19), hjelper faren, begge f. i Aker - ett pleiebarn

Ladegårdsøen hovedgård - stikk fra 1881.
Fredrik Arnesen og Olea Jonsdatter var i 1865 husmannsfolk under gården.

Kvinner

- Anne Andersdatter**, 45 år, f. Norderhov, gift, vokterske ved Gaustad asyl
- Anne Christensdatter**, 38 år, f. Ringerike, gift, Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen
- Anne Gulbrandsdatter**, 51 år, f. Hole, gift, Svensstua u. Holmen - se Anders Paulsen
- Anne Gulbrandsdatter**, 44 år, f. Norderhov, Nordhagen ved Kjelsås
gift med Jon Andersen, 41 år, f. Aker, husmann - barn: Karl (16), Jens (12), Josefine (10), Jenny (2), alle f. Aker
- Anne Gulbrandsen**, 40 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos byråsjef Carl Kierulf, Nystuen, Frøn
- Anne Jonasdatter**, 66 år, f. Ringerike, enke, Ørakerbråten ved Lilleaker
mor til Johan Rasmussen, 28 år, f. Aker, huseier, grunnforpakter og smed, og hans søsken Bergitte Rasmussen, 35 år, og Christian Rasmussen, 24 år, alle f. Aker - Christian Rasmussen er forlovet med Anne Knutsdatter, 33 år, f. Hallingdal, ugift, som bor i et annet hushold på Ørakerbråten
- Anne Knutsdatter**, 11 år, f. Ringerike, Vekkerø
pleiedatter hos Engebret Larsen, 56 år, f. Aker, tomtarbeider, og Kari Olsdatter, 60 år, f. Hallingdal
- Anne Larsen**, 66 år, f. Ringerike, gift, Bekkebukta på Ladegårdsøen - se Ole Larsen
- Anne M. Eriksen**, 20 år, f. Norderhov, ugift, tj. hos smed Johan F. Klepzig, Briskeby
- Anne M. Nilsdatter**, 40 år, f. Norderhov, Briskeby
gift med Erik Larsen, 33 år, f. Sør-Odal, dagarbeider - en losjerende garverlærling
- Anne Marie Mikkelsdatter**, 30 år, f. Hole, gift, Alpha, Frogner - se Fredrik Christiansen
- Anne Marie Nilsen**, 49 år, f. Ringerike, husmannskone på Store Herbern - se Christian Nilsen
- Anne Mikkelsdatter**, 63 år, f. Ringerike, Nedre Lyse i Sørkedalen
gift med Iver Andersen, 65 år, f. Aker, leilending - barn: Karen (33), Oline (24), Peder (21), alle f. Aker og ugifte - en tjenstedreng og en losjerende kone
- Anne Pettersen**, 40 år, f. Ringerike, vokterske, leier på Risverket
gift med Nikolai Pettersen, 35 år, f. Søndre Trondhjems amt, jordarbeider
- Anne Sofie Abrahamsdatter**, 26 år, f. Norderhov, Rødhaugen (Huseby)
gift med Andreas Johnsen, 26 år, f. Vestre Aker, murarbeider - barn: Karoline Martine (6), Ingeborg Elise (2), begge f. Vestre Aker
- Barbro Knutsdatter**, 74 år, f. Norderhov, enke, bor hos sønnen i Nydalen - se Erik Knutsen
- Berte Andersdatter**, 48 år, f. Norderhov, gift, Solli - se Anders Olsen
- Berte M. Hansdatter**, 30 år, f. Hønefoss, ugift, tj. hos Sophie Møller, Rosenborg
- Berte M. Knutsen**, 42 år, f. Hole, gift, Briskeby - se Anders Eriksen
- Berte Olsdatter**, 32 år, f. Ringerike, pl. Løkka under Holmen
gift med Hans K. Christensen, 47 år, f. Vestre Aker, husmann med jord - barn: Martine (18), Christen (16), begge f. Vestre Aker - en losjerende vedhugger
- Birgitte Meinich**, 18 år, f. Ringerike, datter, Bjølsen
bor hos faren, cand. jur. Jørgen Meinich, 46 år, f. Land, enkemann, gård- og brukseier - hans datter **Claudine Meinich** (16), hans frues søster Emilie Gulbrandsen (47), f. Chra - to tjenestepiker
- Christine Olsdatter**, 40 år, f. Norderhov, pl. Nilsrud under Nordberg
gift med Johannes Larsen, 40 år, f. Nittedal, husmann - barn: Josefine (11), Martin (9), begge f. Nittedal, Laurits (6), Ragna (3), Anne (1), de tre siste f. Aker
- Claudine Meinich**, 16 år, f. Ringerike, datter, Bjølsen - se Birgitte Meinich
- Dorte Arnesdatter**, 50 år, f. Norderhov, Ødegården (Huseby)
gift med Hans Christoffersen, 51 år, f. Vestre Aker, husmann med jord - barn: Andreas Hansen (17), dagarbeider, Karl Petter (15), Olaves (6), alle f. Vestre Aker
- Dorte Gulbrandsdatter**, 60 år, f. Ringerike, enke, Hegdehaugen
mor til Anne Christine Olsdatter, 26 år, f. Aker, gift med Nils Steffensen, 28 år, f. Nes på Hedemarken, snekkerarbeider - barn: Dina O. Christense (6), f. Chra, Hilda Marie (4), Anna Nikoline (2), begge f. Aker
- Elen Marie Olsdatter**, 48 år, f. Ringerike, husmannskone, Grefsenstua - se Johan Christian Olsen
- Elisabet Johnsen**, 42 år, f. Hole, leieboer, Bekken u. Lindern
gift med Ole Nilsen, 50 år, f. Aker, skomaker - barn: Nikoline Josefine (17), Johan Nikolai (15), Emilie Bergitte (4), sønn (1), alle f. Aker
- Elise Vaagaard**, 46 år, f. Norderhov, enke, proprietærkone, pasient ved Gaustad asyl
- Gina Olsen**, 1 år, f. Norderhov, datter, Alpha, Frogner - se Ole Olsen

Gunhild Dorte Pedersdatter, 49 år, f. Ringerike, Ødegården (Huseby)
 gift med Jens Olsen, 49 år, f. Vestre Aker, husmann med jord - barn: Martin (15), Karl (12), Johan (9), alle f. Asker - mannens mor: Kirsti Gulbrandsdatter, 70 år, f. Vestre Aker, ugift, har føderåd

Hanna Jakobsen, 28 år, f. Norderhov, ugift, tj. hos univ.bibliotekar P. Botten Hansen, Hegdehaugen

Hanna Regine Eng, 7 år, f. Norderhov, fosterdatter, Briskeby - se Marie Olsen

Helga Lie, 42 år, f. Ringerike, losj. hos tomtearbeider Lars Olsen på Vekkerø
 gift med Jens I. Lie, 40 år, f. Bærum, oppsynsmann - barn: Sofie (10), Anne (7), Oskar (5), Louise (1), alle f. Chra

Henrikke Helgesdatter, 15 år, f. Ringerike, ugift, veveripike, Sandakerjordet - se Marie Ludvigsen

Hermana Krag, 67 år, f. Norderhov, enkefru, Hegdehaugen
 barn: Bolette Krag, 41 år, Sophie Krag, 39 år, begge f. Grong - hennes søsterdatter: Bolette Schnitler, 23 år, f. Ålesund, ugift - hennes venninne Elise Hagen, 68 år, f. Chra, ugift - en tjenestepike

Inga Iversdatter, 18 år, f. Ringerike, ugift, veverpik, losj. hos vognmann Trond Gundersen på Sandakerjordet - se Inger Arnesen

Ingeborg Andersdatter, 32 år, f. Ringerike, Øvre Grøterud i Sørkedalen
 gift med Johannes Jensen, 43 år, f. Aker, husmann med jord - barn: Johan (11), Maren Sofie (9), Peder (7), Anne (4), Karoline (2), alle f. Aker - en losjerende dagarbeider

Ingeborg Ellefsdatter, 30 år, f. Norderhov, gift, Alpha, Frogner - se Ole Olsen

Ingeborg Gulbrandsdatter, 68 år, f. Hole, Neubergløgken, Frogner
 gift med Ole Knutsen, 66 år, f. Nes i Hallingdal, dagarbeider - fosterbarn: Natalie Evensdatter (11), f. Skedsmo

Ingeborg Helgesdatter, 13 år, f. Ringerike, ugift, veveriarb., Sandakerjordet - se Marie Ludvigsen

Inger Arnesen, 28 år, f. Ringerike, Børre Knutsens hus på Sandakerjordet
 gift med Andreas Andersen, 40 år, f. Aker, møller - barn: Oskar Martin (7), Ingeborg Marie (5), Anna Elise (3), alle f. Aker - en pleiegutt

Inger Gjæsvold, 36 år, f. Hole, selveierkone, pasient ved Gaustad asyl

Inger Helgesdatter, 36 år, f. Ringerike, Sandakerjordet
 gift med Trond Gundersen, 38 år, f. Lom, vognmann og huseier - barn: Ingeborg (5), Gunnar Antonius (2) - losjerende: **Inga Iversdatter**, 18 år, f. Ringerike, ugift veverpik

Inger Jonsdatter, 10 år, f. Ringerike, datter, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Inger Olsdatter, 35 år, f. Ringerike, Lillo grunn, Nydalen
 gift med Christian Hansen, 49 år, f. Østre Toten, portner - ett pleiebarn

Johanne Jonsdatter, 42 år, f. Norderhov, Kunstnerlund
 gift med Martin Halvorsen, 45 år, f. Nes på Romerike, kjøttstøter - en losjerende svensk snekker

Karen Ellefsen, 39 år, f. Norderhov, Neubergløgken ved Majorstuen
 gift med Nils Ellefsen, 40 år, f. Frogner sogn, husmann hos konsul Andersen - barn: Halvor (7), Lina (4), Jens (3), datter (1), alle f. Aker

Karen Fredriksdatter, 37 år, f. Hole, Hegdehaugen
 gift med Nils Løken, 37 år, f. Kråkstad, assistent ved depotet - barn: Gunhild M. (4), f. Chra, Aksel Fredrik (2), f. Aker - en tjenestepike, en losjerende realkandidat

Karen Jensdatter, 23 år, f. Hønefoss, gift, pl. Iverstua under Frøn - se Johan Andreas Halberg

Karen Johannesdatter, 26 år, f. Ringerike, Stubberud i Sørkedalen
 gift med Karl Nilsen, 31 år, f. Aker, husmann med jord - barn: **Petter** (7), **Martin** (5), begge f. Ringerike, Ida (2), sønn (1), begge f. Aker - en pleiedatter

Karen Marie Hansdatter, 76 år, f. Ringerike, innerst, Myrhaugen under Rød (Huseby)
 gift med Svend Christiansen, 53 år, f. V. Aker, fuglefanger

Karen Narvesdatter, 34 år, f. Ringerike, gift, Huk på Ladegårdsøen - se Jon Jørgensen

Karen Nilsdatter, 47 år, f. Ringerike, Vekkerø
 gift med Nils Andersen, 42 år, f. Aker, tomtearbeider - barn: Hans Knutsen (20), tomtearbeider, Anton Nilsen (14), Marinius Nilsen (11), Nikoline Nilsdatter (8)

Karen Olsen, 35 år, f. Hole, Hegdehaugen
 gift med Christian Pedersen, 41 år, f. Askim, vognmann - barn: Petter (10), f. Chra, Ludvig (2), f. Aker - fosterbarn: Marie Ruge (3), f. Chra

Karen Pedersen, 53 år, f. Ringerike, Skøyen
 gift med Christoffer Pedersen, 52 år, f. Aker, husmann uten jord - barn: August (20), Petra (10), begge f. Aker

Karen Torgersdatter, 38 år, f. Norderhov, pl. Fjellstua, Frogner
 gift med Johannes Andreassen, 38 år, f. Ringsaker, husmann uten jord - barn: Sofie (14), Albert (12), Christian (10), Andreas (7), Berte (7), Karen (1), Matilde (1), alle f. Aker

Kari Pedersdatter, 55 år, f. Ringerike, Stubberud i Sørkedalen
 gift med Peder Nilsen, 49 år, f. Aker, husmann med jord - barn: Petter (21), Gustava (18), Paul (15), alle f. Aker - en pleiedatter, en tjenestedreng, en kvinne utsatt fra Gaustad

Karoline Fredriksdatter, 7 år, f. Hole, datter, Alpha, Frogner - se Fredrik Christiansen

Karoline Hansen, 34 år, f. Norderhov, Kunstnerlund
 gift med Nils Johannessen, 34 år, f. Ringsaker, vognmann og eier- barn: Johan (15), Berte (13), Oluf (11), Bolette (5), Christian (5), alle f. Aker - et legdebarn, en tjenestepike, en losjerende vedhogger

Karoline Larsen, 55 år, f. Ringerike, Kunstnerlund
 bor sammen med sønnen Herman Jonsen, 21 år, f. Bærum, ugift, skomaker, leieboer

Karoline Olsen, 37 år, f. Ringerike, ugift, leieboer hos husmann Arne Svendsen, Bergsløkka, Geitmyra

Karoline Witt, 54 år, f. Ringerike, Fredriksborg, Ladegårdsøen
 gift med Johann Heinrich Witt (står feilaktig I. M. Witt), 58 år, f. Hamburg, restauratør - en tjenestepike

Kirsti Johannesdatter, 66 år, f. Hole, gift, Briskeby - se Anders Christoffersen

Kirsti Olsdatter, 38 år, f. Norderhov, enke, spinneriarbeiderske, Haugerud arbeiderboliger
 barn: Christian O. Iversen (12), f. Aker

Larine Haagensdatter, 60 år, f. Ringerike, enke, leilending på Øvre Lyse i Sørkedalen
 barn: Mattea Nilsdatter (30), Hans Nilsen (26), hjelper moren, Oline Nilsdatter (22), Engebret Nilsen (18), hjelper moren, Maren Nilsdatter (17), alle f. Aker og ugifte

Lise Helgesdatter, 20 år, f. Ringerike, ugift, veveripike, Sandakerjordet - se Marie Ludvigsen

Maren Andersdatter, 36 år, f. Ringerike, Vinger og Johansens hus på Sandakerjordet
 gift med Hans Johansen, 35 år, f. Moss, mekanikus, huseier - barn: Johan Martin (11), Juliane Karlotte (9), Aksel Magnus (5), Hartvig (2), alle f. Chra

Maren Andreasdatter, 1 år, f. Ringerike, datter på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Maren Andrine Larsdatter, 16 år, f. Ringerike, tj.hos smed Morten Knutsen på Sandakerjordet

Maren Christine Andersdatter, 21 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos forpakter John Nilsen, Nedre Blindern

Maren Christoffersdatter, 52 år, f. Norderhov, Solli under Frøn
 gift med Christian Foss, 51 år, f. Aker, skredder og huseier - barn: Gabrielle (16), f. Røyken, Karl Christian (13), Anton Petter (10), Laura Petronelle (8), alle f. Aker - en svensk læregutt

Maren Eriksdatter, 51 år, f. Ringerike, Skøyen
 gift med Jakob Lagesen, 60 år, f. Aker, husmann uten jord

Maren Eriksdatter, 47 år, f. Ringerike, enke, legdslem på Ørakerbråten ved Lilleaker
 barn: Halvor Sørensen (23), Ole Sørensen (17), Karl Sørensen (14), Karen Sørensdatter (9), alle f. Aker

Maren Fjeld, 25 år, f. Hole, ugift, tj.pike hos enkefru Natalie Munch, Hegdehaugen

Maren Gulbrandsdatter, 31 år, f. Ringerike, gift, husmannskone, Strøm - se Anders Nilsen

Maren Olsdatter, 19 år, f. Hole, ugift, tj.pike hos konsul Thomas J. Heftye, Frognes, Frogner

Maren Olsen, 30 år, f. Ringerike, ugift, losj. i Christian Pedersens hus på Sandakerjordet
 barn: Dina Atalia Bjerknæs (3), datter Bjerknæs (1), begge f. Aker

Maren Pauline Engebretsdatter, 22 år, f. Norderhov, bor i Bernhard Torgersens hus på Frogner
 gift med Mattias Arnesen, 29 år, f. Ringsaker, garversvenn - barn: Jenny Sofie (2), f. Aker

Maren Pedersdatter, 42 år, f. Ringerike, Sandakerjordet
 gift med Ole Haagensen Ringvold, 31 år, f. Toten, tømmermann, huseier - barn: Peder Hilmer (9), Maurits Oliver (6), begge f. Chra, Elvine Sofie (3), f. Aker, datter (1), f. Bærum

Mari Pedersdatter, 31 år, f. Hole, ugift, budeie hos sogneprest Anton Wilh. Fangen, Nedre Blindern

Marie Abrahamsdatter, 65 år, f. Ringerike, enke, livvørekone, Åmot/Nedre Gran i Sørkedalen
 har livvøre hos Tor Eriksen, 38 år, og h. Gunhild Gulbrandsdatter, 42 år, begge f. Aker, husmannsfolk

Marie Ellingsdatter, 65 år, f. Ringerike, gift, Bakkehaug på Sandakerjordet - se Arne Gulbrandsen

Marie Eriksdatter, 40 år, f. Norderhov, Alpha (Frogner)
 gift med Paul Larsen, 40 år, f. Nes på Hedemarken, dagarbeider - barn: Lovise (8), Edvard (6), Pauline (4), alle f. Aker

Marie Hansdatter, 22 år, f. Ringerike, Ole Eriksens hus på Sandakerjordet
gift med Anders Magnus Snarberg, 36 år, f. Sverige, bryggerisjauer

Marie Jørgensdatter, 25 år, f. Ringerike, Vekkerø
gift med Hans Jensen, 24 år, f. Bærum, tomtarbeider

Marie Ludvigsen, 40 år, f. Ringerike, enke, Christian Pedersens hus på Sandakerjordet
barn: **Lise Helgesdatter** (20), **Olea Helgesdatter** (19), **Gulbrand Helgesen** (17), **Henrikke Helgesdatter** (15), **Ingeborg Helgesdatter** (13), alle f. Ringerike og veveriarbeidere, datter (1), f. Aker

Marie Olsdatter, 72 år, f. Ringerike, enke, har føderåd av Nordbråten, bor på Nedre Nes i Maridalen

Marie Olsen, 50 år, f. Norderhov, enke, Briskeby
barn: Gusta Birgitte (16), f. Aker - fosterbarn: **Hanna Regine Eng** (7), f. Norderhov, hennes søsterdatter, Christian M. Hjort (2), f. Sandefjord - hennes svigermor: Gønner Olsdatter, 76 år, f. Nes på Hedemarken, enke

Marie Pedersdatter, 26 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos Anne Hoff på Skøyen

Marte Borgersdatter, 80 år, f. Ringerike, enke, legdslem hos husmann Karl Eriksen, pl. Grinastua, Vinderen

Marte Christoffersdatter, 45 år, f. Norderhov, Vindhaltstua, Frøn
gift med Peder Olsen, 48 år, f. Aker, snekker og husmann - barn: Olaus (20), hjelper faren, Sørine (13), begge f. Aker - ett mannlig legdslem

Marte Hansen, 37 år, f. Norderhov, Haugerud av Lille Frøn
gift med Kasper Knutsen, 36 år, f. Ørskog, vokter på Gaustad - barn: **Mattea Kaspersdatter** (9), f. Norderhov, Hanna Sofie (1), f. Aker

Marte M. Jensdatter, 69 år, f. Norderhov, gift, pl. Fredriksborg under Holmen - se Fredrik Jensen

Marte Nilsdatter, 30 år, f. Norderhov, pl. England under Huseby
gift med Bernt Hansen, 44 år, f. Vestre Aker, husmann med litt jord - barn: Martine (10), f. Asker, Karl Andreas (5), Anne Mattea (3), begge f. Vestre Aker

Marte Samuelsdatter, 35 år, f. Ringerike, husmannskone, Smedbråten - se Erik Jørgensen

Marte Svanfeldt, 34 år, f. Ringerike, Grefsen Vandkuranstalt, Sandakerjordet
gift med Otto Svanfeldt, 28 år, f. Sverige, bademester - barn: Karoline Marie Eugenie (3), f. Aker

Mattea Andersdatter, 17 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos Jens Zakariassen på Grøterud i Sørkedalen

Mattea Christiansdatter, 14 år, f. Ringerike, husmannsdatter på Store Herbern - se Christian Nilsen

Mattea Kaspersdatter, 9 år, f. Norderhov, datter, Haugerud under Lille Frøn - se Marte Hansen

Mattea Olsdatter, 21 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos proprietær Hans Johan Woxen på Voksen

Nikoline Andreasdatter, 4 år, f. Ringerike, datter på Stubberud i Sørkedalen - se Andreas Olsen

Olava Larsdatter, 33 år, f. Norderhov, Haugen, Nydalen krets
gift med Edvard Pedersen, 31 år, f. Aker, gårdskar hos fabrikkbestyrer Otto Gjerdrum - barn: Ludvig (5), Emilie Konstanse (3), begge f. Aker - en losjerende spinneriarbeiderske

Olava Pedersdatter, 22 år, f. Ringerike, Grefsenstua
gift med Christen Olsen, 27 år, f. Lier, husmann uten jord - ett legdslem

Olea Helgesdatter, 19 år, f. Ringerike, ugift, veveripike, Sandakerjordet - se Marie Ludvigsen

Olea Jonsdatter, 54 år, f. Ringerike, gift, Ladegårdsøen hovedgård - se Fredrik Arnesen

Olene Hansdatter, 20 år, f. Norderhov, ugift, tj. hos møllermester Jens Hansen, Rød mølle (Huseby)

Oline Andersdatter, 63 år, f. Ringerike, enke, leieboer, understøttes av fattigvesenet, Kunstnerlund

Randi Knutsdatter, 66 år, f. Ringerike, enke, fattiglem, hos Knut Jensen på Mago i Nordmarka

Sigrid Pettersdatter, 74 år, f. Ringerike, enke, forpakterske på Nedre Ullern

Sofie Hagen, 22 år, f. Ringerike, ugift, tj. hos Johanne C. Muus, Lillehaug, Frøn

Sørine Eriksdatter, 49 år, f. Ringerike, husmannskone, Øvre Ullern - se Johannes Jonsen

Torine Holm, 26 år, f. Hønefoss, ugift, tj. hos grosserer Halvor Holter, Rosenborg

Trine Andersdatter, 24 år, f. Norderhov, ugift, datter, Smitheløkken på Frogner - se Anders Olsen

Aase Christensdatter, 73 år, f. Norderhov, enke, spinnerske, losj. i Svensstua - se Anders Paulsen

Aase Larsdatter, 53 år, f. Norderhov, gift, Smitheløkken på Frogner - se Anders Olsen

Oversikt over familienavn og slektsnavn - Vestre Aker 1865

Bjerknes, se Maren Olsen	Hagen, Sofie	Meinich, Claudine
Boll, Peter	Halberg, Johan Andreas	Ringvold, se Maren Pedersdtr.
Brink, se Anders Christoffersen	Handborg, Nils	Schnitler, se Hermana Krag
Eng, Hanna Regine	Holm, Torine	Snarberg, se Marie Hansdatter
Fjeld, Maren	Hygen, Carl Gunerius	Svanfeldt, Marte
Foss, se Maren Christoffersdtr.	Krag, Hermana	Vaagaard, Elise
Færden, Engebret	Lie, Helga	Witt, Karoline
Færden, Michael	Løken, se Karen Fredriksdatter	Aas, Christian
Gjæsvold, Inger	Meinich, Birgitte	

Fra bokhyllene

En Karriol-resa i Norrige

Ur Bayard Taylors resor i Norden

En fruktansvård väg genom en klyfta mellan lodräta klippor af några hundrade fots höjd leder från Krokleven till Tyrifjordens slätt. Lika litet här som på de flesta andra norske vägar, som vi öfverforo, har något försök blifvit gjordt att genom lämpligen anbragta kurvor minska bergens branthet. Det bär rätt ned, om också höjden har aldrig så halsbrytande karakter. Karriolerna och landtvagnarne hafva inga hjulskor, och om de inhemska hästarne icke voro de kraftigaste och säkraste djur i verlden, så skulle detta sätt at resa ändock vara nervangripande.

Vår färd langs Tyrifjordens strand i det klara morgensolskenet var högst intagande. Sceneriet var märkeligen likt det vid Zuger-sjön i Schweitz, och vi saknade blott den gröna grästorfvan, hvilken detta års regnlösa vår hade lemnat brun och förvissnad. I hela Sverige hade vi icke sett sådana fält, icke ens i Norrland. Der var likväl folket af ett bättre slag. Vi funno här inga så ståtliga och rena bondehus som de svenska, och inga så symetriska former och så öppna vänliga ansigten.

Norrmännen äro visserligen stora och starka nog, men deras hållning är grof, och deras ansigten icke blott vanliga, utan fula. De bondhustrur, som vi sågo, voro i detta sista hänseende märkvärdiga, men ingenting kunde öfverträffa utvecklingen af deras växt, deras bröst och armar. Detta är det ämne, hvaraf vikingarna gjordes, tänkte jag, men det har icke förädlats efter dessa tider. Detta er människosläktets råa utbildningar, den granit och gneiss, hvarifrån inga yppiga blad utslå, utan på sin höjd blott några enkla blommor.

Jag fann det mycket svårare än jag tänkt, att göra mig begriplig för Norrmännen. Språket är så likt det svenska, att jag med några förändringar begagnade det sistnämnda. Den norska dialekten står, som jag tror, ungefär i samma förhållande till den rena danskan som skottskan till engelskan. För mitt öra är det mindre musikaliskt och klangfullt än det svenska, fastän det ofta uttalas på samma egendomliga sjungande sätt.

Utdrag fra boken *Från Land och haf!* Reseskildringar från olika verldsdelar, för ungdom. Tredje årgången: Resebilder från Norge och Lappland. Albert Bonniers Förlag. Stockholm (1861). Boken er lagt ut på Nasjonalbibliotekets nettsider.

Bayard Taylor (1825-1878) - amerikansk poet og reiselivsforfatter som i 1856 besøkte Norden.

Herr Otte Jacobssøns liste over sagfolk i Norderhov 1685

Sagbrukene på Ringerike var i sin spede vekst først på 1600-tallet, men folkene der var lenge nærmest usynlige, og lot seg sjelden identifisere. I 1680-årenes fogderegnskap har vi imidlertid flere konsumpsjonsmanntall over sagfolkene ved Hønefossen, Viul, Sørgefoss, Heieren - samt Skjærdalen på Tyrstrand, den gang et anneks til Hole prestegjeld.

av Sten Høyendahl

Som vedlegg til manntallene finner vi gjerne en personliste utarbeidet av sogneprestens tjener. Denne listen fra fogderegnskapene for 1685, undertegnet av sogneprest Otte Jacobssøn i Norderhov, er spesielt interessant. Her finnes en rekke personopplysninger som ikke er medtatt i konsumpsjonsmanntallet, slik som sagarbeidernes hjemsted og hvilke av dem som var bosatt ved Hønefossen - det siste gjelder i hovedsak sagmestrene.

Listen gir et godt inntrykk av hvordan arbeidsstokken ved sagene var sammensatt. Mange kalles bare døler, men sagmester Ole Randkleiv døler ved Hønefossen kan ut fra sitt navn identifiseres - han var fra Nedre Randkleiv i Ringeby. Ved Hønefossen finner vi ikke min-

dre enn tretten romsdølinger, derav to sagmestre: Knut Sjursen ved Setrangsaga og Bersvend Eriksen ved en av Gabriel Bruns sager. Flere av de uspesifiserte dølene kan ha vært romsdølinger. Vi finner også flere nordfjordinger og sunnmøringer på listene, og enkelte opplendinger - men ingen hedmarkinger!

Noen av sagfolkene hadde eller hadde hatt tilknytning til jordbruket. Sagmester Jens Vesetrud ved Viul er nok identisk med Jens Maltesen som på samme tid brukte ødegården Vesetrud i Haug, mens Tollef Hansen, sagmester ved Hønefossen, tidligere hadde drevet Gundersby, også det en ødegård i Haug. Steffen Tollefsen, en av sistnevntes sønner, var sagmester ved Lille Heieren.

Vi ser at flere av sagdregene hadde lokale gårdsnavn. Mange unge menn fra distriktet drev på en kort tid som sagarbeidere, men fant vel at det ble for strevsomt dersom det ikke var utsikter for å avansere til sagmester.

De fleste sageierne benyttet seg av en tjener, eller rettere sagfogd. Disse var administratorer, og måtte være lese-, skrive- og regnskapskyndige. Om sagbrukene og menneskene der kan leses mer detaljert i Andreas Ropeids bok fra 1952: *Hønefoss - Sagbruk og sagarbeidere 1600-1800*.

Hønefossen - maleri av Hans Gude (1893).
Foto: Wikipedia.

*Weluisse Her Laugmand S' Jörgen Phillipsens
Saugfolch Ved Violl Sauger, for 85,
Nemblig 4re Sauger,*

Hans tiener, Anders Jörgensen,
SaugMestere, Jens Væssetrud, Ingebret Ingebretsen,
Olle Nielsen, Peder Olsen, Alle Ved bruget boende,
Saugdrenger, Ingebrett Erichsen Stixrud, Anders
Amonsens Giermenbo, Tosten Ingebrettsen, döll,
Anders Rolfsen, döll, Tord Effuensen, döll, Gullich
Lauridzen, döll, Christen Jacobsen, döll, Knud
Siffuensen, döll,

*Noch Her LaugMandtz thrende Sauger,
Ved Hönnefossen,*

Hans tiener Niels Pedersen,
flode dreng Offuen Biörnsen,
SaugMestere, Olle Ellingsen, Tholleff Hansen,
Begge Ved bruget boende, Olle Ingebretsen fra
Oplandet
Savdreng, Jon Olsen Jembt, Knud Kaaben, Madtz
Hoffuoldsen, Erich Tolleffsen, Iffuer Romsdall,
Jacob Segelstad, döll

*Commissarius S' Lauridtz Lauridtzens Sauger
Ved Hönnefoss, Nemblig 4re Sauger,*

Hans tiener - Knud Olsen
flode drenger, Christopher Rolffsen, Erich Torgier-
sen,
SaugMestere, Christopher Erichsen, Olle Ingebret-
sen
Saugdrenger, Iffuer Jonsen, döll, Christen döll,
Daniell Nordfiord, Christen Ringbo, Peder Roms-
dallen, Ingebret Andersen Romsdall, Söffren
Andersen Romsdall, Ingebret Andersen SyndMör,
Gunder Torgiersen, Haluor Erichsen Nondall,

Anders Nielsen Mosses Saug,

Hans tiener Niels Villadtzen,
SaugMester, Erich Jacobsen, boende Ved bruget,
Saugdrenger, Erich Rasmusen, Lauridtz Nielsen,
Begge fra Romsdall,

Gabriell Bruns tuende Sauger,

Jon Simensen Angaff Att bruget haffuer Iche gaa-
ett förind Nu til d: 5 Jullj,
Hans tiener Jon Simensen,
SaugMestere, Anders Morebön Ved bruget boende,
Bersuend Erichsen, fra Romsdallen
Saugdrenger, Peder Kolstad, döll, Jörgen Grisætt,
Romsdall, Lauridtz Nordfiord, Erich Erichsen
Hönnefos,

Nedre Saugen,

*Som Sl: Guttorm Truelsens Enche bruger,
tillige Med Anders Jacobsen og Peytter Biörn,*
Enchens tiener, Truls Guttormsen
SaugMester - Olle Verensen,
Saugdreng - Knud Romsdallen

Kielder Saugen, Peder Söffrensen tilhörig,
Hans tiener Pofuel Pedersen
SaugMester - Guldb: Guldbbrands:
Saugdreng - Anders Suendtzen fra Romsdallen,

*Nedre Quernhuus Saugen,
Som Jesper Grersen og Fredrich Olsen
bruger tilsammen*

Jespers flodedreng Steffen Tordsen,
SaugMester Olle Amonsens, Ved bruget boende,
Saugdrenger, Lauridtz Schombsrud, fra Birj Preste-
gield, Rasmus Andersen Nordfiord

*Øffuere quernehus Saug,
Som Ingebore Hansdaatter tilhörig,*
SaugMester Johan Nielsen boende Ved bruget,
Saugdrenger, Johannis Toresen Ved bruget boende,
Rasmus Siffuensen döl

*Nedre Lærfaldsaug
Som Thue Andreassen Bruger,*
flodedreng Niels Jensen,
SaugMester Anders Siffuensen, boende Ved bruget,
Saugdrenger, Olle Guttormsen Hönnefos, Peder
Amonsens

*Øffuere Lærfald saug
Jacob Söffren tilhörig,
Staar Øde och Er Ingen folch paa,*

*Øffuere Saugen,
Anders Jacobsen tilhörig,*
Hans tiener Söffren Andersen,
flodedreng, Haluor Laugesen,
Kiöredreng, Claus Olsen,
Haffuer En Hest Ved bruget,
SaugMester Jens Kiöstelsen, Ved bruget boende,
Saugdrenger, Olle Jörgensen, Hönnefoss, Samuell
Norfiord

*Hoffs Saugen,
Som Anders Jacobsen, og Jens Tygesen
Bruger tilsamen,*
Jens Tygesens tiener, Erich Olsen,
SaugMester, Erich Andersen Jembt,
Saugdrenger, Jacob Elstad, fra Vardal, Jörgen döll
fra Læssjö,

Jörgen Lauridtzens Saug,
SaugMester Olle Haluorsen, Ved bruget boende,
Saugdreng Thue döll fra Læssjö,

*Peder Söffrensens Saug,
I forpagtning Aff Ingebore Hansd:*
hans tiener, Gunder Söffrensen,
flodedreng, Truls Olsen,
SaugMester, Olle Christensen, fra Oplandet,
Saugdrenger, Erich Knudtzen Nore, Lauridtz Erich-
sen Hönnefos

Settrang Saug,
Som Rangdj Sl: Hendrich Holst bruger,
hindis tiener, Thord Christensen
flodedreng, Haluor Christensen,
SaugMester Knud Siffuersen Romsdal
Saugdrenger, Christopher Siffuersen Romsdall,
Knud Romsdall,

Haluor Tolleffsens tuende Sauger,
SaugMester, Anders Hendrichsen Hönefos, Olle
Randkleff, döll,
Saugdrenger, Jon Nordfiord, Lauridtz Nordfiord,
Amon döll, Christopher döll,

Sörgefoss, 4re Sauger,
Eggert Stochfleht til hörig
hans tiener Guldb: Christensen,
SaugMestere, Olle Snecher, Jörgen Holle, Haluor
Olsen, Anders Jacobsen, Alle Ved bruget boende,
Haffuer 2 hester Ved bruget,
(Saugdrenger) Amon Erichsen, Guldb: Hendrich-
sen, Anders Olsen Broden, Olle Jacobsen,
Alle Ved bruget boende

Store Hejeren Sauger,
Christen Christensens Saug
Hans tiener Baar Olsen,
SaugMester Biörn Olsen Tangen, Er dragon,
Saugdrenger, Anfind Olsen Tangen, Sifuer Helge-
sen Gaasfedt,

Thomis Aschis Saug,
SaugMester Thorgier Endresen,
Saugdreng Knud Torgiersen,

Lauridtz Simensens Saug,
Hans tiener Hans Lang,
SaugMester Haluor Torstensen Heyer--
Saugdrenger, Otter Olsen SyndMyre, Knud
Haraldsen SyndMyre,

Jörgen Lauridtzens Saug
SaugMester Christen Kalsrud,
Saugdreng Hendrich Rolffsen,

Lille Heyeren Sauger,
Commissari Sr Lauridtz Lauridtzens thuende Sauger.
Hans tiener Olle Hansen,
SaugMester Steffen Tolffsen,
Saugdrenger, Hans Joensen Sy-----, Niels Nord-
fiord, Koldedreng Olle döll
Haffuer En hest Ved bruget,

Grens Mortensens Saug,
Hans tiener Simen Nilsen
SaugMester Michel Ingebretsen,
Saugdrenger, Erich Kiildsen Vexsal, Michel Vee
Haffuer Een hest Ved bruget,

Huad Sig Angaar Lösse folch Som Vdj dj förrige Consumsions Mandtaller utsupra Meldt Special er Indgiffuen, huor Aff En deell Nu Er giffit, En deell tiener hoss gott folch her Vdj Meeningheden, En deell Sider Vdj Armod och har huerchen til dieris Egen Ophold Langt Mindre til Saadan hans Kongl: Mayttz: Naadigste Paa budne Contributioner att VdReede, huor fore Vnderd: formodes ey Nödigt giöris dennem Som til foren Vdj de förige Aaringers Mandtaller, her At Specificeris,

Nörderhougs Prestegaard
D. 23 Julij an: 85

Otho Jacobsön
m.m.

Saaledis at verre ahngifuen
Testerer

Peder Rasmus:
Egh:

Engebret Andersen
Egenhd:

Fra gulnede aviser

En Dyrehavstour

Den Constitutionelle, 23. juli 1843

At være i Kjøbenhavn i Dyrehavstiden og ikke tage ud i Skoven, er som bekjendt det samme som at være i Rom uden at see St. Peterskirken, eller i Christiania uden at reise til Krogklevnen.

(udrag)

Prestedatteren og eventyrsamleren - en presisering i ettertid

Det er da bare så altfor typisk. I siste nummer av *Hringariki* bruker vi hele baksiden på et håndfarget portrett av prestedatteren Johanne Jacobine Støren i Norderhov, og først etter at bladet er sendt ut, blir vi gjort oppmerksom på

at hun var ungdomsforelskelsen til eventyrsamleren Peter Christen Asbjørnsen. Noen dyp hemmelighet har ikke dette forholdet fra 1820-årene vært - det er behørig omtalt i alle biografier om Asbjørnsen.

De to unge fikk ikke hverandre. Slik så de ut på sine eldre dager.

Det er ingen ringere enn Jørgen Moe som har berettet om dette. På Jacobines femtenårsdag i oktober 1829 overleverte han henne noen egenproduserte dikt fra kameraten, og merket seg straks hennes nedslåtte øyne og *den jomfruelige Rødme* som farget hennes kinn. Hadde du sett henne da, skrev han til vennen, skulle du aldri oftere sverme om på troløshetens hav!

Den syttenårige Asbjørnsen hadde likevel gått for langt, da diktene var av den sterkt lidenskapelige sorten - dessverre altfor lidenskapelige til å passe inn på en landsens preste-gård i 1820-årene. Om han hadde eid en fyrste-

krone, skrev den unge Peter Christen, ville han straks ha lagt den for hennes føtter!

Hans lyriske tilbedelse av unge Jacobine kom hennes mor prestefruen for øre, og på prestefruens vis ble hun sterkt opprørt og forlangte at datteren øyeblikkelig skulle returnere diktene. Prestefruens moralske forargelse førte da også til at forbindelsen mellom de to unge ble brutt for bestandig.

Jacobine inngikk noen år senere ekteskap med kapellanen i Nannestad, og Asbjørnsen giftet seg som kjent aldri. Hans vågede dikt til Jacobine er dessverre ikke bevart for ettertiden.

Fra gulnede aviser

Ringeriges Ugeblad, 10. oktober 1845

Den vanvittige Barbro Eriksdatter Strømsod vil ved Fattigkommissionen for Lunder Annex, der holdtes paa Nedre Oppegaarden Fredagen den 24de Oktober förstkommende Kl. 2, blive bortleiet paa Sognedalens Fattigkasses Reg-

ning fra 1ste November 1845 til 1ste November 1846, hvor den der vilde paatage sig hendes Forsörgelse vilde behage at möde for at træffe Forening med Fattigkommissionen derom.

Modalen den 8de October 1845

A. Gulbrandsen

Ringerike Slektshistorielag

Årsberetning for 2014

Styret 2014:

Leder: Nils Elsrud (til 16/9)
Nestleder: Sten Høyendahl (til 16/9)
Kasserer: Knut Helge Nebell (til 16/9)
Sekretær: Tom Larsen
Styremedlem: Grete Borgersrud (til 16/9)
Styremedlem: Anne-Berit Tuft
Varamedlem: Gunnar Fagerås
Varamedlem: Sigurd Huseby

Valgkomite:
Britt-Ellen Bøhn
Odd Solstad

Redaksjonen i Hringariki:

Sten Høyendahl
Nils Elsrud
Ole E. Yttri
Tom Larsen

Revisor:
Asbjørn Arnesen

Ved årsmøtet 11.februar 2014 ønsket Knut Helge Nebell å gå av som kasserer, men sa seg villig til å sitte i vervet inntil videre. I styremøte 16.september ble det fattet vedtak om rokering i styret. Sten Høyendahl går inn som ny leder, Grete Borgersrud som nestleder og Nils Elsrud som kasserer.

Styremøter: Det ble i 2014 holdt fem styremøter (14/1, 11/2, 8/4, 9/9, 18/11).

Årsmøte: Avholdt 11. februar 2014.

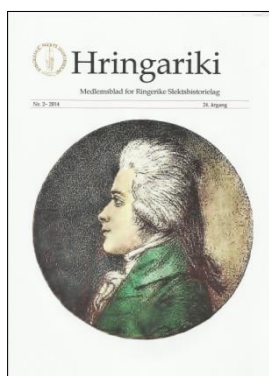
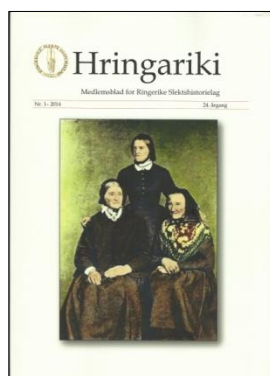
Medlemsmøter

og fellesmøter: Det ble holdt fem møter med kurs og foredrag i samarbeid med DIS og Ringerike Historielag.

14. januar Fellesmøte med RHL/DIS. Foredrag av Nina Welle, Norlis Antikvariat : ”Ta vare på bøkene”
8. april Nils Elsrud: Kurs i slektsforskning
14. oktober Nils Elsrud: Kurs i slektsforskning
11. november Fellesmøte med RHL. Foredrag av Gudmund Bakke: ”Norderhov - sentrum på Ringerike før Hønefoss ble by”
18. november Nils Elsrud: Kurs i slektsforskning

Redaksjonen i Hringariki:

Utgitt som vanlig to numre av *Hringariki*. Vi har noe stoff på lager, men oppfordrer alle til å komme med bidrag.

Over tyve gamle protokoller er blitt fotografert i sommer, og vil etter hvert bli lagt ut på nettsiden vår. Først ut er en skolejournal fra Vestre Heradsfjerdingen (1857-1872).

Ringerike Slektshistorielag

Ringerike Slektshistorielag				
Resultatregnskap 31 januar				
	Regnskap
2014	Budsjett
2014	Regnskap
2013	Regnskap
2012
	Driftsinntekter	Driftsinntekter	Driftsinntekter	Driftsinntekter
Kontingent	45 550,00	32 000,00	34 250,00	29 700,00
Kontingent Forskudd	12 600,00	6 000,00	6 900,00	12 250,00
Gaver/Tilskudd	1 020,15	5 000,00		9 000,00
Hringariki		2 000,00	2 777,00	1 150,00
Publikasjoner	2 239,00	2 000,00	1 775,00	3 384,00
Annonser				
Administrasjon	0,18			
Porto	30,00			
Rente&Gebyr	144,88	140,00	137,55	123,68
Sum Driftsinntekter	61 584,21	kr 47 140,00	45 839,55	55 607,68
	Driftskostnader	Driftskostnader	Driftskostnader	Driftskostnader
Kontingent				
Kontingent Forskudd				
Gaver/Tilskudd		3 000,00	5 000,00	
Hringariki	26 560,00	19 000,00	17 600,00	11 795,00
Publikasjoner		3 000,00	3 100,50	
Annonser	1 116,00	2 500,00	2 188,50	
Administrasjon	5 641,90	6 000,00	5 909,50	12 200,50
Porto	12 100,00	13 000,00	12 654,00	11 400,00
Rente&Gebyr	134,00	130,00	129,00	122,00
Sum driftsutgifter	45 551,90	kr 46 630,00	46 581,50	35 517,50
Driftsresultat	kr 16 032,31	kr 510,00	kr -741,95	kr 20 090,18

Medlemskontingent for 2015 ble fakturert i november 2014
 Det er innbetalt kontingent for 2015 i 2014 med kr 12 600,00

Regnskapår 2014		
Tekst	Inntekter	Utgifter
Kontingent	45 550,00	0,00
Kontingent Forskudd	12 600,00	0,00
Gaver/Tilskudd	1 020,15	0,00
Hringariki	0,00	26 560,00
Publikasjoner	2 239,00	0,00
Annonser	0,00	1 116,00
Administrasjon	0,18	5 641,90
Porto	30,00	12 100,00
Rente&Gebyr	144,88	134,00
Inntekter/utgifter i året	61 584,21	45 551,90
Driftsresultat		16 032,31
Sum	61 584,21	61 584,21
	01.01.2014	31.12.2014
Kasse	103,00	114,00
Hfs SpB 26-kto	127 269,80	143 291,11
Sum beholdning	127 372,80	143 405,11
Beholdning	31.12.2014	143 405,11
Beholdning	01.01.2014	127 372,80
Driftsresultat kontroll		16 032,31
Kasserer		
Knut Helge Nebell		
Revisor		
Asbjørn Arnesen		
32121430		
91161309		
asbarne@online.no		

Budsjet for 2015 Ringerike Slektshistorielag		
Inntekter	Kommentar	Sum
Medlemskap	180 medlemmer a Kr. 300	kr 54 000,00
Salg av tidsskrifter	Her inngår bøker og tidsskrifter og Hringariki	kr 7 500,00
Støtte	Støtte fra banker, kommune etc.	kr 5 000,00
Grasrotandel		kr 2 500,00
Total inntekter		kr 69 000,00
Utgifter	Kommentar	Sum
Trykking av tidsskrifter		kr 5 000,00
Trykking av Hringariki	2 trykninger a 350 blad	kr 20 000,00
Porto til Hringariki	2 utgivelser a 200 medlemmer	kr 12 000,00
Møter	Medlemsmøter - bevertning - leie av lokaler	kr 7 000,00
Ny nettside		kr 30 000,00
Gaver		kr 5 000,00
Total utgifter		kr 79 000,00
Underskudd 2015		-kr 10 000,00

Ringerike Slektshistorielag

Årsmøte for 2014

ble holdt tirsdag 10. februar 2015 kl. 1900 i Svenskestua, Ringerikes Museum.

Fra styret deltok: Sten Høyendahl, Grete Borgersrud, Nils Elsrud, Tom Larsen og Anne Berit Tuft.
Fra valgkomitéen møtte Odd P. Solstad og Knut H. Nebell. Utover dette møtte to medlemmer.

Fung. leder Sten Høyendahl ønsket velkommen.

1. Godkjenning av de frammøtte representantene - a. Det var ni stemmeberettigede.
2. Godkjenning av innkalling, saksliste og forretningsorden
 - a. Innkalling kunngjort to ganger i Ringerikes Blad. Saksliste og forretningsorden godkjent.
3. Valg av møteleder - a. Møteleder ble Sten Høyendahl.
4. Valg av sekretær og to til å signere protokoll
 - a. Referent: Tom Larsen
 - b. Signere protokoll: Anders Fr. Løchen Fogth og Odd P. Solstad.
5. Behandling av beretning for siste periode
 - a. Årsberetningen ble delt ut og gått gjennom punkt for punkt. Det ble kommentert noen små detaljer i teksten som ble justert, og lederen erklærte årsmeldingen for godkjent.
6. Behandling av regnskap i revidert stand, samt budsjett for kommende periode
 - a. Det reviderte regnskapet for 2014 ble delt ut, og Knut gjennomgikk dette. Regnskapet viste et overskudd på kr 16 032,31, og ble enstemmig godkjent.
Forslag til budsjett for 2015 ble lagt fram. Her ble det noe korrigerings, da det ble oppdaget skrivefeil. Dette ble straks korrigert, og ny utskrift lagt inn i årsberetningen.
Det ble satt en post på budsjettet med kr 30 000 til ny nettside, der flere muligheter skal vurderes. Budsjettet ble deretter godkjent med et underskudd på ca kr 10 000.
7. Behandling av innkomne forslag og saker
Livstidsmedlemskap opphører fra 2016 (vedtektsendring) - tre æresmedlemskap opprettholdes.
8. Valg av styre, valgkomité og revisor

Leder	Sten Høyendahl	valgt for 1 år (2015)
Nestleder	Grete Borgersrud	valgt for 2 år (2015 -2016)
Kasserer	Nils Elsrud	valgt for 1 år (2015)
Sekretær	Tom Larsen	valgt for 2 år (2015-2016)
Styremedlem	Sigurd Huseby	valgt for 1 år (2015)
Styremedlem	Anne Berit Tuft	gjenvolgt for 2 år (2015-2016)
Varamedlem 1	Gunnar Fagerås	gjenvolgt for 1 år (2015)
Varamedlem 2	Hanne Johansen Trume	valgt for 2 år (2015-2016), ny i verv
Valgkomité	Knut Helge Nebell	valgt for 3 år (2015-2017), ny i verv
	Paul Terje Hoseth	valgt for 2 år (2015-2016), ny i verv
	Odd P. Solstad	gjenvolgt for 1 år (2015)
Revisor	Olaf Ingesen	valgt for 2 år (2015-2016), ny i verv

Redaksjonen i Hringariki er uforandret.

Leder Sten Høyendahl takket for årsmøtet. Møtet ble da avsluttet.

Tom Larsen
sekretær

Protokoll signert

Anders Fr. Løchen Fogth
sign.

Odd Pettersen Solstad
sign.